

DABASI EGYESÍTETT ÓVODÁK

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Intézmény OM - azonosítója:032771	
Legitimációs eljárás	
Készítette: ..... Tóth Szilvia igazgató 	
..... 96/2025. EEB határozatszámom jóváhagyta: ..... Dabas Város Képviselő – testülete nevében Kőszegi Zoltán Polgármester 	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: www.dabas.hu	Érvényes: 2025. 09. 01-től visszavonásig

T a r t a l o m j e g y z é k

BEVEZETŐ	4.
A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE	5.
I. ÓVODÁNK	6.
1. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA	6.
2. TAGÓVODÁNK BEMUTATÁSA	6.
II. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI- ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI	8.
1. SZEMÉLYI FELTÉTEK	8.
2. TÁRGYI FELTÉTELEK	9.
III. AZ EGYESÍTETT ÓVODA CÉL- ÉS FELADATRENDSZERE	11.
1. GYERMEKKÉP	11.
2. ÓVODAKÉP	11.
3. AZ EGYESÍTETT ÓVODA SAJÁTOS CÉLJAI	12.
4. A SAJÁTOS CÉLOKKAL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK	12.
IV. AZ EGYESÍTETT ÓVODA ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADAI	14.
1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA	14.
2. ÉRZELMI, ERKÖLCSI ÉS ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS	15.
3. ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS	15.
V. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ALAPELVEI	17.
1. HETI REND, NAPIREND	17.
2. AZ ÓVODA DOKUMENTÁCIÓI, A NEVELÉS TERVEZÉSE	19.
VI. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI	21.
1. JÁTÉK	21.
2. VERSELÉS, MESÉLÉS, DRAMATIKUS JÁTÉK	23.
3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC	23.
4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	24.
5. MOZGÁS	25.
6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	26.
7. KÖRNYEZETTUDATOS MAGATARTÁS MEGALAPOZÁSA	27.
8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	29.
VII. ISKOLAELŐKÉSZÍTŐ FEJLESZTŐ TEVÉKENYSÉGEK NAGYCSOPORTBAN	30.
VIII. INKLUZÍV NEVELÉS – A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	31.
1. AZ INKLUZÍV NEVELÉS ALAPELVEI	31.
2. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK TÍPUSAI	32.
3. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK	34.
4. SAJÁTOS NEVELÉST IGÉNYLŐ GYERMEKEKBEFOGADÁSA ÉS FEJLESZTÉSE	36.
4.1. MOZGÁSSZERVI FOGYATÉKOS (MOZGÁSKORLÁTOZOTT) GYERMEK	36.
4.2. LÁTÁSSÉRÜLT GYERMEK	38.
4.3. HALLÁSSÉRÜLT GYERMEK	39.
4.4. ENYHÉN ÉRTELMI FOGYATÉKOS GYERMEK	40.
4.5. BESZÉDFOGYATÉKOS GYERMEK	40.
4.6. AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVARRAL KÜZDŐ GYERMEK	40.
5. GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	41.

IX.	GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG	44.
X.	AZ ÓVODA ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYAI	46.
XI.	AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	47.
	1. AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD	47.
	2. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA	49.
	3. FENNTARTÓVAL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS	50.
	4. AZ ÓVODA ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK	50.
	5. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI	50.
	6. INTÉZMÉNYEN BELÜLI KAPCSOLATTARTÁS	51.
XII.	GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE	52.
XIII.	A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE	52.
XIV.	ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK	53.

Bevezető

A Dabasi Egyesített Óvoda a magyar óvodai nevelés hagyományaira, értékeire, pedagógiai, pszichológiai kutatások eredményeire épít.

Az elfogadott nevelési elvek és alkalmazott módszerek magukban foglalják a reformpedagógiák eredményeit és figyelembe veszik a mindenkori tudományos kutatások következtetéseit.

Felgyorsult világunkban nagy felelősség és egyben kihívás is gyermeket nevelni. Az intézményekre háruló kompenzáló, egészséges egyensúlyt teremtő feladatok azt kívánják tőlünk, hogy megőrizzük a hagyományos óvodai nevelés értékeit, másrészt váljunk nyitottá az értékteremtő óvodapedagógiai vívmányokra.

Az Egyesített Óvodában az alapelvek azonosak, mindenütt fontosnak tartjuk a gyermekközpontúságot, a szeretetteljes, családias óvodai légkört, amelyben a gyermekeket egyéni képességeik figyelembevételével differenciáltan, a tevékenységek és a közösség által neveljük.

Az óvodapedagógusok befolyásoló szerepe, modell- és mintaadása, nevelőmunkája mellett, szeretetteljes, családias légkörű óvodánk biztosítja továbbá:

- a gyermekek eltérő szükségleteire, képességeire épülő, a családi nevelést kiegészítő szocializációnak a megvalósítását,
- a szülők bevonásának lehetőségét,
- az inkluzív nevelésnek – integrációnak megvalósítását,
- a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű óvodai nevelést igénylő gyermekek integrált nevelését,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek segítségét, fejlődésének támogatását ép gyermekek között.

Elveink megvalósulását jól szervezett tevékenységekkel, nevelői támogatással, a mindennapi élet biztonságos feltételeinek megteremtésével és eszközeivel biztosítjuk. Pedagógiai Programunkban a közös értékek megfogalmazása egységet teremt pedagógiai szemléletünkben.

A tagóvodák helyi sajátosságokból adódó egyéni arculat megjelenítése színesebbé, változatosabbá teszi intézményünk egészét.

Óvodánkat jó szívvel és felelősséggel ajánljuk azoknak az óvodapedagógusoknak és szülőknek, akik bíznak az önfeledt játék, a változatos tevékenységek által közvetített értékek személyiségfejlesztő hatásában, az „okos szeretetben”, humorral teli szabad, családias légkörben.

Dabas, 2025.09.01.

Tóth Szilvia
igazgató

A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXCV. Törvény
- 2023. évi LII. törvény A pedagógusok új életpályájáról
- A kormány 363/2012.(XII.17.) rendelete Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 77/2025. (IV.15.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- A 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- A 32/2012.(X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 2003.évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- Az 1997. évi XXXI. Törvény a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998.évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról
- Alapító Okirat

I. ÓVODÁNK

1. Óvodánk bemutatása

Az Egyesített Óvodát 2018. 08. 01-jével 2 önálló intézmény összevonásával hozta létre a Dabas Város Önkormányzatának képviselő-testülete, melyek Gyón és Dabas városrészekben találhatóak, kiegészítve Dabas – Szőlő városrészsel, amely eredetileg már Gyónhoz tartozott. Az Egyesített Óvoda a székhelyintézményt és a 4 telephelyen működő tagóvodát foglalja magában.

2019. szeptember elsejével a felújított Erkel Óvodát újra megnyitotta önkormányzatunk ezzel orvosolva a megnövekedett gyermeklétszámot. Ezzel a Dabasi Egyesített Óvodák 5 telephelyen működő intézménnyé bővült.

Az Egyesített Óvoda irányítását az igazgató és három igazgató-helyettes látja el, valamint két óvodatitkár segíti az adminisztrációs munkát.

A tagóvodák igazgatói, nevelőtestületei jól képzett, hivatásukat szerető pedagógusokból állnak, szakmai programjuk iránt elkötelezettek. Sokat tesznek azért, hogy szakmai önállóságuk, sajátos arculatuk az egyesítés ellenére is megmaradjon.

A pedagógiai program megvalósulásáért elsősorban a tagóvoda - igazgatók felelnek. Az átszervezéssel feladatkörük és jogkörük kiegészült.

Minden tagóvoda, mint szervezeti egység, az optimális működést célozta meg, mindenki a közösen kialakított, ugyanakkor a helyi értékeknek megfelelően végzi tevékenységét.

Mindkét tagóvoda rendelkezik részletesen kidolgozott pedagógiai programmal, amelyek alprogramként szervesen kapcsolódnak az Egyesített Óvoda pedagógiai programjához.

2. Tagóvodáink bemutatása

2.1. Dabasi Egyesített Óvodák Székhely (Benedek E. u. 2.)

Dabasi Egyesített Óvodák Lurkó Tagóvodája (Óvoda u. 2.)

Szőlőkert Óvoda (Tinódi u. 1.)

Dabas város Gyón városrészében működik, három épületben, összesen 11 csoporttal. A megnövekedett gyermeklétszám miatt fenntartónk engedélyével 2017. szeptemberében nyitottunk egy szükségcsoportot a Lurkó Tagóvodában. 2023. szeptember 01-én pedig Szőlőkert Óvoda bővült egy óvodai csoporttal. A három épületbe összesen 260 gyermek számára van férőhely. Ellátási

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

kötelezettsége a gyóni és dabas – szőlősi óvodáskorú gyermekek óvodai ellátása. A városrésze a falusias jelleg jellemző.

A telephelyek egymástól 1-4 kilométernyi távolságra helyezkednek el. Minden gyermekcsoport vegyes életkorú.

Pedagógia Programunk az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív program, melynek alkotója Nagy Jenőné.

A program alappillére kettős: az érzelmekre épít és a gyermek esztétikai tevékenységét, alkotó készségének fejlesztését hangsúlyozza.

Alapelve: „Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre”.

Befogad mindent, ami „csak tiszta forrásból” fakad, és nem idegen az életkortól, hogy a gyermekek a művészet sokszínű hatásával éljék át a vissza nem térő óvodás éveiket.

Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi-szociális, az esztétikai, és az intellektuális érzelmek differenciálódásával valósul meg.

Programunk kiemelt területe a néphagyományok megélése, ápolása, gondozása, amely a helyi népi kultúra értékeinek felkutatását, a gyermekek mindennapjaiba való bekapcsolását is jelenti.

2.2.Dabasi Egyesített Óvodák Bóbita Tagóvoda (Szent István út 34.)

Erkel Óvoda (Erkel Ferenc u. 2.)

Óvodánk Dabas város központjában helyezkedik el, **három épületben 12 gyermekcsoporttal** működik.

2014-ben felújításra került a szomszédságunkban lévő régi iskolaépület és egy négycsoportos, 100 gyermek elhelyezését biztosító, helyiségnormáival az uniós elvárásoknak megfelelő feltételekkel rendelkező óvodaépület készült.

2019-ben a régi óvoda épületét újította fel Dabas Város Önkormányzata, ezzel segítve azoknak a gyermekeknek az óvodai elhelyezését, akiket férőhely hiány miatt nem tudunk volna felvenni. A telephely két csoportban 50 gyermek fogadására alkalmas.

Kedvező feltétel számunkra, hogy a két épület egy telephelyen működik, megkönnyítve ezzel a kapcsolattartást és az együttműködést az intézmény munkatársai között. Összesen 300 gyermek befogadását teszi lehetővé a korszerű, Uniós elvárásoknak megfelelő infrastruktúra.

Ellátási kötelezettségünk Dabas központi városrészére terjed ki, amely tagozódik egyrészt városias, lakótelepi jellegre, illetve kertvárosi jellegre, amely területekre a családi házak a jellemzőek.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Gyermekcsoportjainkat életkorszerinti elosztásban szervezzük, kivéve Erkel Óvoda. Újra indított épületünkben vegyes életkorú csoportokat alakítottunk ki.

Pedagógiai Programunk a tevékenység központú óvodai nevelés programjának adaptálása a helyi sajátos arculat figyelembe vételével.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a 3 – 7 éves korú gyermekek szociális életképességét (éltre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz **kooperációra** és **kommunikációra** kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

A természeti környezethez való pozitív érzelmi viszony kialakítása, a környezettudatos szemlélet mód és a fenntarthatóságra nevelés, mint hosszú távú célkitűzés elősegíti óvodás gyermekeink igényes, természet szerető és - tisztelő, környezettudatosan gondolkodó emberré válását.

2010 őszétől felmenő rendszerben vezettük be a **kompetencia alapú programot**.

A „**Zöld Óvoda**” címet 2012-ben mindkét óvodánk elnyerte. 2015-ben és 2018-ban a „Zöld Óvoda” cím megtartásáért újra pályáztunk. 2021-ben az örökös Zöld Óvoda címet nyerte el a Bóbita Óvoda.

II. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI- ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI

1. Személyi feltételek

Az Egyesített Óvoda az engedélyezett álláshelyek száma szerint működik.

Ennek értelmében következőképpen alakul a **dolgozói létszám**:

- Óvodapedagógus: 47 fő
- Dajka: 24 fő
- Pedagógiai asszisztens: 10 fő
- Óvodatitkár: 2 fő

Az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő munkatársak rendelkeznek a munkakörük ellátásához szükséges végzettséggel.

Több óvodapedagógus **szakvizsgával** rendelkezik:

- fejlesztőpedagógus: 4 fő
- gyógy-testnevelő: 2 fő
- környezeti nevelő: 1 fő

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- vezető óvodapedagógus: 5 fő
- beszédfejlesztő pedagógus: 1 fő
- óvodai szakértő: 1 fő

A tagóvodák óvodatitkárai adminisztratív, tanügy-igazgatási és gazdálkodási feladatokat látnak el, segítik az igazgató és a tagóvoda-igazgatók munkáját.

Elvárás az óvoda minden alkalmazottjától a gyermekek iránti pozitív attitűd, amely megnyilvánul minden fajta kommunikációban.

Az óvoda belső továbbképzési rendszere

- Szakmai munkaközösségen belüli képzés /munkaközösségi tervben meghatározva/
- Nevelőtestületi értekezletek keretében történő képzés/továbbképzésen szerzett tudás átadása a nevelőtestület számára/
- Egyéni belső hospitálások /egy-egy embert érintő problémás területen/
- Önképzés

2. Tárgyi feltételek

Az Egyesített Óvoda mindkét tagóvodájában a működési feltételek biztosítottak, az épületek felújítása, karbantartása, állagmegóvása folyamatos.

A Fenntartóval történt egyeztetés alapján a programhoz szükséges eszközök biztosítottak, illetve a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 2. sz.(1) mellékletében meghatározott eszközök és felszerelések folyamatos beszerzése megtörtént, az időközben elhasználódott bútorok, eszközök pótlása folyamatos.

A tagóvodák épületei, udvarai, a kertek berendezései a gyermekek nevelését, fejlesztését szolgálják. Megfelelő munkakörnyezetet biztosítanak a munkatársaknak. A helyi adottságok függvényében lehetőséget teremtenek a szülők fogadására. Ezért nagyon fontos, hogy területei tiszták, gondozottak, esztétikusak, biztonságosak legyenek. A berendezési tárgyak beszerzése, cseréje esetén törekszünk a természetes anyagokból készült termékek vásárlására. Fontosnak tartjuk, hogy a tárgyak, bútorok illeszkedjenek a környezethez; méreteikben alkalmazkodjanak a gyermekek testméreteihez, szemmagasságához.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A csoportszobák kialakításánál figyelembe vesszük:

- a gyermekek fejlettségét és életkorát,
- az épület építészeti adottságait, stílusát, a helyiségek funkcióját,
- a szobák méreteit, elrendezését,
- manuális tevékenységekhez a természetes fény biztosítását
- mindkét a tagintézmény figyelembe veszi a saját pedagógiai programjának követelményeit, és ennek megfelelően alakítja a különböző tevékenységi tereket.

A csoportszobák egyéni arculatát az óvodapedagógusok, a közös megállapodások figyelembevételével, kollégájukkal együtt alakítják ki. A játszó udvarok korszerűsítése, karbantartása alapítványi támogatásokból, szülői felajánlásokból valósul meg.

Intézményeink rendelkeznek a kötelező eszközjegyzékben jelölt bútorokkal, felszerelési tárgyakkal, a mindennapi tevékenységhez szükséges játékokkal és egyéb fejlesztőeszközökkel. A tagóvodák kollektívái fontosnak tartják, hogy a gyermekek számára mindig elérhetően és megfelelő mennyiségben, minőségben álljon rendelkezésre eszköz a különböző tevékenységekhez. A beszerzéseknél olyan esztétikus és balesetmentes eszközöket választanak, amelyek biztosítják a sikerélményt és a változatos tevékenységet.

III. AZ EGYESÍTETT ÓVODA CÉL- ÉS FELADATRENDSZERE

1. Gyermekkép

Az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A kisgyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. Életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú: befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk. Óvodánk nem ad helyet az előítéletes megnyilvánulásoknak sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

Továbbá feltételezzük, hogy minden kisgyermek vonzódik az élményekhez, a meséhez, zenéhez, alkotó tevékenységekhez. Óvodánkban mindezt megkapja a gyermek, melynek következtében kialakul tartása, önállóvá és kiegyensúlyozottá válik. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni.

Biztosítjuk:

- az egyformán magas színvonalú nevelésben való részvételt;
- szeretetteljes, alkotó nevelési színteret;
- az emberi jogok gyakorlását;
- kultúra és hagyományápolást,
- fenntartható, környezettudatos szemlélet megalapozását,
- az esélyegyenlőséget,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek, tehetséges - és hátrányos helyzetű, valamint halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek inkluzív, integrált nevelését.

2. Óvodakép

Az óvodás gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3 éves korától az iskolába lépésig biztosítjuk az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Az óvoda funkciói:

- óvó-védő,
- szociális,
- nevelő-személyiségfejlesztő.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek számára, hogy közvetetten segítse az iskolai életszakaszba való átlépéshez szükséges belső pszichikus feltételek kialakulását.

Az óvodai nevelésünk célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

3. Az Egyesített Óvoda sajátos céljai

- Az Egyesített Óvoda tagóvodáiban a pedagógiai programban foglaltak megvalósulása, a nevelés hatékonyságának növekedése.
- A tagóvodák sokszínű pedagógiai gyakorlatának megtartása és továbbfejlesztése.
- A szakmai kultúra és a pedagógus kompetenciák folyamatos fejlődése, tagóvodák közötti szakmai átjárhatóság biztosítása (munkaközösségek között, hospitálások alkalmával, rendezvények, óvodai programok)
- A tagóvodák közötti együttműködés erősítése, a „jó gyakorlat” terjesztése.
- A működéshez szükséges személyi és tárgyi feltételrendszer és erőforrások optimalizálása a munkakörülmények javításával.

4. A sajátos célokkal összefüggő feladatok

- A társadalmi elvárások és az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a gyermeki kompetenciák erősítése.
- A sajátos arculatok megjelenésének elősegítése, amely meghatározza minden tagintézmény értékmegőrző és értékteremtő törekvéseit.
- A befogadó (inkluzív) nevelés előtérbe helyezése, az alkalmazotti közösség (nemcsak a pedagógusok) szerepvállalása az erkölcsi nevelésben.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- A pedagógiai kultúra fejlesztése érdekében szakmai munkaközösségek működtetése, belső szakmai innováció ösztönzése a pedagógus kompetenciát fejlesztő, a pedagógusok igényéből fakadó továbbképzések és tanfolyamok központi szervezése.
- A tagintézmények továbbképzési igényeinek támogatása.
- A fenntarthatóság, a környezettudatos nevelés alkalmazása a tagóvodákban.

IV. AZ EGYESÍTETT ÓVODA ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladata az óvodáskorú gyermekek testi, lelki szükségleteinek kielégítése.

Fő feladatok:

- egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés.

Mindkét tagintézmény pedagógiai programjában részletesen kidolgozott az óvodai nevelés feladatai az intézmény sajátosságaihoz igazítva, ezért itt általános feladatokat fogalmaztunk meg az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján.

1. Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényeinek alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve
- speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

2. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezért szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék;
- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

A **szocializáció** szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a **gyermek nyitottságára** épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A **gyermeki magatartás** alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

A **kiemelt figyelmet igénylő gyermekek** esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az **anyanyelvi nevelés** valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd-

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség –) fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

V. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ALAPELVEI

1. Heti rend, napirend

Az Egyesített Óvoda pedagógiai programja megvalósítható osztott és osztatlan csoportszervezéssel. A tagóvodák hagyományaikra, eddigi bevált gyakorlatokra építve választják ki a számukra megfelelő szervezeti és időkeretet.

Heti rend

A heti rend a napi tevékenységek és a megvalósítandó feladatok kerete. Tervezésénél figyelembe vesszük az óvodai körülményeket, a gyermekcsoport összetételét, fejlettségét. Összeállításánál arra figyelünk, hogy jusson elegendő idő, a gyermekek által végzett párhuzamos tevékenységekre, valamint az óvodapedagógusok által felkínált növekvő időtartamú (5-35-perces) csoportos foglalkozásokra, a gyermeki tevékenységekre, kezdeményezésekre, az ötletek meghallgatására stb. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a gyermekek életének észrevétlen szabályozója legyen.

Elveink:

- A heti rend elsősorban az óvodapedagógusok munkáját segíti abban, hogy nevelőmunkájukat a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesék.
- A ciklusokban a tartalmi egység elvei alapján, komplex módon jelennek meg a tevékenységi formák.
- Naponta lehetőséget biztosítunk párhuzamosan végezhető tevékenységekre: étkezésre, gondozási tevékenységre, mozgásra, éneklésre, vizuális tevékenységre, verselésre, mesélésre a választhatóság elve szerint.
- A gyermekeknek naponta szükségük van szervezett játékos mozgásra, mindennapos testnevelésre.
- Heti egy alkalommal minden csoportban kötelező testnevelést kell szervezni.
- A gyermekeknek megadjuk a lehetőséget, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a hét folyamán.

Napirend

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének. Ezért az óvónő a családdal közösen alakítsa ki a gyermekek napirendjét. Tervezésnél vegye figyelembe a

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

gyermek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesüljön a folyamatosság, a rugalmasság.

Az óvónő teljesítse a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, szenteljen elegendő figyelmet minden gyermekre.

A napirendben külön időpontot (pontokat) jelöljön meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire.

Elveink:

- A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. Óvodai életünk szervezésében a gondozási feladatoknak kiemelt szerepük van, az óvodapedagógusok ezekben a feladatokban is nevelnek, együttműködve a dajkával.
- A napirenden belül rugalmasan figyelembe vesszük az egyes tevékenységek időigényét, az évszakok változását, a gyermeki tevékenységek fejlődését.
- Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink minél többet játszhassanak, sürgetés nélkül minden tevékenységüket befejezhessék, megfelelő mennyiségű időt tölthessenek szabad levegőn.
- A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.
- Napirendünkkel biztosítjuk a fejlődéshez szükséges biológiai és pszichológiai feltételeket, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségletnek megfelelő váltakozását.
- Főbb kereteit mindig megtartjuk a gyermekek tájékozódása, a szokások alakulása érdekében.

Napirend szeptember 1-jétől május 31-ig

A tevékenység kezdete és vége

A tevékenység megnevezése

Érkezéstől-11⁵⁰-ig

Párhuzamos tevékenységek: szabad játék, egyéb szabadon választott tevékenység, testápolási teendők elvégzése, folyamatos tízórai, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységben (5-35perces csoportos foglalkozás során) megvalósuló tanulás, mindennapi testnevelés, testápolási teendők elvégzése, öltözködés, udvari játék - élményszerzés a szabadban.

11⁵⁰-13⁰⁰-ig

Öltözködés, testápolási teendők elvégzése, étkezés előkészítése, ebéd, testápolási teendők elvégzése, pihenés előkészítés

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

13⁰⁰-hazamenetelig

Mindennapi mese, pihenés, egyéni szükséglethez igazított folyamatos felkelés, testápolási teendők elvégzése, uzsonna, párhuzamos tevékenységek: szabadjáték, egyéb szabadon választott tevékenység, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékosság, a felfedezés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjenek meg a tevékenységekben. Az óvodapedagógus törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére, a gyermeki kulcskompetenciák fejlesztésére.

2. Az óvoda dokumentációi, a nevelés tervezése

Az óvodai nevelés tervezéséhez szükséges dokumentumok:

- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja
- Az igazgató és tagintézmény-igazgatók éves munkaterve.
- Az Dabasi Egyesített Óvodák és tagóvodák munkaközösségeinek terve.
- A csoportok éves tanulási terve
- A csoportok nevelési, gondozási, tanulási terve (csoportnapló)
- A tagóvodákban a gyermekek egyéni fejlődését nyomon követő dokumentációja.

A nevelés, tanulás tervezésének általános elvei intézményünkben:

- A tervezés kiindulópontjának a gyermekcsoportot tekintjük.
- A nevelés egészét a helyi lehetőségek alapos ismeretében gondoljuk át.
- A nevelés a gyermek óvodába lépése pillanatától a hazamenetelig zajlik, ezért mindegyik időszak ugyanolyan fontos.
- A teljes nevelési folyamat átgondolása számunkra alapvetően fontos, ugyanakkor jelentős mértékben kívánunk építeni a spontán gyermeki ötletekre, a gyermek meglévő tapasztalataira. A tervezés során a sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Értékelés: mindenkori nevelési év január vége, év végi értékelés június eleje.
- A cél és feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távra, éves periódusokban gondoljuk át.
- Az óvodapedagógus dönti el, hogy mit és hogyan kíván megtervezni.
- Nem teszünk különbséget aszerint, hogy délelőtt vagy délután dolgozik valaki. A teljes nevelési folyamat átgondolása az óvodapedagógus számára alapvetően fontos még akkor is, ha jelentős mértékben kívánunk építeni a spontán gyermeki ötletekre, a gyermek meglévő tapasztalataira.
- A tervezésnél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt.
- Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés segítségével tervezzük meg.
- Az óvodapedagógus önállósága messzemenően érvényesül a tervezés kivitelezése során.
- A tervezés éppen olyan önálló és kreatív munka, mint az anyaggyűjtés, a tevékenységek átgondolása, vagy az anyag rendezése.
- A napirend biztonságot, támpontot ad, és állandóságot jelent a gyerekek számára.
- A napirend keretei: a korosztálynak megfelelő tevékenységek.

A tagóvodákban alkalmazott gyermekek egyéni fejlődését nyomon követő eszköz az Ovi-Kréta felületén központilag meghatározott.

Az óvodás gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követjük és írásban rögzítjük, mely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét. A gyermekek érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődésének eredményét félévenként rögzítjük. Rögzítjük a gyermek fejlődését szolgáló megállapításokat, intézkedéseket, javaslatokat is.

Tartalmazza a gyermek anamnézisének, az óvónők megfigyeléseit, a gyermekek képességszintjeit és a fejlesztési elképzeléseiket.

A gyermekek fejlettségének pontos regisztrálása a fejlesztés alapja, melyet tudatos megfigyelés előz meg. Ezt követi a diagnosztikus terv, a személyiségstruktúra öt fő elemének feltárásával.

A megfigyeléshez alkalmazhatják a fejlesztőjátékokat, spontán reakciók, cselekvések tapasztalatait.

Az óvodapedagógus elsősorban önmagát ellenőrzi, és saját munkáját értékeli. Valamennyi problémás nevelési helyzetben törekszik az óvodapedagógus párjával elemezni a történeteket. Munkáját ugyanakkor jogosan ellenőrzik és értékeli az intézmény vezetése, a szakértők, szaktanácsadók, melyről időben értesül az ellenőrzött személy. A program ellenőrzésében, értékelésében az igazgató irányításával valamennyi óvodapedagógus részt vesz.

VI. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése, az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyának és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

1.1. Nyugodt, családi, derűs légkör kialakítása:

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvónő, ahol a gyermek szabadon dönthet abban, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközzel jeleníti meg azt, milyen helyet választ, és mennyi ideig tart a játéka.

1.2. Hely:

A csoportszobákban legyen helye a többféle állandó és variálható vagy új, elkülönített „kuckóknak”. Az óvodapedagógus mellett a gyermekek igényeik szerint alakíthatják a játék környezetét. A játékhoz használandó anyagokat és eszközöket könnyen elérhető helyen tároljuk. A gyerekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak.

1.3. Idő:

A játékhoz szükséges időt a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogás, a mikrocsoportos tanulás szervezési forma, valamint a párhuzamosan szervezett tevékenységek jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

1.4. Eszköz:

A kreativitást kibontakoztató játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. A játékhoz olyan eszközöket biztosítunk, amelyek ízlésesek, praktikusak, alkotó készséget fejlesztők, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész eszközöket is beviszünk a csoportokba.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Udvari játékeszközeink hatékonyan szolgálják a nagymozgások fejlődését. Az udvar természetes játékeszköze a homok, a víz, a termések, fatörzsek, a gyermekeknek lehetőségük nyílik sarazásra, vizes játékokra (megfelelő időjárás esetén).

1.5.Előzetes élménynyújtás biztosítása:

A gyermekek sokféle élménnyel érkeznek az óvodába, törekszünk ezeknek a megismerésére. Folyamatosan segítjük őket, hogy ötleteiket, élményeiket kijátsszák, megvalósíthassák. Folyamatosan lehetőséget biztosítunk arra, hogy környezetükből élményeket, tapasztalatokat szerezhessenek. Hangsúlyozzuk a séták, kirándulások, közvetlen környezetünkben történő megfigyelések, élmények hatását, ezeket a tapasztalatokat a gyermekek játékukban újra átélhetik.

1.6. Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása.
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és a játékba integrált tanulás során.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- Anyanyelvi nevelés, a gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékban.
- Fontosnak tartjuk, hogy tudjuk, mikor kell aktív résztvevővé válnunk. A játékba hívó gyermeket nem utasítjuk vissza. Az együttjátszásban lehetőségünk nyílik megfigyelni a gyermekek fejlődését, érzelmeiket, szabálytudatukat. Személyiségünk modellértékű lehet számukra.

1.7. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábokkal eljátsszák.
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

2. Verselés, mesélés, dramatikus játék

A mesélés és a verselés a kisgyermek számára az egyik leghatékonyabb tanulási forma, az anyanyelvi nevelés legfontosabb eszköze, a szociális tanulás páratlan lehetősége, az óvodai élet egészét átfogó folyamat. Az óvodai nevelés kiemelt területe az anyanyelvi kultúra fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása. Leghatásosabb eszközünk e területen az irodalmi nevelés: a vers, mese, bábjáték, dramatizálás.

2.1. Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.
- A 3-6-7 éves korban kedvelt jellegzetes formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok).
- Anyanyelvi nevelés, a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.
- Arra törekszünk, hogy előadásunk példamutató legyen, tükrözze anyanyelvünk hangzásvilágát, ritmusát, dallamát.

2.2. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, ritmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak egymásnak és a maguk szórakoztatására is.
- Megjegyznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes népi játékokat, komponált gyermekdalokat, igényesen válogatott kortársalkotásokat ismernek meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei.

Fontosnak tartjuk a zenei műveltség megalapozását, az ízlés formálását, a magyar népi játékkincs és dalanyag megismertetését, és megszerettetését. Hisszük, hogy az óvodában a jó zenének személyiségformáló hatása van.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

3.1. Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal
- Tehetségük kibontakoztatása érdekében sokféle hangszer és használatuk megismertetése.
- A zene, gyermektánc iránti érdeklődés felkeltése, a zene befogadására való képesség megalapozása.

3.2. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni
- Élvezettel tudnak zenét hallgatni
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát

4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A vizuális tevékenység a gyermekek első alkotó tevékenysége, amelyben nem a tevékenység eredménye, hanem maga a tevékenység fontos. A gyermeki ábrázolás speciális tevékenység, amelynek során a gyermekek a világról szerzett ismereteiket érzékletes, képi úton rögzítik. Az ábrázolás alapvető szerepe abban rejlik, hogy a tárgyi világ megértésében, megismerésében és újra alkotásában segíti a gyermekeket.

4.1. Az óvodapedagógus feladatai:

- Megteremtjük a gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeit.
- A 3-6-7- éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- Megismertetjük és gyakoroljuk a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikáit.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Megteremtjük az ábrázolás lehetőségét a mindennapi szabad játékban is, ehhez biztosítjuk a feltételeket, megtanítjuk az eszközök biztonságos kezelését a gyermekeknek.
- Felkeltjük a vizuális tevékenység, alkotás iránti érdeklődésüket, önkifejezésre való igényüket.

4.2. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- Egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- Színhasználatuk, formaábrázolásuk változatos, emberábrázolásaikban megjelennek a részformák.
- Véleményt nyilvánítanak saját és társaik alkotásairól, valamint a műalkotásokról. Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásról.
- Képesek a tárgyak térbeli kiterjedésének tapasztalati felismerésére.
- Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés eszközeit.

5. Mozgás

Az óvodáskorú gyermek lételeme a mozgás. Egy-egy mozgásos játék, mozgáslehetőség, próbára teszi érdeklődését, cselekvését, testi ügyességét, gondolkodását, akaratát. Mozgáskedvük belső igényből fakad.

A természetes mozgások előnyösen befolyásolják a mozgások összerendezettségét, erősítik az izomrendszert.

A mozgásában sikeres gyermek az értelmi képességek területén is sikeresebbé válik. A mozgásos feladatok kivitelezésére fordított erőfeszítés fokozatosan képessé teszi a gyermeket az irányított tanulásra.

5.1. Az óvodapedagógus feladatai:

- Mozgás lehetőség biztosítása mindennap.
- Változatos, mozgásra inspiráló eszközök, helyzetek, tér biztosítása.
- Örömmel, példamutatóan, együtt mozgunk a gyermekekkel. A gyermekek aktivitását biztosítjuk nyugodt, derűs légkörrel, egyéni szükségleteiknek, képességeiknek, életkoruknak megfelelő mozgásanyaggal.
- Megfelelő szokás-szabályrendszerrel olyan pozitív légkör kialakítása, amelyben a gyermekek bátran, biztonsággal mozoghatnak.

5.2. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok játszásakor.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Kialakul kudarctűrésük
- Megerősödik önfegyelmük, figyelmük.
- Alakul nagymozgásuk, egyensúlyérzékük, finommozgásuk.

6. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti – emberi - tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezettel való ismerkedés az életkor növekedésével egyre táguló, az ismeretszerzésben alapvetően mélyülő folyamat. Segíti a gyermekek spontán és irányítottan szerzett tapasztalatainak feldolgozását, fejleszti értelmi képességeiket. Meghatározó, hogy a tanulási folyamatban a gyermekek jól érezzék magukat.

6.1. Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6-7 éves korú gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása a környezetük értékeinek felfedezése érdekében.
- A gyermekek mindennapos tevékenységében megvalósuló olyan környezettudatos magatartás kialakítása, mely a környezettel kapcsolatos tájékozottság kialakítására törekszik, ami a környezet iránti érzékenységben, később tudatos felelősségvállalásban valósul meg.
- Korosztálynak megfelelő rendszeres, óvoda-környéki sétákkal, kirándulásokkal, nemzeti ünnepeinkre való készülődéssel, hagyományápolással segítjük elő a szülőföldhöz való kötődés kialakulását

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése.

6.2. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- Ismeretekkel rendelkeznek a háziállatokról, vadállatokról, madarokról, bogarokról.
- Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számolni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. fölé, alá, közé stb.)
- Képesek elemi ok – okozati összefüggések megértésére, egyszerű következtetésekre.

7. Környezettudatos magatartás megalapozása

Az óvodás gyermek erős érzelmi kötődése segít bennünket abban, hogy megismertessük velük természeti értékeinket. Ebben az életszakaszban hangsúlyos a megismerés folyamata, hiszen csak azt tudják igazán értékelni és szeretni, amiről már van tapasztalatuk. A személyes példamutatásunknak kiemelt szerepe van az olyan szokás és viselkedésformák elmélyítésében, amelyek összhangban vannak a természetbarát életmóddal. Nevelőmunkánkban törekednünk kell arra, hogy gyermekeinkben kialakuljon a szép, tiszta környezet iránti igény és a környezeti problémák iránti érzékenység. Építünk nyitottságukra és fogékonyságukra, hogy a természet szeretete maradandó értéként beépüljön személyiségükbe.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

7.1. Az óvodapedagógus feladatai:

- a rendszeres élményszerző napokon a közvetlen környezeti értékek megismerése,
- értékörzés, természetvédelmi feladatok
- a környezettel, természettel kapcsolatos témák feldolgozása képességfejlesztő tevékenység formájában
- környezettudatos életmód elemeinek szocializációja (szelektív hulladékgyűjtés, lakó - és óvoda környezet közös megóvása),
- „zöld napok” megünneplése,
- növények, akvárium, gondozása, madárvédelem,
- személyes higiéné elsajátíttatása,
- az egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetése,
- egészséges étkezés, gyümölcs-napok megtartása hetente,
- anyag - és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása,
- csoportszoba, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága,
- az óvodán kívüli ismeretterjesztés lehetőségeinek kihasználása.

7.2. A környezeti nevelés alapelvei, hosszú távú céljai:

- környezettudatos magatartás megalapozása,
- fenntarthatóságra nevelés,
- ökológiai szemlélet alakítása,
- természeti, épített, szociális környezet óvása, fejlesztése,
- az egészséges életmód, életvitel lehetőségének megteremtése
- az élet tisztelete és védelmének igénye
- rendszerszemléletre nevelés
- a létminőséghez tartozó viselkedési normák és formák kialakítása
- a természet, az élet, a biológiai sokféleség jelentőségének megértése
- takarékos és figyelmes anyaghasználatra nevelés (energiatakarékosság, papír újrahasznosítás stb.)
- a személyiség sokoldalú formálása, nyitott önálló személyiséggé válás
- az akarat fejlesztése, a kíváncsiság fenntartása.

8. Munka jellegű tevékenységek

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvónő segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen.

Ahogy egyre több olyan tevékenységet kérünk gyermekeinktől, amelyek már nemcsak örömet jelentenek, hanem felelősséggel is járnak, úgy alakul bennük a kötelességtudat. Önállósodnak, nem utolsósorban mások érdekében is képesek lesznek lemondani pillanatnyi játékukról.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze minden munka jellegű tevékenység. Ilyenek az önállósodást segítő tevékenységek: az elvállalt naposi munka, kertünk, csoportszobánk növényeinek gondozása, csoportszobáink díszítése, tisztaságának, rendjének – mint mások munkájának – megbecsülése, apróbb alkalmi megbízatások vállalása és teljesítése. Szem előtt tartjuk, hogy a gyermeki munka örömmel, szívesen végzett aktív tevékenység.

8.1. Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvónő mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez.
- Úgy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét.
- Kialakítjuk a munka jellegű tevékenységekkel kapcsolatos szokásokat.
- Példaadásunkkal, helyzetteremtésünkkel kialakítjuk, erősítjük, fejlesztjük az erkölcsi tulajdonságokat.
- Tanítjuk a saját és mások munkájának a megbecsülésére.

8.2. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a segítői munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.
- Környezetük rendjére, ezen belül saját holmijukra, és azok rendezettségére figyelnek.
- Örömmel segítenek társaiknak.

VII. ISKOLAELŐKÉSZÍTŐ FEJLESZTŐ TEVÉKENYSÉGEK NAGYCSOPORTBAN

Célja:

A nagycsoportos korú gyermekek iskolára való felkészülésének tudatos támogatása napi rendszerességgel megvalósuló, 45 perces fejlesztőtevékenységek keretében. A cél az alapkészségek megerősítése, a tanulási képességek fejlesztése, valamint a szociális, kognitív és érzelmi érettség támogatása.

Az óvodai iskolaelőkészítő tevékenységek komplexen, játékos formában fejlesztik a gyermekek értelmi, szociális és pszichés képességeit az íráshoz, olvasáshoz és számoláshoz való felkészítéshez. Kiemelt területek a testséma, téri tájékozódás, finommotorika, vizuomotoros koordináció, figyelem, emlékezet, gondolkodás, beszédkésztség és elemi számolás fejlesztése. A fejlesztés a gyermek egyéni fejlődéséhez igazodik, játékos formában, sikerélményt biztosítva.

Tevékenységek időkerete:

- **Napi 45 perc** célirányos iskolaelőkészítő fejlesztőtevékenység, integrált módon, játékos tevékenységekben.

Fejlesztési területek:

1. Anyanyelvi és kommunikációs készségek:

- szókincsbővítés, mondatalkotás, beszédértés fejlesztése
- irányított beszélgetések, mesehallgatás, dramatikus játékok

2. Figyelem, emlékezet, gondolkodás:

- logikai játékok, szabályjátékok, memóriafejlesztő feladatok
- képi és verbális emlékezet erősítése

3. Finommotorika és grafomotoros készségek:

- rajzolás, színezés, vonalvezetés, vágás, ragasztás
- ceruzafogás, kézdominancia megerősítése

4. Matematikai alapozás:

- számfogalom, mennyiségi viszonyok, sorozatok, halmazok
- térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése

5. Szociális kompetenciák:

- együttműködés, szabálykövetés, feladattartás

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- érzelmi önszabályozás, empátia, énkép fejlesztése

6. Mozgásos fejlesztés (integráltan):

- nagymozgások koordinációja, téri tájékozódás
- ritmusérzék, testséma, irányok ismerete

Szervezési keretek:

- A fejlesztőtevékenységek mikrocsoportban vagy teljes csoportban is megszervezhetők, a gyermekek életkori sajátosságaihoz és aktuális fejlettségi szintjéhez igazodva.
- A tevékenységek rugalmasan illeszkednek a napi- és heti rendbe, lehetőség szerint délelőtti időszakban.
- A tevékenységekhez szükséges eszközök és tanulási környezet biztosítása a csoportszobában vagy a fejlesztőszobában történik.

Módszertani alapelvek:

- **Játékosság:** a tanulási helyzetek élményközpontú, örömteli megélése
- **Komplexitás:** a fejlesztési területek integrált megközelítése
- **Egyénre szabottság:** a gyermekek egyéni haladási tempójának figyelembevétele
- **Aktivitás:** cselekvésbe ágyazott, tapasztalati tanulás előtérbe helyezése

VIII. INKLUZÍV NEVELÉS – A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

1. Az inkluzív nevelés alapelvei:

- A gyermek joga, hogy sajátos szükségleteiknek, állapotuknak megfelelő segítséget kapjanak, készségeik, képességeik kibontakoztatásához, személyiségük védelméhez, fejlesztéséhez.
- Minden gyermeket a maga szintje, képessége szerint szükséges nevelni, fejleszteni.
- Folyamatos visszacsatolás, nyomon követés.
- Differenciálás (módszer, eszköz, cél, feladata, munkafolyamat).
- A gyermek megfigyelése elsődleges.

2. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

Tanulási problémákkal küzdő gyermekek:

- **tanulási nehézséggel küzdők** (például: lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok)
- **tanulási zavarral küzdők** (például: diszlexia, diszgráfia, discalculia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba)

Magatartászavarok miatt problémás gyermekek:

- **visszahúzó** (regresszív) és depresszív viselkedésű gyermekek (félénk, csendes, visszahúzó stb.) Eredményhez vezethet a csoportos és a párban folyó munka, a testre szabott differenciált egyéni munka, motiválás, stb.
- **ellenséges** (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű gyermekek (engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív stb.) Inkább egyéni feladattal köthető le, fontos a velük megbeszélte egyéni vállalások, követelmények következetes számonkérése az eredmények, pozitívumok kiemelése, megerősítése mindkét típust motiválja, segítheti a beilleszkedést, a társak általi elfogadás.

Kivételes képességű gyermekek, tehetségesek:

- **intellektuális tehetség** (a különböző tudományterületeken kimagasló: matematikai, fizikai, nyelvi stb.)
- **művészi tehetség** (képzőművészeti, zenei)
- **pszichomotoros tehetség** (sport, tánc, kézügyességet igénylő terület)
- **szociális tehetség** (vezető, szervező, irányító)

Tehetségnevelés, tehetségfejlesztés - a tehetségígéretes gyermekek felismerése:

- a tehetségnevelés/tehetségfejlesztés/tehetséggondozás a tehetség felismerésével, azonosításával kezdődik
- a pedagógusoknak és a családnak ismernie kell azokat a mutatókat, amelyek halmozott előfordulása tehetség ígéretes gyermeket sejtet:
  - ✓ a kivételes tehetségek jellemzői: megszállottság, fokozott kritikai érzék, állandó önelégedetlenség

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- ✓ a valamilyen területen kiemelkedő gyermekek teljesítményei nem mindig jók, munkavégzésük, fejlődésük nem egyenletes, és gyakran nem vesznek részt a „munkában”

A tehetséggondozás célja:

Azon lehetőségek biztosítása, ahol tervezett tevékenységeken keresztül szolgáljuk a tehetségek fejlesztését.

Feladataink:

- A tehetségígéretű gyermek (tehetségesnek ítélt) megtalálása, erős oldalának fejlesztése
- A gyermek tehetségével összefüggő gyenge terület erősítése
- Olyan légkör biztosítása, amely elfogadja, és segíti a tehetséges gyermek személyiségének fejlődését
- A tehetséges gyermek elsősorban GYERMEK szüksége van pihenésre, játékra stb.

Tartalmi lehetőségei:

Tehetség ígéretes gyermekeink gondozását elsősorban a csoporton belül, egyéni foglalkozás keretében a mindennapi tevékenységek folyamatában valósítjuk meg. Óvodapedagógusaink a tehetséges gyermekek gondozásával kapcsolatos feladatokat az egyéni fejlesztő lapokon rögzítik a gyermek fejlődésének nyomon követése mellett.

Szemléletünk szerint minden gyermek tehetséges valamiben. A tehetség három legfontosabb összetevője: képességek, kreativitás, motiváció. Az egyéni képességek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés lehetőségét támogatjuk. Érzelmi biztonságban, ingergazdag környezetben a szabad játék és a korai tanulás feltételeit biztosítjuk. A tehetséges gyermekek felismerését, differenciált, egyéni fejlesztését a tevékenységek szervezésével a gyermekek saját aktivitására támaszkodva segítjük. Az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez a feltételeket biztosítjuk. A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

Különleges bánásmódot igénylők még: csoportok

- a nemzeti kisebbségekhez tartozók
- a bevándorlók
- menekült

Eltérések

- Az anyanyelv és a többségi nyelv birtoklása
- Kulturális sajátosságok; eltérés a többségi kultúrától
- Csoportkohézió; a többséghez való viszony

Multikulturalizmus és interkulturalizmus:

- **Multikulturalizmus:** A kisebbségi társadalmi csoportok nyelvének és kultúrájának megjelenítése a pedagógiai hatásrendszerben.
- **Interkulturalizmus:** Egy óvodában a többséghez és a kisebbséghez tartozó gyerekek együttnevelése

3. Szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

A hátrányos helyzet leggyakoribb okai:

- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje
- A család lakhelye és környezete
- A gyermek és/vagy szülő egészségi állapota
- A családtagok száma

Környezeti okok lehetnek:

- Sokgyermekes család: 3 vagy több gyermek
- Szűkös lakásviszonyok: a család magas létszáma, több generáció együttélése
- Szülők iskolázatlansága
- Nevelési hiányosságok: kettős nevelés, felügyelet és gondozás hiánya, helytelen bánásmód (brutalitás), érzelmi sivárság, közömbösség, könnyelmű, felelőtlen életvitel, bűnöző családi háttér
- Negatív hatású baráti kör

Anyagi okok lehetnek:

- Munkanélküliség
- Létminimum alatti 1 főre jutó jövedelem
- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik

Egészségügyi okok:

- Születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékoság
  - ✓ mozgáskorlátozottság
  - ✓ érzékszervi károsodás (látás, hallás...)
  - ✓ szervi rendellenesség
- Tartós betegség
- Idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- Higiénés hiányosságok

A gyermek személyiségében rejlő okok:

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében:

- Anyagi támogatás lehetőségeinek kiaknázása
- Az önművelés igényének kialakítása
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakításának segítése: tanácsadás, külső segítség felajánlása
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés
- A testnevelés és sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét

Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére:

- Differenciált fejlesztés.
- Egészségnevelés
- A sport és egyéb mozgástevékenységek megismertetése, megszerettetése
- Interkulturális ismeretnyújtás: Pl. életvezetés, cigány irodalom, a cigányság története
- Tehetségígéretes gyermekek felkészítése
- Felzárkóztató foglalkozás a valamilyen területen lemaradóknak
- Igény szerint ügyelet biztosítása: szülői értekezletek és fórumok időtartama alatt
- A családi életre nevelés tanítása: tanácsadás, külső segítség felajánlása
- Mozgáslehetőség biztosítása
- Kulturális rendezvények csoportos látogatása.

Szülőknek felajánlott segítség:

- Fórum – Neveléssel, életvitellel kapcsolatos tanácsadás: Családsegítő és Gyermejkölési Központ munkatársai által
- Közös programokon történő részvételi lehetőség az óvodában: munkadélutánok, családi rendezvények
- Ismeretterjesztő klubfoglalkozások: Előadás és tréning a szülők és pedagógusok részére
- Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, családi beszélgetéseken (egyéni beszélgetéseken), a gyermekvédelmi megbízott által szóban, valamint írásos tájékoztatón keresztül.

4. A sajátos nevelést igénylő gyermekek befogadása és fejlesztése

Az óvoda alapító okiratának módosításával 2007/2008-as nevelési évtől kezdődően óvodánk a többi gyermekkel együtt neveli azon sajátos nevelési igényű gyermekeket, akiket az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság által kiállított szakértői vélemény alapján a gyermek testi fogyatékos, mozgáskorlátozott, érzékszervi fogyatékos (látás, hallás sérült), beszéd fogyatékos, vagy enyhe fokban értelmi fogyatékos, de integráltan nevelhető, fejleszhető. Óvodánkban speciális nevelési terv alapján, állapotának megfelelően logopédus, utazó fejlesztőpedagógus/mozgásterapeuta, szurdopedagógus foglalkozik ezekkel a gyerekekkel.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény a sajátos nevelési igényű - mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő – gyermekek, eredményes fejlesztésének biztosítására kiemelt figyelmet fordít.

Az alapprogramban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek, így az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.

4.1. Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan sérült mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatok megszerztetése, a megtanult mozgás alkalmaztatása. Az óvodában biztosítani kell - a gyermek állapotának megfelelően - az akadálymentes közlekedést, a megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. A mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Mozgásfejlesztés

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltogatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókinés szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítségét

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi sérülés – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

4. 2.Látássérült gyermek

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségeire.

A *gyengénlátó gyermekek* (vizus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebről, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Óvodánk az épületek adottságaiból fakadóan kizárólag csak gyengénlátó kisgyermeket tud befogadni.

4. 3. Hallássérült gyermek

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata - a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve - a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például mentális állapot, szociokulturális környezet stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

Az enyhe fokban hallássérült - nagyothalló - gyermekek a beszédterületben mért hallásszintek enyhe nagyothallás esetében 30-45 dB, közepes esetében 45-65 dB, súlyos esetében 65-90 dB hallásvesztést mutatnak. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszédhang, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

A halmozottan fogyatékos hallássérült gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

szurdopedagógia és a társulói fogyatékosok gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

4.4. Enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

4.5. Beszédfogyatékos gyermek

A beszédfogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, centrális dyslalia, súlyos orrhangzóság stb.), illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és/vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiányában, a grammatikai fejletlenségben, az utánpótlás képesség gyengeségében nyilvánul meg.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex - az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartó - nevelési környezetben valósulhat meg.

Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése, a speciális terápiák alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.) segít az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérésében.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség zavarok (dyslexia, disgráfia, dyscalculia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

4.6. Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autisztikus kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti a kóros viselkedés kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált - vizuálisan segített - kommunikációs eszköztárral.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni tervekkel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. Az autisztikus gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autisztikus kisgyermekek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő - különösen a természetes élethelyzetek - használandóak a fejlesztésre. A fejlesztések során szükséges az intenzív, jól strukturált és a meglévő töredékkészségek használata, az egyéni motiváció megteremtése, a speciálisan a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módszerek alkalmazása.

5. Gyermekesélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása **nevelési alapelveinkben és értékeinkben** rejlik, miszerint minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz. Intézményünk óvodapedagógusainak alapvető feladata, hogy az ellátott gyermekek hozzájussanak mindahhoz, amely a gyermeki személyiség szabadon történő kibontakoztatásához szükséges.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell:

- a teljesítmények értékelése során
- az óvodai ellátáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során
- gyermeki jogok gyakorlása során
- az óvodai ellátással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során (a jogszabály alapján járó juttatások, illetőleg a nevelési-oktatási intézmény mérlegelése alapján adható juttatások)
- az óvoda feladata az is, hogy a tehetségígéretes és képességeihez viszonyítva rosszul teljesítő gyermek részére segítséget nyújtson
- érvényesíteni kell az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során
- a gyermek csoportban való elhelyezése során
- szülői igény esetén vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló nevelésben részesüljön
- megfelelő számú szülői igény esetén nemzetiségi nevelésben részesüljön

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek:

- a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése,
- hátrányuk csökkentése, a leszakadás megelőzése,
- esélyegyenlőség biztosítása,
- szociokulturális hátrány csökkentése,
- ingerszegény környezet ellensúlyozása,
- érzelmi labilitás, elhanyagolt bánásmód csökkentése.

Nemzeti kisebbség:

- multikulturális szemlélet kialakítása, a multikulturális óvodai nevelés alapjának megteremtése,
- humanizmus,
- veleszületett méltóság és egyéni autonómia tisztelete,
- a kirekesztés, az előítéletes kizorítottság megszüntetése,
- a társadalomba való teljes körű és hatékony befogadás és részvétel,
- a másság tisztelete,
- esélyegyenlőség,
- a tudáshoz való jog,
- védőnőkkel való együttműködés,
- az óvodapedagógus és szülők közötti kommunikáció fejlesztése,
- előítélet mentes pedagógiai környezet kialakítása,
- művészeti tevékenység lehetőségének biztosítása,
- a családi és az intézményi nevelés értékeinek összekapcsolása.

Sajátos nevelési igényű gyermek:

- óvodapedagógusok érzelmileg azonosuljanak az SNI gyermekekkel, illetve a csoportban való jelenlétükhöz,
- minden gyermek fejleszthető,
- a gyermek meglévő képessége a kiinduló alap,
- segítő-támogató szemlélet,
- egyéni bánásmód,
- élmények, tapasztalatok,
- szükségleteik maximális kielégítése,
- a pedagógus a feltételeket teremti meg,
- sajátos igényekhez való jog, a teljes élethez való jog,

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- gyerekek fejlesztése 3 irányú (tevékenységorientált, spontán, feladatorientált),
- képesség-kultúrára épülő egyéni bánásmód, differenciálás, feladatorientált fejlesztés
- feladat- és személyes élmény együttese a fejlesztésben,
- ahány SNI-s gyerek, annyi személyiség; ahány személyiség, annyi személyes élmény, és integráló fejlesztés.

Nem tartjuk a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelését megvalósíthatónak a következő esetekben:

- Súlyos beilleszkedési, magatartási nehézségek esetén, amely veszélyezteti a többi gyermek testi épségét, nem biztosítja harmonikus személyiségfejlődését.
- Ha a sajátos nevelési igényű gyermek külön felügyeletet, egy felnőtt állandó, csak rá irányuló figyelmét igényli, mivel a jelenlegi személyi feltételekkel ezt nem tudjuk biztosítani.
- Ha nem tud minimális szinten együttműködni, kooperálni társaival.

A sajátos nevelési igényű gyermek ellátásának feltétele minden esetben:

- Szakértői vélemény, amely javasolja számára az együttnevelést, és leírja, hogy kerületi önkormányzati intézményben integráltan nevelhető. (Ennek kiállítója: Megyei szintű szakértői bizottság)
- Képes legyen társaival kooperálni, együttműködni.
- Követelmény, hogy a többi gyermek fejlődésére ne gyakoroljon negatív hatást, ne veszélyeztesse testi épségüket, lehetővé tegye számukra a harmonikus személyiségfejlődést.
- A beszoktatási idő alatt, amelynek kezdő és záró időpontjáról, a tapasztalatokról az intézmény feljegyzést vezet, a szülővel egyeztetett formában (1hónap) bebizonyosodjon, hogy ez a nevelési helyzet legalkalmasabb számára, gondozási igénye így valósítható meg legeredményesebben. (Amennyiben óvodánk feltételrendszere nem biztosítja a gyermek eredményes fejlődését, a Szakértői Bizottság segítségével keressük a megfelelő intézményi elhelyezést számára.).
- A sajátos nevelési igényű gyermek szülei segítik a gyermek beilleszkedését, a sikeres integrációt, az esetlegesen felmerülő problémák megoldását.

IX. GYERMEKVÉDELEMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

A gyermekvédelem összetett tevékenység. Szemléleti alapja a személyiségfejlődés egészét segítő pedagógiai szemlélet.

Csak az a gyermekvédelem lehet hatékony, amelyik a helyi körülmények és az ezekből kialakuló helyi problémák ismeretére építi stratégiáját, intézményrendszerét és módszereit. A titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben érvényesül.

Az Egyesített Óvoda gyermekvédelmi tevékenységének céljai:

- a gyermekek jogainak védelme, biztosítása,
- veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket is alkalmassá tenni az óvodai nevelésre, ill. felkészíteni az iskolai életre,
- prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve segítségnyújtás a már kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében,
- abban a szociális rétegben is hozzájárulni a nevelői esélyek javításához, amelyekben a gyermekek fejlődését a családi, a személyi és egyéb körülmények gátolják,
- megkeresni a pedagógiai beavatkozás sikeres formáit és azokat célszerűen alkalmazni,
- a gyermekek érdekében, óvodán kívüli intézkedéseket kezdeményezni a hatósági és társadalmi szerveknél (Pedagógiai Szakszolgálat, Gyermekjóléti Szolgálat, Egészségügyi Intézmények, stb.),
- segíteni a hatósági és gyermekvédelmi szervezet, feladatuk teljesítésében (vélemény, jelzés, tájékoztatás.),
- a Családsegítő Szolgálat segítségével felzárkóztató foglalkozást szervezni a halmozottan hátrányos helyzetű, cigány származású gyermekek részére,
- Gyermekjóléti Szolgálattal havonkénti kapcsolattartás a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésére, ill. a kialakult veszélyeztetettség megszüntetésének érdekében.

Az éves gyermekvédelmi munkaterv havonkénti bontásban rögzíti az ütemezett feladatokat.

A munkatervben foglaltak megvalósításáért, a megjelölt feladatok szakmai helyességéért, szorgalmazásáért a gyermekvédelmi koordinátor a felelős.

Óvodánk gyermekvédelmének irányítója, működtetője és ellenőre az intézmény vezetője. A gyermekvédelmi ügyekben a nevelőtestület tagjai hivatalból kötelesek részt venni.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

**Jelzési kötelezettség: óvodapedagógus => gyermekvédelmi koordinátor => tagintézmény-vezető
=> intézményvezető => felsőbb szervek**

Óvodapedagógusok feladatai:

- Minden év elején felméri a csoportba járó gyermekek családi és szociális helyzetét.
- Probléma esetén jelez a gyermekvédelmi koordinátornak és a tagóvoda-vezetőnek.
- Családlátogatást végez szükség szerint többször is.
- A törvényes adatközlést biztosítja intézkedés esetén.
- A veszélyeztetett vagy hátrányos gyermekkel differenciált bánásmódot alkalmaz.
- Részt vesz az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában, szükség esetén javasolja a soron kívüli szűrést.
- Figyelemmel kíséri a gyermekek rendszeres óvodalátogatását, szükség esetén a jelzi a hiányzást.
- A családokat év elején tájékoztatjuk az óvodai gyermekvédelmi koordinátor személyéről és a vele való kapcsolattartási lehetőségekről.

Gyermekvédelmi koordinátor feladatai:

- A gyermekvédelemmel kapcsolatos adminisztrációt, nyilvántartást és statisztikát vezet.
- Tagóvodai szinten nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket.
- Folyamatos kapcsolatot tart a nevelőtestület tagjaival.
- A törvényi változásokat, rendelkezéseket nyomon követi → naprakészen informál.
- Véleményével, javaslataival segíti az intézményvezető, tagintézmény-vezető munkáját.
- Folyamatosan képzzi magát, a Gyermekjóléti Szolgálat által szervezett jelzőrendszeri megbeszéléseken vesz.
- Kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel.

Tagintézmény-igazgató feladatai:

- Óvodai szinten összefogja a gyermekvédelmi munkát.
- A kapott jelzéseket, információkat ellenőrzi.
- Gyermekvédelmi ügyekben segíti a csoportban dolgozó óvodapedagógusokat és az óvodai gyermekvédelmi koordinátort.
- Kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel.
- Szükség esetén azonnal intézkedik.
- A megtett intézkedésekről tájékoztatja az Egyesített Óvoda igazgatóját.

X. AZ ÓVODA ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYAI

Az ünnepek jelentős alkalmak a gyermekek és az óvoda életében. A közös élmény erejével megteremtjük a hagyományokat, és közel hozzuk szűkebb és tágabb környezetünk eseményeit.

Az ünnepekkel közvetítjük egyetemes és nemzeti kultúránk értékeit, a jeles napok kapcsán a természeti ünnepeket, felidézzük a népi hagyományokat.

A hagyományok ápolásával pozitív irányba alakítjuk a gyermekek társadalomhoz, természethez való viszonyát, esztétikai érzékének fejlődését, kultúránk megismerését. Hisszük és valljuk, hogy az ünneplés pedagógiai szempontból sajátos eszköz a gyermekek nevelésében.

Célunk:

A közös élmények átélésének biztosítása, amelyben a hagyományok, ünnepi szokások, megismerése, a nemzettudat meglapozása érvényesül.

Óvodapedagógusok feladatai:

- Az ünnepek előkészületeivel, a várakozással, a sokféle tevékenységgel, az ötletek kidolgozásával teret nyújtunk a gyermekek egymás közötti, a gyermek-felnőtt, felnőtt-felnőtt és az óvoda-család közti együttműködés gyakorlására.
- Kialakított hagyományainkkal, ünnepeinkkel óvodánk arculatának megteremtésére törekszünk. Az együttes készülődéssel, az öröm érzésének előidézésével segítjük, hogy közösségi életünk formálódjon.
- Az ünnephez, jeles naphoz, hagyományhoz illő környezetet teremtünk díszítéssel, amelyet közösen a gyermekekkel együtt végzünk.
- Az érzelmi ráhangolódást biztosítjuk az aktuális mesékkel, versekkel, dalokkal, játékokkal.

Ünnepeink:

- nemzeti ünnepek,
- jeles napok,
- hagyományos ünnepek, néphagyományok
- tagintézmények sajátos ünnepei saját pedagógiai programjuk szellemében.

Részletesen a tagintézmények pedagógiai programjában, illetve SzMSz-ben.

XI. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

1. Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését.

A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbit a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és olyan korosztályai tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Az óvoda körültekintően szervezze meg az együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismerését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni.

Az eredményes együttműködés feltételének tartjuk, hogy a szülők a köznevelési törvényben megfogalmazott jogait érvényesíthessék:

- megismerjék az óvoda házirendjét, pedagógiai programját, szervezeti és működési szabályzatát,
- kezdeményezzék a szülői közösség megalakítását,
- gyermekük fejlődéséről rendszeresen és érdemi tájékoztatást kapjanak, nevelési tanácsokkal gazdagodjanak,
- az óvoda igazgatója vagy a tagóvoda-igazgató hozzájárulásával részt vegyenek az óvoda életében.

A szülő – gyermek – pedagógus együttműködésének formái, tovább fejlesztésének lehetőségei

A szülő – gyermek – pedagógus kapcsolata nem állandó, változó körülményeink folyamatosan alakítják

Óvodánk nagy gondot fordít az együttműködés lehetséges formáinak kibővítésére.

Legfontosabb lépések a hatékony, együttműködő kapcsolat kialakításához.

- Erős érzelmi kapcsolat gyermek, óvónő között
- A szülő megnyerése munkánk megismertetésével.
- A nevelőpartneri viszony kialakítása, a szülő bevonása a nevelőmunkába.
- A tényleges együttműködés megvalósítása a rendszeres információcsere biztosításával.
- Elegendő idő biztosítása az őszinte érdeklődés fenntartásával.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- A bizalmi elv érvényesülése.
- Igyekezni összhangba hozni az igényeket, elvárásokat lehetőségeinkkel.
- Fontos tudni ki mit vár /várhat el a másiktól, az együttműködés folyamat legyen ne csak egyedi esetek sorozata.

Programunkban megfogalmazottakon túl:

- Félévenkénti beszélgetések a gyermek fejlődéséről (A gyermekek egyéni dokumentuma alapján végzett korrekt tájékoztatás megszervezése).
- Igény és elégedettségi vizsgálatok (Az óvoda évenként mérje fel a szülők igényeit, elégedettségét, elégedetlenségét. Az eredményeket hozza nyilvánosságra. Az elégedetlenségek közül néhány feladat megoldását vállalja fel, készítsen intézkedési tervet).
- Az óvoda szabályozza panaszkezelési rendszerét.

Az együttműködés formái

A szülők folyamatos, reális, rendszeres tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről, óvodai életéről:

- Napenkénti párbeszéd – rövid ideig tart, de alkalmat adunk a szülőknek betekinteni a gyermekcsoport életébe, naprakész információkkal szolgálunk.
- Szülő jelenléte a csoportban – főként az átmeneti, „befogadási” időszakban alkalmazzuk, de esetenként célzottan, megbeszélte időpontban tehet megfigyeléseket a szülő gyermekével kapcsolatban.
- A szülőtől való elválás megkönnyítése érdekében a „anyás befogadást” szorgalmazzuk.
- Fogadóórán vagy fogadódélutánon, egyéni beszélgetés során a közös megoldáskeresés lehetőségét teremtjük meg, korrekt tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről, amelyet félévenként írásban rögzítünk.
- A szülők számára készített tájékoztatókban megfogalmazzuk a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.
- Szülői értekezleten, szülői találkozón alkalmat adunk arra, hogy a szülők megismerkedhessenek az óvoda célkitűzéseivel, feladataival, elvárásával, s az általánosan érdeklődésre számot tartó témákban eszmecsere alakuljon ki. (év elején, év végén, az iskolaérettségről tájékoztató)
- A gyermekek óvodába kerülése előtt családlátogatásra megyünk, valamint ismerkedési lehetőséget szervezünk az óvodában.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Mindkét együttműködési formát a tájékozódás és az ismerkedés fontos eszközének tekintjük. A családi kultúra megismerése a családhoz illesztett segítségnyújtást az intervenciós gyakorlatot erősítjük.
- Egyes programok, ünnepek, az ezzel összefüggő családi programok, játékonysági bál szervezésével szintén az óvoda és a szülők együttműködését erősítjük.
- A szülői közösség választott tagjai által képviseli a szülők jogait, érdekeit, véleményét a törvényben meghatározott módon és esetekben.
- Elnökük mindkét tagintézményben a szülői képviseletet biztosítja az Egyesített Óvoda szintjén.

2. Az óvoda és az iskola

Az óvoda az iskolával alakítson ki tartalmas kapcsolatot, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését közösen tudja egyengetni.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljának, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

Az együttműködés alapelvei:

- zavartalan átmenetre törekszünk,
- a kölcsönös nyitottságot szorgalmazzuk,
- az együttműködésben hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra.

A kapcsolattartás formái:

- tájékozódunk a közeli iskolák helyi pedagógiai programjáról, nevelési alapelveiről, követelményeiről,
- lehetőséget teremtünk a betekintésre az iskolák számára az óvodai életbe, helyi programunkba,
- lehetővé tesszük az iskolák számára a bemutatkozást a szülőknek készített szóróanyag közzétételével,
- megszervezzük nagycsoportos óvodásaink számára iskolai programok látogatását,
- igényeljük az iskoláktól a visszajelzést volt óvodásaink beilleszkedéséről, tanulmányi eredményeiről,
- együttműködési megállapodás évente.

3. Fenntartóval való kapcsolat

Folyamatos, napi kapcsolatot tartunk a fenntartóval, a Polgármesteri Hivatal dolgozóival, melynek köszönhetően problémamentes a közreműködésünk.

Kapcsolatunk egyrészt a köznevelési törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, szóbeli és írásbeli beszámolók.

4. Az óvoda és a közművelődési intézmények

Helyes, ha az óvoda, kapcsolatba lép a környezetében működő közművelődési intézményekkel: könyvtárral, múzeummal, művelődési házzal. Az intézmények kínálatából úgy válogasson, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével, tartalmával nem összeegyeztethetők.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezlet, rendezvényeken való részvétel.

5. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Tartalmi kapcsolat az orvossal és a védőnővel:

- A védőnők kihívása az óvodába szükség szerint.
- A tanköteles korú gyermekek részére orvosi vizsgálat (hallás-, látás-, vizelet-, ortopédiai vizsgálat), preventív együttműködés.
- Szükség esetén további vizsgálatra utalás.

Pest megyei Pedagógiai Szakszolgálat Dabasi Tagintézménye:

- logopédus működésének biztosítása az óvodában,
- pszichológusi, gyógypedagógusi segítség igénybevétele,
- óvodapedagógusok kérésére vizsgálatok elvégzése, fejlesztési irány meghatározása.

Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat:

Közvetlen kapcsolatot tart a tagintézmény - igazgatóval, óvodapedagógusokkal, gyermekvédelmi koordinátorral, szükség esetén további intézkedéseket tesznek a gyermek és a család érdekében.

6. Intézményen belüli kapcsolattartás

A nevelőtestület együttműködése

A tagóvodák közötti szoros együttműködést segítik a közös rendezvényeink szervezésébe és közreműködésébe történő részvétel, a szakmai napok, nevelőtestületi értekezletek, előadások, bemutatók, team munkák szervezése, a vezetők megbeszéléseinek havi rendszeressége.

Az intézményben folyó szakmai munka során a folyamatos fejlődésre törekszünk. Ennek érdekében pedagógusaink rendszeres hospitálással, team-munkával, esetmegbeszélésekkel biztosítják a színvonalas nevelőmunka feltételeinek megteremtését.

Az évenként indított munkaközösségek, az év fő feladataihoz kapcsolódva szerveződnek, vagy folytatják tovább megkezdett tevékenységüket. Szakmai anyagok, ajánlások készítésével, mérésekkel, azok elemzésével, aktuális feladatok megoldásával aktív részesei az intézmény szakmai fejlesztésének.

Az óvodapedagógus a szakmai megbeszélések, értekezletek aktív résztvevője. Kulturáltan vitatkozik, érvei szakmailag megalapozottak. A problémák megoldására, nézetkülönbség esetén kompromisszumra törekszik. Hiteles, másokra odafigyelő, együttműködésre kész személyiség.

A többletfeladatok elosztásánál az óvodapedagógusok érdeklődését, egyéni adottságait vesszük figyelembe. Ezáltal azt kívánjuk elérni, hogy egy bizonyos területen jártasak legyenek, minél nagyobb sikerélményhez jussanak, sikeresen osszák meg egymás között a szerzett tudást, tapasztalatot, érezzék, hogy a közösség nélkülözhetetlen tagjai. Legyen jó a közérzetük, szeressék a helyet, ahová dolgozni járnak.

A csoportbeosztásnál elsősorban a gyermekcsoport érdekeit vesszük figyelembe, jól együttműködő, egymás munkáját jól kiegészítő óvónői párokat alakítunk ki.

A nevelőmunkát segítő dajka alkalmazottakra jellemző a gyermekszeretet, a jó nevelői attitűd, a megfelelő kommunikáció. Segíti munkájukat, hogy dajkai végzettséggel rendelkeznek, ez a tudás megfelelő alap ahhoz, hogy az óvodapedagógusok segítőtársai legyenek a gyermekek fejlesztésében. Tiszta, esztétikus környezetet teremtő, szépítő munkájukkal pozitív mintát nyújtanak a gyermekek neveléséhez.

A tagintézmények pedagógiai programjához kapcsolódó speciális kapcsolatrendszer saját pedagógiai programjuk tartalmazza.

XII. GYERMEKEK EGYÉNI FEJLETTSÉGÉNEK NYOMON KÖVETÉSE

Az Ovi – Kréta területén minden óvodai intézmény számára kötelező, egységes szempontrendszer alapján dokumentálják az óvodapedagógusok a gyermekek fejlődését. Évente kétszer, egyéni beszélgetés formájában tájékoztatják a szülőket gyermekük előrehaladásáról, fejlettségi jellemzőiről, fejlesztési feladatokról és azok eredményességéről. Ezt a szülő minden alkalommal aláírásával igazolja, dátummal ellátva.

Továbbá a szülők hozzáférést kapnak az Ovi – Kréta ezen felületéhez.

XIII. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE

Célunk:

Pedagógia Programunk megvalósításához a tárgyi, környezeti feltételek megfelelőségének elérése.

Feladatunk:

- korszerű, az európai normáknak megfelelő minőségű eszközök beszerzése,
- a játék és egyéb fejlesztő eszközök kiválasztásánál a tudatos, életkornak megfelelő képességfejlesztés érvényesítése,
- az inkluzív neveléshez szükséges kötelező eszközök beszerzése a sérülés típusának megfelelően,
- az elhasználdott eszközök, berendezési tárgyak folyamatos cseréje, baleset és munkavédelmi szempontból havonkénti felülvizsgálata.

A programunk megvalósításához szükséges tárgyi erőforrások biztosításában, beszerzésében a következő alapelveket érvényesítjük:

- az eszközök feleljenek meg a minőségügyi szabványnak,
- a gyermekbútorok alkalmazkodjanak a gyermekek testméretéhez,
- a játékeszközök beszerzésénél elsődleges szempont a minőség, a balesetmentes környezeti tényezők biztosítása.

Az Egyesített Óvoda intézményei rendelkeznek a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 2. sz.(1)

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

mellékletében meghatározott minimális eszköz és felszerelésjegyzékben előírtakkal. Ez alól kivételt képez az integrációs nevelés tárgyi szükségleteinek folyamatos fejlesztése a sérülésnek megfelelően. Az eszközök karbantartása, folyamatos elhasználódás következtében pótlása állandó feladatunk.

XIV. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az óvodai pedagógiai program **érvényességi ideje**: 2025.09.01-től visszavonásig

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- törvényi változás, szervezeti átalakítás,
- egyéb érdekegyeztető fórum módosító javaslata.
- a program beváltását figyelemmel kíséző ellenőrzést, értékelést követő módosítási javaslat esetén.

A programmódosítás előterjesztésének előírásai:

- írásbeli előterjesztés az Egyesített Óvoda igazgatójának
- írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek
- szóbeli nevelőtestületi előterjesztés, véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról.

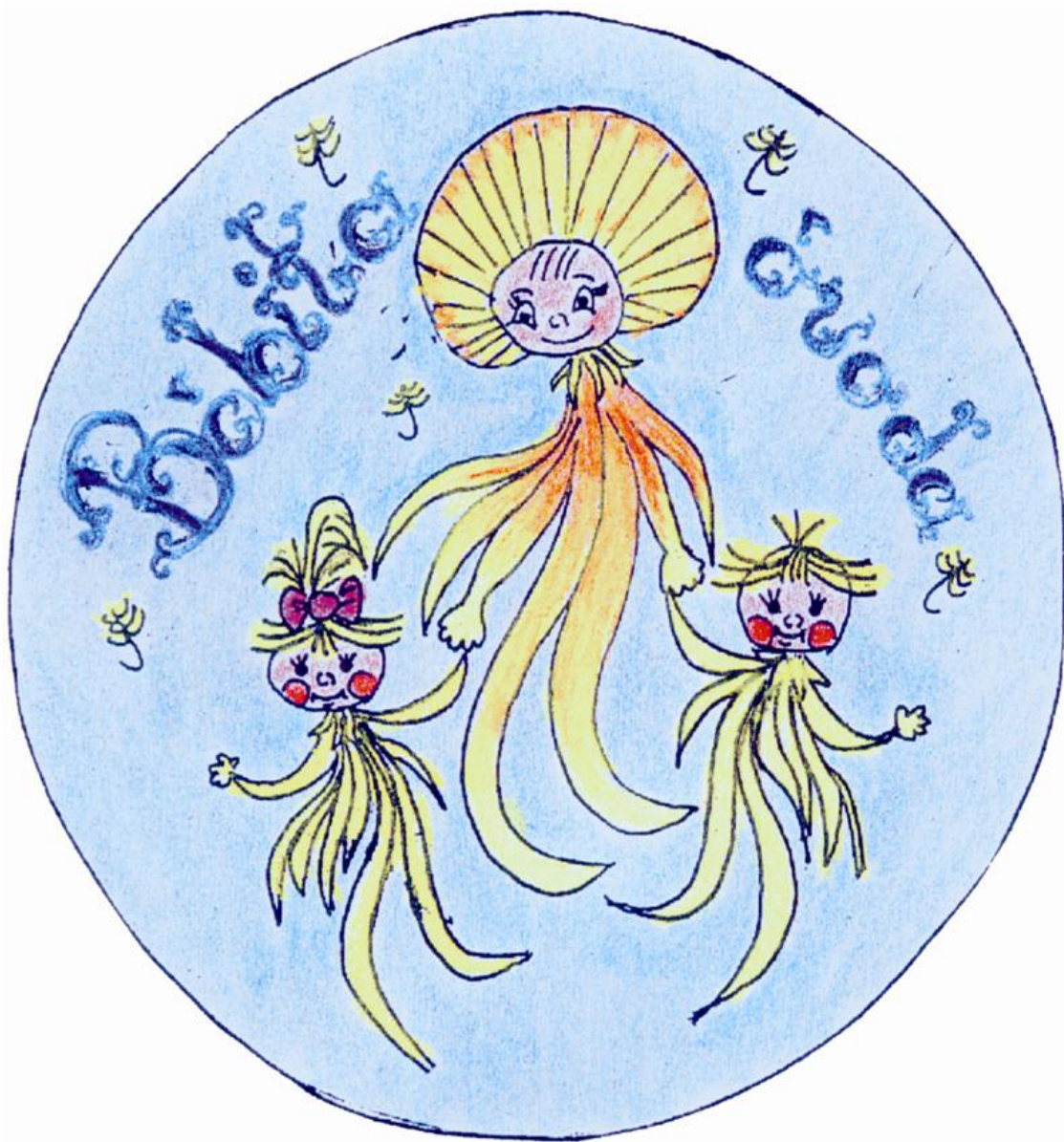
Abban az esetben hívunk össze a program módosításával kapcsolatos nevelőtestületi értekezletet, ha a nevelőtestületi érdekegyeztető fórum, valamint a szülők közösségét képviselő fórum előterjesztésében a módosítást a tagok legalább 50%- a plusz 1 fő kéri.

A Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja a tagintézmények Pedagógiai Programjával együtt érvényes (megtalálható a www.dabas.hu honlapon). A tagintézmények neve és címe a Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programjának 6. 7. oldalán.

1. sz. melléklet

DABASI EGYESÍTETT ÓVODÁK BÓBITA TAGÓVODÁJÁNAK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

TARTALOMJEGYZÉK

1. ÓVODÁINK BEMUTATÁSA	55
1.1. Gyermekkép – Óvodakép - Céljaink.....	57
1.2. Az óvoda személyi feltételei	59
1.3. Az óvoda tárgyi – dologi feltételei	60
1.4. Az óvodánk a program céljaihoz rendelt eszközrendszere	62
1.5. Az óvodai tanuláshoz szükséges fejlesztési eszközök	62
1.6. Az óvodai mesekönyvek, ismeretterjesztő könyvek, valamint a szakkönyvi ellátottság kimutatása	64
2. A TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI	65
2.1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében	67
2.2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	71
2.3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében	72
3. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI	74
3.1. Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti együttműködés	75
3.2. Az óvodapedagógus modell szerepe	75
3.3. Az óvónő és a dajka együttműködése	76
3.4. A környezetben élők hatásai	77
4. A FEJLESZTÉS TARTALMA	77
4.1. Játék és a tevékenységben megvalósuló tanulás	78
4.2. Társas, közösségi tevékenység: az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés.....	82
4.3. Munkajellegű tevékenységek	86
4.4. Szabadidős tevékenység	88
5. KOMPLEX TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE	90
5.1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex tevékenységek	90
5.1.1. Anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	90
5.1.2. Külső világ tevékeny megismerése: Matematika tartalmú tapasztalatok szerzése.....	92
5.2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex tevékenységek	94
5.2.1. A külső világ tevékeny megismerése: A környezet megismerése.....	94
5.2.2. Születéstől felnőttkorig	96
5.2.3. Művészeti tevékenységek	97
5.2.4. Verselés, mesélés	98
5.2.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	98

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

5.2.6. Ének, zene, énekes játék, gyermek tánc	99
5.3. Az egyén társadalmi feladatait tudósító, képességeit fejlesztő ismeretek, tevékenységek	101
5.3.1. Mozgás: mindennapi testnevelés	101
6. AZ ÓVODA SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSAI	104
7. A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI.....	105
8. A KÜLSŐ KAPCSOLATTARTÁS FORMÁI	110
8.1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái, a továbbfejlesztés lehetőségei	110
8.2. A Kossuth Lajos Általános Iskolával való együttműködés	112
8.3. Gyermekkönyvtár látogatása	113
8.4. A gyermekorvossal, védőnővel való kapcsolattartás az egészségmegőrzés érdekében	113
9. MELLÉKLETEK.....	116

1. ÓVODÁINK BEMUTATÁSA

Óvodánk Dabas város központjában helyezkedik el, **két épületben 10 gyermekcsoporttal** működik.

A központi óvoda teljesen új, korszerű, akadálymentes épülete 2010-ben került átadásra – a 21. sz. elvárásainak mindenben megfelelő. Ez az épület **hat gyermekcsoportban 150 férőhelyen** nyújt biztonságos, kényelmes és igényes elhelyezést óvodásaink számára. Csoportszobái tágasak, világosak, csakúgy, mint a hozzájuk kapcsolódó természetes megvilágítású gyermeköltözők, gyermekmosdók. Az óvodai nevelőmunkát hatékonyan segítő helyiségek is kialakításra kerültek: külön **logopédiai és fejlesztőszoba, tornaszoba**, mely az aulával és a nevelői szobával összenyitva közös óvodai rendezvényeink pompás színhelyül szolgál.

Ebben az épületben végzi munkáját az óvodavezetés 2010. szeptember 1-től.

Legvonzóbb sajátossága ennek az óvodának a **só szoba**, melyet az óvoda működésének keretei között kívánunk működtetni úgy, hogy a légúti betegségekre, allergiára hajlamos gyermekek naponta, a többi gyermek pedig alkalomszerűen részesülhet e gyógyító klíma jótékony hatásából.

Ugyancsak sajátos arculatot adhat óvodánknak a hatalmas, közel 10 e m² **óvodaudvar**, mely tág teret biztosít gyermekeink mozgásigényeinek kielégítésére, mozgáskészségük fejlesztésére, valamint a **természeti környezethez való pozitív érzelmi viszony** kialakításához és a **környezettudatos magatartás** megalapozásához. Tudatosan törekszünk az **udvarunk** tervezésénél a **kedvező természeti adottságok** kihasználására, melyet pedagógiai elveink, céljaink alapján kívánunk kialakítani a fenntartó, a szülők és az „APRÓNÉPÉRT” alapítványunk segítségével, támogatásával. Fontosnak tartjuk a különböző felületi kialakításokat – füves, homokos, aszfaltozott rész, szánkódomb – hogy tapasztalatot szerezhessenek a terepviszonyok sokféleségéről, tanuljanak meg alkalmazkodni a külső helyszíneken. A kertjeink: virágos, veteményes, fűszer és gyógynövényes, gyümölcsös, sziklakert – főként sokrétű tapasztalat és ismeretszerzésre adnak lehetőséget úgy, hogy **élet közelben** vannak, és naponta adnak alkalmat felfedezésekre, megfigyelésekre, kísérletezésre, együttműködésre.

A „kiserdő”, amelyben vadon nőnek az avarban a növények és vannak benne fészekedők, madáretetők és itatók egyaránt a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Madárbarát Óvoda alprogramja keretében kívánjuk megvalósítani és kialakítani. Csatlakoztunk a **Madárbarát Óvodakert** programhoz, melynek célja a mindennapi madárvédelem lehetőségeinek bemutatása, madárvédelmi eszközök folyamatos készítése, alkalmazása mellett a táplálékot, fészkelő- és búvóhelyet jelentő természetes élőhelyek kialakítása, védelme is. E program keretében mindkét óvodánk elnyerte a Madárbarát Óvodakert emblémát a Magyar Madártani Egyesülettől.

A **komposztálás** lehetőségét is biztosítjuk óvodáink kertjében, mellyel a környezetbarát magatartást, illetve környezettudatos szemléletformálást kívánjuk elősegíteni, melynek során nemcsak az óvoda gyermek szemléletét formálhatjuk,

hanem hatást gyakorolhatunk a szüleikre és az egész felnőtt társadalomra is, elősegítve a **fenntarthatóságra nevelés** célkitűzéseit (ÖKO-TIPPEK szülőknek, 10 lépés a környezettudatos háztartásért, KukaDiéta)

A „**Zöld Óvoda**” címet 2012-ben mindkét óvodánk elnyerte. Fő célkitűzésünk a környezettudatos magatartás érzelmi megalapozása mellett a természetóvó magatartás kialakítása és a saját környezetükre igényes, természet szerető- és tisztelő, környezettudatosan gondolkodó gyerekekké válásuk elősegítése.

2015-ben a „Zöld Óvoda” cím megtartásáért újra pályáztunk és az örökös Zöld Óvoda cím elnyerése a következő évek kiemelt feladata.

Óvodánk Tánicsics Mihály úti épületének kiváltására 2014-ben felújításra került a szomszédságunkban lévő régi iskolaépület és egy négycsoportos, 100 gyermek elhelyezését biztosító, helyiségnormáival az uniós elvárásoknak megfelelő feltételekkel rendelkező óvodaépület készült. A világos csoportszobák, az aula, a tornaterem, a kiszolgáló helyiségek, felszereltsége gazdag lehetőséget kínál a nevelőmunka színvonalas ellátásához. Ennek az óvodának az **udvara** jóval szűkösebb, de szakszerű kialakításával, tisztaságával, gondozottságával, felszereltségével, zöldfelületével, kiskertjeivel igen kedvelt a gyermekek körében.

Óvodánk igen eltérő társadalmi környezete meghatározó jelleggel és fontossággal bír az adott épület gyermekközösségeinek kialakulásában. A város környezeti tagozódása egyben szociális tagozódás is, ami meghatározza a gyermekcsoportok összetételét. A városias jellegű, lakótelepi életforma egészen más neveltetésű gyermekeket ad az óvodának, mint a helybéli, konzolidált életformájú, szilárd, támogató, rokon környezetből érkező gyermekek. A családok elég széles rétege gazdasági bizonytalanságban él (munkanélküliség, elszegényedés, egyedülállóság). Folyamatosan nő a **hátrányos helyzetű**, a **halmozottan hátrányos helyzetű** és a **kiemelt figyelmet igénylő** gyermekek száma, akik részére teljes körű **integrációt** valósítunk meg úgy, hogy semmiféle **előítéletnek** nem adunk helyet és **esélynevelést** célzó programjainkon részvételüket feltétel nélkül biztosítjuk (logopédiai, fejlesztő pedagógiai, gyógypedagógiai és gyógytestnevelési felzárkóztatás).

Közösségünk szívében viseli a nehéz körülmények között élő családok sorsát is. Támogatásukra szükség szerint ruhagyűjtést szervez, átvállalja a gyermekek befizetéseit egyes programokra (kirándulások, gyermekszínház, bábszínház).

2019-ben újra nyitott, városközpontban elhelyezkedő **Erkel Óvoda** is a tevékenységközpontú pedagógiai program szerint végzi pedagógiai munkáját.

1.1. Gyermekkép – Óvodakép – Céljaink

G Y E R M E K K É P

Azt valljuk, hogy az ember mással nem helyettesíthető, **szellemi, erkölcsi és biológiai** értelemben is **egyedi személyiség** és szociális lény egyszerre.

A gyermek **fejlődő személyiség**, fejlődését **genetikai adottságok**, az **érés** sajátos törvényszerűségei, a **spontán** és **tervszerűen alkalmazott** környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó **testi és lelki szükségletei** vannak.

A személyiség szabad kibontakozásában a gyermekeket körülvevő **személyi- és tárgyi környezet** szerepe meghatározó.

Óvodai nevelésünk **gyermekközpontú, befogadó**, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben való részesülését, a meglévő hátrányok csökkentését, az előítélet mentességét.

Ó V O D A K É P

Arra építünk, hogy az óvodáskorú gyermekek nevelésének elsődleges színtere a **család**. A mi óvodánk a családi nevelés kiegészítője, mely a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig elősegíti és biztosítja az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, sokszínű változatos tevékenység alkalmazását. Mindezt igyekszünk az életkori- és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével megvalósítani úgy, hogy közben a hátrányok kiegyenlítésére is törekszünk.

Alapelveink, értékeink:

- a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi,
- kiegészítő, segítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be az óvoda,
- az óvodai nevelés átmenet a családi, bölcsődei és az iskolai nevelés között,
- az óvodapedagógusok megismerik és figyelembe veszik a családok eltérő nevelési szokásait,
- a közösségi szokások és szabályok kialakítása és erősítése alkalmával a gyermeki autonómiát tiszteletben tartjuk,

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- együttműködésre, kölcsönös tiszteletre, bizalomra, megértésre, türelemre és gyermeki aktivitásra épül a nevelésünk,
- elfogadó, segítő, támogató óvodai dolgozók személyisége és példaadása meghatározó,
- önállóságra nevelés,
- előítélet-mentes pedagógiai környezet kialakítása, egymás elfogadására, a különbözőségek tiszteletére nevelés,
- a szülővel együttműködő, segítő partnerkapcsolat kialakítása az óvoda teljes dolgozóinak körében,
- az alkotás, a kreativitás és közvetlen tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése és folyamatos biztosítása,
- a közös tevékenységek során a gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi és testi nevelése,
- **óvodánk az élmények és a változatos tapasztalatszerzések színtere: a Zöld Óvoda program megvalósulásának biztos háttére,**
- az óvoda minden dolgozója céljainkkal azonosulva, érdeklődési körüknek és tehetségüknek megfelelően segíti nevelőmunkánkat, folyamatosan fejleszti, képzzi magát.

Céljaink:

- minden kisgyermek önmagához képest legyen **önálló, érdeklődő, kiegyensúlyozott, együttműködő, jól kommunikáló,**
- az **egészséges és kulturált életmódra nevelés,** személyes fejlesztés, hátrányok kiegyenlítése,
- a közösségi élet, az **együttélés szabályainak,** értékeinek, normáinak kialakítása,
- a **környezettudatos magatartás** megalapozása,
- **speciális kompetenciák** fejlesztése: a tehetség ígéretes gyermekek felismerése, fejlődésük elősegítése és támogatása,
- **hátrányokkal küzdő** gyermekek és családjaik segítése,
- óvodánk **nyitottságának** biztosítása (szakmai napok, jeles napok, nyílt napok, pedagógiai célú nyílt nap óvodai beiratkozás előtt, közös rendezvények, programok).

Feladataink:

- **szerepetteljes, biztonságot nyújtó, elfogadó óvodai légkör** megteremtése, amelyben a gyermeket tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi,
- a gyermeki közösségben végezhető **sokszínű,** az életkori és egyéni fejlettségnek megfelelő **tevékenység**-a mással nem helyettesíthető **játék**-biztosításával, a gyermeki személyiség fejlődésének, egyéni képességeinek és készségeinek kibontakoztatása,

- a gyermek sajátos, **egyéni, testi és lelki szükségleteinek** kielégítése az egyenlő hozzáférés biztosításával szegregációmentes együttnevelési környezetben a **kiemelt figyelmet igénylő** gyermekek egyénre szabott differenciált fejlesztése,
- az érzelmi- és erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása,
- **kooperációs- és kommunikációs képességeik** kialakítása és fejlesztése,
- az egészséges-és kulturált életmód alakítása,
- a környezettel való harmonikus kapcsolat, **természet-és környezetvédő szemléletmód** megalapozása,
- a **családokkal** való rendszeres kapcsolat fenntartása a gyermekek nevelése, fejlesztése érdekében.

1.2. Az óvoda személyi feltételei

NEVELŐTESTÜLETÜNK MUNKÁJÁNAK GARANCIÁJA

- **24 fő** több éves gyakorlattal rendelkező felsőfokú végzettségű **óvodapedagógus** (közülük 2 fő **fejlesztőpedagógus**, 1 fő **gyógytestnevelő**, 1 fő **környezeti nevelő**, 3 fő **vezető óvodapedagógus** szakvizsgával rendelkezik).
- 12 fő **szakképzett dajka**
- 1 fő **óvodatitkár**
- 5 fő **pedagógiai asszisztens** 2013.szeptember 01-től
- A gyermekek, szülők **elégedettsége** és az iskolák visszajelzései az intézményi belső ellenőrzési csoport által készített kérdőívek alapján.
- A feltételrendszer anyagi bővítése érdekében működő „APRÓNÉPÉRT” alapítványunk forráslehetőségei (játékonysági bál, SZJA 1%-a).

Intézményünkben a nyitva tartási idő egészében naponta 7–17 óráig óvodapedagógus végzi a nevelőmunkát.

Pedagógiai munkánkat a továbbiakban is homogén csoportokban végezzük. Minden csoportban heti váltásban oldjuk meg a nevelést, melynek előnyeit az eddigi munkánk során már megtapasztalhattuk.

A nevelőtestületet a szakmai felkészültség, elkötelezettség, a pálya iránti felelős erkölcsi attitűd jellemzi. Testületünk nagyon szerencsés összetételű, mert egymáshoz igen közel álló és jól összehangolható szakmai szemlélettel bír. Ennek köszönhetjük, hogy a közösen kiválasztott nevelési célkitűzések felé – amelyeket az ÓVODAI NEVELÉS ORSZÁGOS ALAPPROGRAM-jára építettünk – viszonylag zökkenőmentes úton tudtunk együtt haladni. Testületünk tagjai érdeklődő önművelésre, szakmai tovább fejlődésre készen álló óvodapedagógusok, akik folyamatos és aktív résztvevői a szakmai továbbképzéseknek. 2010-ben 3 óvodapedagógus elvégezte a kompetencia alapú óvodai nevelési program

bevezetéséhez szükséges módszertani képzéseket, a **kompetencia fejlesztő óvodai programok** alkalmazását támogató és az infokommunikációs technológiák (IKT) oktatásban történő alkalmazását segítő képzéseket.

3 fő informatikai alapozó képzésen, 1 fő óvodapedagógus pedig a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésére felkészítő képzésen vett részt.

A **TÁMOP 3.1.4. program** szakmai vezetője pedig a változás- és projektmenedzser képzést végezte el.

Pedagógusaink **innovatívak**, jól képzettek, megfelelő szakmai ismerettel rendelkeznek. Ismerik az új módszertani eljárásokat. A szakma iránt, a **fenntarthatóság pedagógiája** iránt elhivatottak. Nevelőtestületünk minden tagja valamelyik szakmai munkaközösség aktív résztvevője (attitűdjének megfelelően). Minden évben három szakmai munkaközösség működik. A „Zöld Jeles Napok és Hagyományok” kiemelt céljainkból adódóan állandó, kettő pedig az aktuális feladatoknak megfelelően változik.

A személyi feltételek helyi adottságainak következményeképpen, ha a hetes váltás nem valósítható meg minden csoportban, ehelyett egy délelőtti és egy délutáni óvónő dolgozik. Ez esetben is a két óvónő nagy felelőssége a munka pedagógiai összehangolása, **egységes nevelési keretben** történő megvalósítása. A délutáni óvónő mindenben segíti és támogatja a délelőtti munkáját (határozott időre történő szerződéssel alkalmazott, GYES-en lévő óvodapedagógusok helyettesítése idején).

Ugyancsak eredményes segítői nevelőmunkánknak a **szakképzett dajkák**, akik képesítésük megszerzése óta – pedagógiai és pszichológiai ismereteik birtokában – hatékonyabban vesznek részt a gyermekek óvodai életének megszervezésében.

Az esztétikus óvodai környezet megteremtésében és megtartásában nélkülözhetetlen segítőink azok az egyéb technikai dolgozók (fűtő-karbantartók), akik bár nem az óvoda státuszában alkalmazottak, mégis a karbantartásban és az óvodaudvarok gondozásában is nagy szerepet vállalnak.

Az **óvodatitkár** hatékony segítséget nyújt az óvodai adminisztrációs feladatok elvégzésében, a nevelőmunka eszközeinek biztosításában – különösen az IKT eszközök nevelőmunkában történő alkalmazásában, valamint folyamatos kapcsolatot tart az Dabasi Intézményfenntartó Központ gazdasági vezetésével.

1.3. Az óvoda tárgyi – dologi feltételei

A legújabb épület a 2010-ben átadásra került, **korszerű, akadálymentes** a főút közelében elhelyezkedő, igényes parkolóval és hatalmas zöldfelülettel övezett közel 10.000 m²-es udvarával, só szobával biztosítja szolgáltatásait az egyenlő hozzáférés lehetőségével a különböző szociokulturális környezetből érkező családok számára.

Ez az épület szolgálja leginkább a gyermekek kényelmes és biztonságos óvodai életét. Nagy alapterületű, világos foglalkoztató termekkel, kiszolgáló helyiségekkel – aula,

tornaszoba, nevelői szoba, fejlesztő és logopédiai foglalkoztató, orvosi szoba, elkülönítő, tálalókonyha, ebédlő, személyzeti öltözők, zuhanyzók, mosdók, szertárak, raktárak, szárító és mosókonyha, barkács műhely, tágas tároló helyiségek – biztosítja a zökkenőmentes működést.

Felszereltsége, bútorzata a korszerű igényeknek és elvárásoknak mindenben megfelel, melynek beszerzését az infrastrukturális beruházáshoz kapcsolódó eszközbeszerzési pályázat elnyerése és fenntartónk kitartó, lelkes támogatása segítette elő.

Mindennapi munkánkat hatékonyan segítik az informatikai- és infokommunikációs eszközök (projektor, laptop, kamera, fénymásoló, dvd, fax), valamint a nagy gondossággal kiválasztott konstrukciós-, szerep-, mozgásos és értelemfejlesztő logikai játékok.

Az óvodaépületét körülvevő hatalmas udvar különféle felületi kialakításával változatos lehetőséget nyújt az udvari tevékenységekhez.

A gyermekek számára a **kerti munka** feltételei is adottak. A kis virágos-, fűszer-, gyógynövény és veteményeskertekben felnőtt irányításával gyermekméretű kerti szerszámokkal dolgozhatnak.

A másik óvodaépület a **BÓBITA óvoda** is belső elrendezésében megfelel a kényelmes és zavartalan óvodai élet mai követelményeinek. Bár a foglalkoztatók és a kiszolgáló helyiségek kicsit szűkösek 25 főre (a későbbiekben a jogszabályi háttér alapján kérjük a férőhely csökkentést), de világosak, barátságosak.

Az óvoda **bútorzata**, berendezése esztétikus, barátságos – a csoportszobák és közlekedő folyosók hangulata bensőséges, harmóniát árasztó.

Nem hiányoznak a nevelőmunkához szükséges alapvető **felszerelési tárgyak**, kellékek sem – számítógép, laptopok, cd-s rádiók, digitális fényképezőgép, hangosító felszerelés, mozgásfejlesztő eszközök.

Az **udvar** területe az adott gyermeklétszámhoz viszonyítva kicsi, de a lehetőségekhez mérten füvesített és fásított, automata öntözőrendszer kiépített. A játék és mozgás lehetőséget sokoldalúan biztosítják az új mozgásfejlesztő eszközök, a csúszdás mászóka, rugós játékok, libikókák, babaházak, homokozók, kerti asztalok, padok.

Az óvoda udvarán alakítottunk ki kis virágos- és fűszernövénykertet. Mind a négy csoport a szomszéd udvarán lévő hatalmas óvodakertben végez kerti munkákat, ahol saját veteményes kertben tavasztól őszig szerezhethet tapasztalatokat a növénygondozás folyamatáról. Ugyancsak a tanösvény is felfedezések, megfigyelések folyamatos színhelye, valamint a Madárbarát óvodakert szerves része, ahol a Madárbarát Kalendáriumban megjelölt időszakban történik a madarak etetése, itatása.

1.4. Az óvodának a program céljaihoz rendelt eszközrendszere

Óvodánk a törvényi előírásoknak megfelelően rendelkezik minden a helyi nevelési program végrehajtásához szükséges nevelőmunkát segítő játékokkal és eszközökkel. Évek óta nagy gondossággal választjuk ki az óvodapedagógusok, a fejlesztőpedagógusok és a gyógypedagógus javaslatával és egyetértésével azokat a szabadidős és fejlesztőjátékokat, amelyekre a munkájukban feltétlenül szükség van. Bár a költségvetésünk egyre szűkösebb, de a **Szülői Szervezet** és az **„APRÓNÉPÉRT” óvodai alapítványunk** sikeres működésének köszönhetően évek óta egymillió Ft körüli összeggel támogatják játékkészletünk gyarapítását. A **SZJA 1%**-nak felajánlásából is folyamatosan sikerül gazdagítani a szemléltető eszközkészletünket (hangosító berendezés, udvari mozgásfejlesztő játékok...), valamint a szelektív- és elektronikai hulladékgyűjtésből befolyt összeg is a természetes anyagokkal történő, az aktuális ünnepkörnek megfelelő dekorálást segíti.

Az óvónők és az óvodatitkár rendszeresen vállalják **jutalékkal** járó tevékenységek lebonyolítását az óvodákban (könyvvarusítás, biztosításszervezés, fényképezés) és az ebből befolyó összeget szintén az óvoda játékkészletének bővítésére ajánlják fel.

Arra törekszünk, hogy a költségvetésből biztosítsuk az életkori sajátosságoknak megfelelő, változatos képességfejlesztő játékokat, a gyakorló, a szerep- és szabályjátékok elengedhetetlen kellékeit. Játékkészletünk színesítését, gazdagítását, a terápiás eszközök beszerzését igyekszünk **pályázatok** útján megnyerni, ebben **támogató partnerünk** Dabas Város Önkormányzata, hiszen a pályázati önrészt mindig biztosítja számunkra (gyermekbútorok, mozgásfejlesztő eszközök, labdajátékok eszközei).

Ezen kívül az „Aprónépért” alapítvány kuratóriumának hozzájárulásával évente gyarapodik óvodánk fejlesztő játékkészlete és udvari mozgásos játékeinak köre.

1.5. Az óvodai tanuláshoz szükséges fejlesztési eszközök

A helyi pedagógiai programban meghatározott tevékenységformákhoz minden óvodai csoportunk rendelkezik az életkori sajátosságoknak megfelelő alapvető eszközökkel.

Játék

Évek óta arra törekszünk, hogy csak jó minőségű, a logikus gondolkodást, a kreativitást és emlékezetet fejlesztő egyéni és csoportos játéktevékenységre alkalmas eszközöket vásároljunk, melynek kiválasztásában a fejlesztőpedagógusok aktív szerepet vállalnak.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Szerepjáték eszközei: Konyhai eszközök: élelmiszerek, gyümölcsök, zöldségek szeletelve, egészben, fodrászüzlet kellékei; babaszoba eszközei: babák, babágy, babakocsik, közlekedési játékok: autós és vonatos játékok, tűzoltóság, rendőrség, posta, orvos.

Építő- és konstruáló játékok: Nagyméretű építőkockák, KAPLA faépítő, városépítő, szerelőkészlet, tüsi játékok, lego, pötyi, barkácpad.

Logikai játékok: Logico táblák+fűzetek, Flocards táblák, számjátékok, számkép párosítók.

Verselés, mesélés, anyanyelvi fejlesztés

Minden csoport számára bábparaván, kesztyűsbábok és ujjbábok pedagógus és gyermekkézre egyaránt, dramatizálási kellékek, jelmezek, fejdíszek, a kompetencia alapú program komplex óvodai eszköze a **MESELÁDIKÓ**.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Ritmus és dallamjátékos hangszerkészletek, nyakba akasztható menetdobok, a „Dabasi Dobos Ovis Program” megvalósulásához, zenehallgatási anyagok, műsoros cd-k, hordozható cd-s rádiók, néptáncokhoz szoknyák, mellény

Rajzolás, mintázás, kézimunka

Jó minőségű festékek, zsírkréták, ceruzák, ragasztók, ollók, mintavágók, mintanyomók, különféle jellegű papírok, gyurmázás, agyagozás kellékei és kiegészítői, gyurmaégető, szövőkeretek, körmöcskék.

Mozgás

Egyéni mozgásfejlesztést biztosító eszközök: Kézi szerek: labdák, ugrókötelek, szalagok, babzsákok, buzogányok. Egyensúlyérzéklet fejlesztő eszközök: trambulín, lépegetők, gólyalábak, hegycsúcsok, egyensúlydeszka, masszírozó szőnyeg, egyensúlyozó tölcser, hinta, hinta ló, gördeszka, billenő rácshinta, egyensúlyozó libikóka, egyensúly deszka, body-roll, érzékelő korongok, ugráló labdák, rollerek, biciklik, triciklik.

Csoportos mozgásfejlesztő eszközök: bordásfalak, függeszkedők, ugrószőnyegek, Greiswald tornakészlet, Wesco mozgásfejlesztő készletek, alagutak.

A külső világ tevékeny megismerése

Környezet megismerése: A kerti munka végzéséhez szükséges gyermekméretű szerszámok: ásó, kapa, gereblye, lapát, locsolókanna, talicska, lexikonok, digitális fényképezőgép, kamera, természetfilmek, 4 évszak filctábla, nagyítók, bogárnézők, állathang felerősítők, vizező- és homokozó asztalok, IKT eszközök

Minden pedagógus feladata az infokommunikációs technikákra épülő eszközök célszerű alkalmazása és önképzéssel az ehhez szükséges gyakorlati ismeretek megszerzése.

Matematikai tartalmú tapasztalatok: Érzékelő dominó, makro dominó, számolóformák, formakeresők, csoportosítók, számképek, logico táblák+füzetek, párosító játékok, memória- és logikai játékok, geometriai formák, puzzlék, lottókártyák, MINIMAT, munkalapok, feladatlapok.

1.6. Az óvodai mesekönyvek, ismeretterjesztő könyvek, valamint a szakkönyvi ellátottság kimutatása

Intézményünk **szakkönyv** ellátottsága jónak mondható. Mivel folyamatosan képezik magukat az óvónők, így a megjelenő szakirodalmat figyelemmel kísérve szerezzük be a leginkább újszerű módszereket, eljárásokat, vizsgálatokat, méréseket bemutató kiadványokat.

Amióta intenzívebbé vált az óvodai nevelés megújítására való törekvés, azóta szívesen vásárolunk olyan kiadványokat, amelyek a mi helyi programunk fejlesztését segítik, különös tekintettel a környezeti nevelésre, a projektpedagógiára, a kompetencia fejlesztésre, a minőségbiztosításra.

Óvodánk **könyvállománya** 1600 kötet az alábbi megosztásban:

- Pedagógiai témájú könyvek: 360 kötet
- Pszichológiai témájú könyvek: 110 kötet
- Logopédiai szakirodalom: 70 kötet
- Egyéb szakkönyvek és módszertanok: 370 kötet
- Gyermekirodalmi kötetek (mese, vers): 690 kötet
- Szakfolyóiratok (Óvodai Nevelés, A Kisgyermek, Közoktatási Vezető, Óvodai Jogfutár)
- Ismeretterjesztő folyóiratok (Természetbúvár, Madártávlat-MME kiadvány)
- Közlönyök (magas árfekvésük miatt már nem tudjuk megrendelni, de az interneten tájékozódunk, illetve számunkra minden fontos információt írásban is megküld az oktatási referens).
- Tanügy igazgatási ismeretek, Vezetői Kézikönyvek, Útmutatók

2. A TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda **nevelési funkciójának** kiteljesítését tekinti alapvető feladatának. A gyermeki személyiséget úgy definiáljuk, mint az egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés és érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvodai nevelés **gyermekközpontú, befogadó**, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az **egyenlő hozzáférést**. Nem ad helyet az *előítéletek kibontakozásának* sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben. Tehát nem csupán „megengedi” hogy a gyermek fejlődjön, nem passzívan szemléli ezt a fejlődést, hanem lehetővé teszi, elősegíti azt tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével. A tevékenységközpontú óvodai nevelés a 3 – 7 éves korú gyermekek szociális életképességét (éltre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz **kooperációra** és **kommunikációra** kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

A kooperáció és a kommunikáció intézményünk lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmat foglalja magába:

1. A kooperáció konkrét tartalma

- a társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös összehangolt erőfeszítésen alapuló újratermelése.

2. A kommunikáció konkrét tartalma

- a közmegegyezésre (a konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

Az óvoda a pedagógiailag segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lennie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat. Ez, akárhogyan is nézzük komplex életfeladat a szociális tanulás intenzív formája. Ennek egy részét – eltérő kulturális színvonalon – a családok teljesítik. Az óvoda azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődleges szocializáció folyamatában hanem a arányos fejlesztését, intenzitásának

fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti kiterjeszti, felerősíti a szociális tanulást.

A társadalom és az egyén kölcsönviszonyának valamiképpen a nevelés fogalmában is tükröződnie kell. Felfogásunk szerint a nevelés a társadalom számára szükséges *egyéni képességek intenzív fejlesztése*, a mi esetünkben a **tevékenységközpontú óvodai nevelés célja**.

A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja:

- a **teljes gyermeki személyiség fejlesztését** a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül
- az **életre való felkészítést** a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül

Ez a pedagógiai program – az óvodás gyermek szociális életképességének növelése érdekében – fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzet megteremtését feltételezi. A nevelési alaphelyzet mindenekelőtt az adott intézményre jellemző tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében és által létezik.

A nevelés, mint „tudatos értékválasztás,, a nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik. A gyermeki megismerés alapja 3-7 éves korban a folyamatos érzékelés, tapasztalás és cselekvése, ezért a nevelési alaphelyzetbe szervesen illeszkedő rendszeres tevékenységeket úgy kell értelmeznünk, mint a pedagógiailag meghatározott szocializáció igazi determinánsait.

A tevékenységközpontú óvodai program nem egyoldalú gyermekközpontúságot hirdet, nem abszolutizálja a gyermeki szükségleteket és az óvodáskori adottságokat. Ezeket alapnak tekintti a nevelés alapnormáinak megvalósításához. Programunk vallja, hogy a gyermeket minden életkori szakaszban **orientálni** kell valamire, **vezetni** kell valahová.

Mire orientálhat az óvoda? A szélesen értelmezett életfeladatokra. Mi azt állítjuk, hogy az életfeladatokra orientálás az igazi tennivaló. Hiszünk abban, hogy az életre való felkészítés csak valóságos tevékenységek, csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg. Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Arra törekszünk, hogy minden kisgyermek önmagához képest legyen önálló, érdeklődő, kiegyensúlyozott és együttműködő.

A nevelési cél elérésének feltételei:

- Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek **szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek** figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

2.1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek **fejlődő személyiség**, ezért a gyermeknek sajátos, **életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként** változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a **család szerepe** igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kis gyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a „*társadalomba való bevezetés*”, feladatait. Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyermekhez, a gyermeknek a családban elfoglalt helyéhez és más-más szerepet szánnak neki a családi életben belül. A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van az **elsődleges szocializáció** során. Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy a családnál tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre. Tudatosan alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái integráns egységet, szerves kölcsönös kapcsolatot alkotnak. Az **óvoda** tehát nem a spontán szocializációnak, hanem a **pedagógiailag determinált szocializációnak a színtere**, ahol az elemi kooperációs és kommunikációs formák tudatos kibontakoztatása folyik. Az óvodáskorú gyermekek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg, melyben élnek. Az érzelmi alapigények kielégítése, pl.: a biztonságérzet, védettségérzet a feltétele annak, hogy a gyermek a környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez is kötődjön. Az óvodapedagógus nagyon eltérő érzelmi kívánalmakkal találkozik. Az óvodában a gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadni és empátiakészséget mutatni ugyanúgy hozzátartozik az **érzelmi neveléshez**, mint a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása. A szeretetteljes légkört az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolatban pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemzi. Az olyan óvodai atmoszféra, amelyik sokoldalú érzelmi kifejezéseket és pozitív élményeket tesz lehetővé, hozzájárulhat a gyermek boldog alaphangulatának kifejlődéséhez és ezzel együtt a másik megértéséhez. Azok a gyerekek, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás) különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek.

Az érzelmi nevelés feladatai:

- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése
- Az ösztönök és az érzelem irányításának fejlesztése
- Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése
- A rácsodálkozás képességének fejlesztése

A **nehezen szocializálható**, lassabban fejlődő, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével. Ezen gyermekek fejlesztése csak azután kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül, megismerkedett a felnőttekkel és a gyerekekkel, azaz bátran, biztonságosan mozog az őt körülvevő környezetben.

Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Az egészség megvédése **társadalmi** és **egyéni** feladat. A kisgyermek egészségéért a **család** mellett óvodánk is felelősséggel tartozik. Ahhoz, hogy jól átgondolt, megszervezett és eredményes egészségnevelő munkát tudjunk végezni, elsősorban a felnőttek – az óvodapedagógusok és segítők – egészségtudományi, egészségvédelmi szemléletének fejlesztésére van szükség, valamint a korszerű megelőzés, a prevenció a feladatunk:

- Az egészséget károsító magatartások megelőzése, illetve visszaszorítása (személyi higiénia, gondozottság, ápoltság, fénytől való védelem, beteg gyermekek elkülönítése)
- A környezetünkben dolgozó egészségügyi szakemberek, családok bevonása a mindennapi munkánkba
- Fontos a súlyos ártalmak időben történő felismerése a családokban: alkohol, drog, erkölcsi és szexuális veszélyek

Ezen belül:

- A gyermek **gondozása**, testi szükségleteinek, mozgásigényeinek kielégítése
- A harmonikus, összerendezett **mozgás** fejlődésének elősegítése
- A gyermeki **testi képességek** fejlődésének elősegítése
- A gyermek **egészségének védelme**, edzése, óvása, megőrzése
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az **egészségmegőrzés szokásainak** alakítása
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és **biztonságos környezet**
- A **környezet védelméhez** és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a **környezettudatos magatartás** kialakítása
- A megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása

A gyermekek **gondozása** az óvodai nevelőmunka alapvető feladata, olyan sajátos nevelési feladat, melynek színvonalas megvalósítása nemcsak a gyermek személyiségének fejlesztését alapozza meg, de lehetővé teszi annak a kedvező

környezeti hatásnak a kialakulását, ami a gyermek további fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul.

Munkánkat nagyban segíti a TÁMOP 3.1.4. pályázat során kidolgozott **„Egészséges életmódra nevelés moduláris programja”**, mely az alábbi területeket öleli fel és segít a gyakorlati megvalósulásban:

1. Helyes életritmus
2. Mozgás
3. Testünk, testápolás
4. Egészséges táplálkozás
5. Környezetünk tisztasága

Ezen feladatok minden csoport heti nevelési tervébe beépítésre kerülnek (lásd: egészséges életmódra nevelés moduláris programja).

Az ember egészségügyi szokásai döntően a kisgyermekkorban alakulnak ki, ezért e szokásalakítás rendkívül gondos odafigyelést, és a családdal történő szoros együttműködést kívánó feladatunk.

A gyermekek szükségleteik önálló kielégítésére, a testápolás, az öltözködés, az önkiszolgálás, az étkezés és az étkezési szokások elsajátítására fokozatosan válnak képessé a folyamatos példamutatás, segítség, gyakorlás következtében. A gondozási tevékenységekre a gyermekek életkorától függően megfelelő időt kell biztosítani.

Óvodánkban kialakítandó és rögzítendő szokások

Az óvodásgyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek **egészséges táplálása**. Az óvodai étkeztetés napjainkban - minden igyekezet ellenére - sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend-összeállításon), óvónői leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén (a kiegészítő táplálkozáson) is múlik.

Szorgalmazzuk, hogy az óvodában a szülőkkel és az élelmezési vállalattal közösen, lehetőség szerint minden nap zöldség-gyümölcs nap legyen. Fontos, hogy ismertessük meg az óvodai foglalkozások és az étkezések keretében a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel- és italféleségekkel (ebben nagy segítségünkre van az óvodakert: fűszer-, gyógynövény-, veteményes- és gyümölcsös).

A családokkal együttműködve naponta fogyasztanak friss gyümölcsöt vagy zöldséget a gyermekek.

Mit kér az óvoda a szülőktől?

Alapvető kérdés, hogy a szülők ismerkedjenek meg gyermekük **óvodai étrendjével** és otthon délután, esténként, hétvégeken **kiegészítő táplálékokkal** pótolják a hiányzó, de szükséges tápanyagokat. Felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy az otthoni

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

kiegészítő táplálkozás megtervezéséhez kérjenek javaslatot orvostól, védőnőtől, óvónőtől. Kerüljék a családi étkezés során a haszontalan ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Csökkentsék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi (bőr nélkül), barna kenyér.

Az egészséges táplálkozás feltételeinek biztosítása az igazgató és az ételmezésvezető összehangolt munkája alapján a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 130. § (1) bekezdése alapján történik.

Az *egészséges- és kulturált életmódra nevelés* során a pedagógiai munkát közvetlenül segítő dajkáknak és *pedagógiai asszisztenseknek* kitüntetett szerepük van.

Az SZMSZ-ben szabályozott formák szerint történik az óvoda épületének, udvarának és a hozzá tartozó tanösvénynek, szánkódombnak, kertnek a **balesetvédelmi ellenőrzése**.

A csoportnaplók tartalmazzák a gyermekbalesetek megelőzésének szabályait és ennek érdekében kialakítandó viselkedési szokásokat, valamint nyilvántartjuk a balesetvédelmi oktatás helyét, idejét, tárgyát és az oktatást végző személy nevét.

Az óvodapedagógus feladatai a gyermeki szükségletek kielégítésében

- Az egészséges óvodai környezet megteremtése
- A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása
- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása
- A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése
- Önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek biztosítása

SIKERKRITÉRIUMOK AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA TERÉN

- Szokásává vált a rendszeres, gondos tisztálkodás
- Helyesen, megfelelő sorrendben öltözködik, vetkőzik, környezetét rendben tartja.
- Esztétikusan terít, higiénikusan étkezik, biztonságosan használja az evőeszközöket (kanál, villa, kés)
- Önállóan mos fogat, a fogápoló szereket tisztán tartja
- Önállóan mos kezet, használja a wc-ét, vigyáz a mosdó rendjére
- Szükség szerint használ zsebkendőt

2.2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek.

1. A gyermek tevékenykedő lény. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban. A gyermeki tevékenység fogalma összefoglalható az alábbiakban:

- valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény teljesítésének eszköze
- képesség felhasználás, képességfejlesztés eszköze

2. A nevelő hatás belső – a tevékenység tartalmából eredő – feltételei

- az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen (aminek hasznosságát egyre szélesebb közösség ítélheti meg)
- a célkitűző és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön
- a tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettsége biztosítva legyen (csak a végigvitt, befejezett tevékenységnek van élményereje)
- a tevékenységrendszer teljessége zavartalan legyen kettős szempontból:
- elégítse ki a gyermekek **akciószükségletét**
- oldja meg az adott gyermekközösség valamennyi feladatát (az önkiszolgálástól a csoportélet kialakításáig – a csoportélet kialakításától a környezet formálásáig)

3. A nevelő hatás pedagógiai feltételei

- A tevékenység pedagógiai **előkészítése** (ráhangolás, tudatosítás stb.) közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának és az egész óvodai környezetnek.
- A tevékenység pedagógiai **megszervezése** az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyerekek helyett, de mindenben segítsünk, amikor arra szükségük van a gyerekeknek).
- A tevékenység pedagógiai **értékelése** ugyancsak alapvető feladata az óvodapedagógusnak. A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya stb. lehet az értékelés kiinduló alapja.

4. A személyiség felfogható az egyénre jellemző tevékenység hierarchiaként

A gyermekek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott belsőből fakadó tevékenységre. A gyermeki tevékenység szervezésekor szükséges figyelembe venni a 3-7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit. A 3-7 éves korú gyermeket tevékenységi vágy jellemzi. Bármilyen mozgás, cselekvés, változás

felkelti figyelmét és utánzásra ösztönzi. A **megismerési vágy**, a **kíváncsiság** a **rácsodálkozás** életkori sajátossága az óvodáskorú gyermekeknek. A gyermek tevékenysége gyakran változik, minél kisebb a gyermek, annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit. Ennek következtében egy adott tevékenység általában rövid ideig tartó, s nincs mindig összhangban a kitűzött céllal. Az óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, tehát ezt figyelembe véve segítheti elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakoztatását a csoportban. A 3-7 éves korú gyermek életmegnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen különböző tevékenységek. A gyermek számára a játék lehet munka is és fordítva. A közösségért végzett feladat lehet játék, esetleg a szabadidő kellemes eltöltése.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Biztosítsa minél változatosabb, többfajta tevékenység egy időben történő gyakorlásához a megfelelő **feltételeket** (idő, hely, eszköz, ötletek).
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermekek aktuális élményvilágára.
- Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban.

2.3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejllesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Végző soron minden alkotó, teremtő képesség társadalmilag szükségesnek tekinthető. Az egyéni képesség részben öncél, az önmegvalósítás mértéke, részben a társadalmi létezés eszköze, a társadalmi haladásfeltétele, forrása. Ezt a kettős meghatározottságot a pedagógiának nem áll módjában megkerülni a belső arányokon, a tendenciákon azonban lehet módosítani, az önmegvalósítás és a társadalom érdekeit szolgáló tevékenység teljes vagy részleges egybeesését elő lehet segíteni.

A tevékenységszervezés a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással:

A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése.

Ebben a minőségben egyszerre több részfunkciót teljesít:

- a **nevelés** – orientáló tevékenység is,
- **tevékenységszervezés** is,
- **képességfejlesztés** is.

Az első két funkcióval korábban már foglalkoztunk, most a harmadik részfunkció sajátosságait és teljesítésének feltételeit vizsgáljuk közelebbről. A lehetséges emberi képességek és tulajdonságok száma szinte végtelen, ezeket képtelenség lenne

áttekinteni és külön-külön formálni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lennének a nevelés szempontjából kitüntetett képességsztyályok.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek két nagy csoportba sorolhatók:

1. Az első csoportba tartoznak a **kooperációs képességek**.

2. A második csoportba tartoznak a **kommunikációs képességek**.

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenység társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága stb.) határozza meg. Más szóval: korántsem mindegy, hogy miben kooperálunk, hogy miről kommunikálunk.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek

- a tevékenység a kifejlesztett képesség forrása (mivel a képességek tevékenység közben fejlődnek),
- a tevékenység nemcsak forrása, hanem célja is a képességek fejlesztésének (a képesség, meghatározott tevékenységekre való alkalmasság),
- a tevékenység a képességfejlesztés eszköze (az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók),
- a tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának, kifejtésének színhelye (a képességek csak meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg).

A képesség és a tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy csak a reáltevékenységekre alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres képességfejlesztésre, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a **képességek csak tevékenységekben fejlődhetnek ki és nyilvánulhatnak meg**. Ez az általános képességekre is érvényes. Nincs olyan általános képesség, amelynek ne valamilyen konkrét tevékenység lett volna az eredeti forrása. A kommunikációra és a kooperációra való képességet a gyermek a kommunikáció és a kooperáció gyakorlása közben és által szerezheti meg. Ezek kitüntetett képességsztyályok, bár nem tartalmazzák az emberi képességek összességét, magukban foglalják azokat a lényegi képességeket, amelyek a tudatos emberi élet folytatásához elsőrendűen szükségesek. Az emberi képességek összességét több emberformáló folyamat pl.: a szocializáció, a művelődés eredményeként jelenik meg. Az előbbieket azonban itt is aktív szerepet töltenek be: szervezik, rendezik, hatékonyabbá teszik stb. az egyén képességstruktúráját.

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek **gyakorlásának lehetőségeit**.
- A **folyamatos megfigyelés** útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésre.
- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre, **egyénre szabott fejlesztési terv** alapján gyakoroljon hatást.

- Minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva igyekezzon fejleszteni.

3. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI

A 3-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

Az **objektív (külső) feltételek**, mint az óvoda épülete, berendezései, az óvoda udvara, a gyermeket körülvevő környezet általában adottak. Ebben a tekintetben a tevékenységközpontú óvodai nevelési program nem igényel különleges feltételeket. Csupán arra korlátozódunk, hogy a Magyarországon elfogadott szabályok alapján megfelelő csoportszoba, mosdóhelyiségek és udvar álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvónői önállóság kérdéskörébe tartozik, hogy a meglévő adottságokon belül milyen bútorzattal és hogyan alakítják ki az óvoda belső tereit és csoportszobáit. Az objektív feltételek azonban minden óvodában a lehetőségekhez mérten javíthatók. Például nagyon fontos, hogy az óvodák udvarai fűvel és kavicsal borított részt egyaránt tartalmazzanak. Ez nemcsak az egészséges életmód feladatainak megvalósítását teszi könnyebbé, hanem kellemesebbé is varázsolja a gyermekek környezetét. A program megvalósítását elősegíti, hogy az óvodák udvarát sem kerítésekkel, sem sövényekkel nem választjuk el, hanem éppen ellenkezőleg arra törekszünk, hogy minél nagyobb egybefüggő játszó és mozgásra alkalmas tereket alakítsunk ki. Ez nagymértékben elősegíti azt a pedagógiai célunkat, hogy a kooperáció és kommunikáció gyakorlása az egész nap folyamán kölcsönösen és akadálytalanul megvalósuljon. Ugyanezt a célt szolgálja a csoportszoba szűk kereteinek kitágítása azáltal, hogy minél nagyobb területen engedjük az óvodásokat mozogni.

A helyi adottságok és a személyi feltételek nem teszik nálunk lehetővé, hogy a folyosó, mosdó, előtér a gyermekek játszó és beszélgető helyeik legyenek. Ugyanakkor támogatjuk, bátorítjuk és lehetővé tesszük az egyik csoportból a másikba történő átjárást – és különös tekintettel a **befogadás** időszakában – a kisebb és nagyobb gyerekek egymás közötti kommunikációjának és kooperációjának elősegítése érdekében.

A TUDATOS FEJLESZTÉS SZUBJEKTÍV FELTÉTELEI

3.1. Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti együttműködés

A hangsúly az aktív, **kétpólusú** együttműködésre kerül. Az óvodában a nevelőmunka **kulcs-szereplője** az óvodapedagógus. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus **elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.** Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermekeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőtteknek. Ezt komolynak kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg, ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységet. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

3.2. Az óvodapedagógus modell szerepe

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelési folyamatban. A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a **példa** a leghatásosabb nevelő erő egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogyan öltözködik stb. Különösen 3-4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül **utánoz**, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak **értékkonfliktusok** a család és óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos **értékeket** a családból, melyeket az óvodában is

tiszteletben kell tartani. Az óvónő mintegy átvesz, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek-felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a **testi kapcsolat**, az ölelés szorossága. Az óvodában még 6-7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést. A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntési képesség, helyzetfelismerő képesség meglétét. Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

Az óvodaépületek sajátosságai korlátot szabnak az óvónői szabadság és fantázia érvényesítésének a **napirend** kialakításában, és a csoporton belüli tartalmi kérdések, szervezési feladatok lebonyolításában. Bátran megvalósíthatja az óvónő elképzeléseit és a lehetőségekhez mérten a döntésekbe a gyermekeket is bevonhatja.

3.3. Az óvónő és a dajka együttműködése

A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangolttá válik, mert a dajkát a **pedagógiai munka közvetlen segítőjének**, az óvónő „jobb kezének” tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Csoport szülői értekezleten az óvónő a nevelési feladatok ismertetésekor a dajkát is bevonja a tájékoztatásba a hatékony együttműködés érdekében. Az azonos elvárások megsokszorozhatják a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

3.4. A környezetben élők hatásai

Az óvoda mindig adott környezetben működik, ezért valamennyi óvoda esetében lehetnek eltérő és azonos vonások a környezet feltételeit, lehetőségeit illetően. Nagyon fontos hatást gyakorolhat az óvoda nevelőmunkájára az, hogy milyenek az óvoda környezetében élő emberek. A helyi nevelési rendszer kialakításának elengedhetetlen feltétele az óvoda környezetében élők véleményének, javaslatainak, kifogásainak vagy dicséreiteinek ismerete. Az óvodai nevelés sohasem lehet tartósan ellentétes az adott környezet elvárásaival. Különösen igaz ez akkor, amikor a szülők egyre inkább kezdik felfedezni, hogy az óvoda tulajdonképpen szolgáltató intézmény, melynek célkitűzéseit a szolgáltatást igénybevevők érdekeinek, elképzeléseinek és szükségleteinek megfelelően kell kialakítani.

4. A FEJLESZTÉS TARTALMA

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül valósul meg. A **négyes feladatrendszer** elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A feladatsor elemei:

- **Játék és a tevékenységben megvalósuló tanulás**
- **Társas és közösségi tevékenység**
- **Munkajellegű tevékenység**
- **Szabadidős tevékenység**

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggnek egymással. A gyermek számára egy adott tevékenység, mint pl.: a sepregetés éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti. Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett kompetenciákból kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a tervezésben is a **komplex**

gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

Tevékenységek központú programunknak megfelelően játékos tevékenységekkel, kísérletekkel („**cselekvés közben, cselekvések sorozatában**”) fejlesztjük a gyermekek önálló problémamegoldó, logikus gondolkodását, kompetenciáit. Szem előtt tartjuk a négyes feladatrendszert és komplex tevékenységek rendszerében gondolkodunk.

4.1.A játék és a tevékenységben megvalósuló tanulás

A játék a 3-7 éves korú gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb, mindennapjait átszövő tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

A játék nem csak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit. A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé, így válik a játék a kisgyermek elemi pszichikus szükségletévé. A **játék** kiemelt jelentőségű **tájékoztató**, a **pszichikumot**, a **kreativitást fejlesztő** és **erősítő, élményt adó** tevékenység.

A játék tehát olyan komplex tevékenység forrás, melyet az óvodapedagógusoknak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett, úgynevezett, „játékos módszerekkel” nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A gyermeki tevékenységet – különösen a játékban – nem szabad szűken értelmeznünk. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást” is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal helyettesíti azokat. Minden gyermeki tevékenység – beleértve a játékot is – felosztható **spontán** és az óvodapedagógus által **irányított** tevékenységekre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek, tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Az óvodánkban fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése, de természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységekre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a **felnőtellel való együttjátszást**. Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, a játék folyamatában pedig az ő tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. A játék kicsiben maga az élet, az, amit a kisgyermek fel fog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért **az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebben ki.** *A tevékenységközpontú program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékokra az óvoda napirendjében.*

A játéktevékenységhez szükséges **feltételeket, ötleteket** és eszközöket az óvodapedagógusoknak kell biztosítani. Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermek játékában. Az **élmény**, legyen a gyermek egyéni élménye, melyet a családból, a környezetéből hoz az óvadás, vagy legyen az az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett.

Az élménynyújtás tervezésekor az óvónők munkáját segítik az intézményben működő szakmai munkaközösségek. Éves tervei konkrét célokat, feladatokat és tevékenységeket az intézményi célok figyelembe vételével határoznak meg.

A lényeg, hogy a gyermekek **élményeiket tevékenységekben éljék meg.** Általában a gyermek spontán szervezett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakkal vele. A tevékenységközpontú óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készségét. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek **képességeire építve**, azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot.

A játék, tehát mint az óvodáskorú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében.

Pedagógusaink a gyermekek **személyiségének sajátosságait és fejlesztését tudatosan tervezett és szervezett nevelési helyzetekben tárják fel**, ahol a gyermekek **képességeinek felmérését** elsősorban a játékban, játékos tevékenységek által ismerik meg.

Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekekben a játék folyamatában, ami később a **társadalomba való beilleszkedését** nagymértékben elősegítheti. Gondoljunk például a társakkal való együttjátszás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményező készség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége vagy az alá-fölérendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy-egy játékszituációban. Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikusan, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- **Nyugodt légkör** biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése
- A napirenden belül elegendő **idő** és **hely** biztosítása a játék számára
- A játékhoz szükséges **eszközök**, a gyermeki fantázia kibontakoztatását segítő anyagok folyamatos biztosítása
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához
- Az egyéni élményeken túl, **közös élményszerzési** lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében
- A gyermeki játék **önállóságának** tiszteletben tartása
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, **együttjátszás** a gyermekkel

SIKERKRITÉRIUMOK A JÁTÉKTEVÉKENYSÉG TERÉN

- Alkalmazkodik a játék szabályaihoz és betartja azokat
- Játékukban dominánsan jelentkeznek a szerepjáték
- Képes önállóan játéktevékenységet választani szabadidejében
- Le tud mondani egy-egy kedves játékszerről, képes megérteni és elfogadni játszótársai elgondolását
- Képes szerepvállalásra és a szerepek elosztására
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek. Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük. A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének. Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybe vevő **tapasztalás** és a **sokoldalú cselekedtetés** mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk **kevesebbet**, de azt **jobban, alaposabban, több oldalról** megközelítve kell a gyermekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. Egyáltalán nem mellékes az a szempont

sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorukban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul-e a gyermek. Képes lesznek saját motiváltságból kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a **belső motiváltságnak** a kialakítását kezdjük meg az óvodában. A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy **örömmel** és **önként** vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében **képességeinek megfelelő feladatokról** van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát és bátorságát adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátortalanná, félőssé, visszahúzódóvá válik, alulértékeli önmagát és alatta marad saját teljesítőképességének. Az óvodapedagógus szerepe tehát itt is kiemelkedő abban, hogy **támogató környezetet teremtsen** és a gyermek előző ismereteire, tapasztalataira építsen. A program keret jellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- A spontán játékos tapasztalatszerzés
- A *cselekvéses* tanulás
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- Az óvodapedagógus által irányított *megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés*
- A gyakorlati problémamegoldás

A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás *kötött* és *kötetlen tevékenységek*, *beszélgetések*, *tapasztalatszerző séták*, *kísérletek*, *vizsgálódások* stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában. Ez teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés.

Pedagógusaink a szervezeti kereteket (**kötetlen, kötelező**), munkaformákat (**csoportos, mikro csoportos, egyéni**) mindig a gyermekek **képességei szerinti egyéni fejlesztés, differenciálás** érdekében választják meg.

Az óvodapedagógus feladatai a játékban megvalósuló tanulással kapcsolatban:

- Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek *kompetenciáinak*: értelmi képességek (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás) fejlesztése
- A gyermek *megismerési vágyának, kíváncsiságának* sokoldalú érdeklődésének kielégítése
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a *felfedezés, a kutatás örömeit*
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- A gyermekek *önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának* fejlesztése
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben *saját teljesítőképességét* is megismerheti.
- A játékban megvalósuló tanulás irányítása során, személyre szabott, *pozitív értékeléssel* segítse a gyermek személyiségének kibontakozását.

SIKERKRITÉRIUMOK A TANULÁS TERÉN

- Az egyszerű feladatokat megérti, feladatai végrehajtásában önálló
- Képes szándékos figyelemre, az elsajátított ismeretek szándékos felidézésére
- Érdeklődik környezeté tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt
- Munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő
- Tevékenységének eredményét reálisan értékeli
- Értelmi képességeinek szintje életkorának megfelelő

4.2. Társas, közösségi tevékenység: az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

A **szociális kompetencia megalapozására** nagy hangsúlyt fektetünk az óvodai élet mindennapjaiban. A gyermekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljon meg *másokkal érintkezni és együttműködni*. A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásának legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység – társadalmi és egyéni értéktartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen. Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenységek társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, realizáció gazdagsága stb.) határozza meg.

Az óvoda a **gyermek nyitottságára épít** és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb- és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Nevelési programunk négyes feladatrendszere megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejtéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejtése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából. Nevelési programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét. A *tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek* olyan rendszerét kívánja formálni, amelyek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok

keretén belül zajlik. Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségekben zajló folyamatok a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A **jó közösséget mindig egyéniségek alkotják**, mégpedig olyanok, akik egyéni akarataikat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az élet is ilyen. Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk. A cél az, hogy az adott, lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkből kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. **Minden gyermek egyéniség**, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű fejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja. Az óvodai csoport az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a *különbözőségek elfogadása, megértése, tisztelete*, közös szokások kialakulása, a *hagyományok tiszteletben tartása*, sőt a csoport közvéleménye is kialakul.

A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott, befogadó légkör, *demokratikus és szeretetteljes irányítás* társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatása irányában.

Mivel az óvodáskorú gyermek egyik sajátossága a magatartásának érzelmi vezérlésége, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában **érzelmi biztonság, állandó értékrend**, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

A nevelőközösség belső tartása, a *gyermekszeretet*, a *kivívott tekintély* és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni. A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a **tevékenykedtetés** legyen a hangsúly.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek **erkölcsi tulajdonságainak** (pl.: együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és **akaratainak**, önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladat- és szabálytudatának szokás- és normarendszerének megalapozása.

Fontos, hogy mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épséget veszélyeztető tevékenységek képeznek. A közösségi szokások kialakítása pedig a tevékenységek végzését segítse, a gyermekek cselekedeteit irányítsa. A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyerek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelmet, vagy a közös tevékenységek során

kialakuló viták lerendezését stb. Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során. A *helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség*. Az óvoda egyszerre segíti a gyermek erkölcsi, szociális, érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását és teret ad önkifejező törekvéseinek.

A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a **demokratikus partnerviszony** kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a *szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre* kell építeni. Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermeket, valamint az óvodai alkalmazottai közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemzi. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni **tolerancia** kialakításához vezetnek.

A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehézfeladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógust egyaránt. Fontos, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék, ezért az óvodapedagógus feladata, hogy **végtelen türelemmel és szeretettel** forduljon az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Adjon elegendő időt a *befogadásra*. Biztosítson fokozatos átmenetet. Válassza a gyermek számára a befogadás legmegfelelőbb módját.

A helyes szociális viselkedés alakításának színtere az óvodai csoportközösség, ezért pedagógusaink szokások és szabályok tudatos kialakításával törekednek a konfliktushelyzetek megelőzésére. **Konfliktushelyzetben** pozitív példákkal győzik meg gyermekeiket, és minden esetben törekszenek a következetességre.

Tudják, hogy a **konfliktusok a közösségi élet velejárói**, de csoportjaikban a különböző konfliktushelyzeteket megfelelően tudják kezelni.

Az okok keresése, felismerése mellett gyermekeiket önálló kompromisszumos megoldásra nevelik.

Az **óvoda nyitottsága** nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem az óvodáskor végéig biztosítsa a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő – óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva.

Az *óvoda nyitottsága hagyományok teremtésével*, nyilvános, közös programok, projektek zárónapjain, ünnepek segítségével tovább növelhető. Ezen kívül jótékonyági rendezvények szervezésével (Alapítványi bál) városi rendezvényeken való aktív részvétellel is ösztönözzük a közösségi életet.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Pedagógusaink az eredményesebb együttműködés érdekében szülői értekezleteken a pedagógiai munkájukat diabemutatóval, hozzáillő zenével, képekkel is színesítik, mely segíti *munkájuk folyamatos megismerését* és *elismertetését* a szülők körében.

Az óvodapedagógusok jól ismerik a gyermekek *társas kapcsolatainak feltárására* szolgáló **módszereket**. Megfelelő kommunikációs rendszer kialakításával erősítik a csoportban a gyermekek önkifejező készségének fejlesztését.

Az óvoda nyitottsága lehetőséget biztosít arra, hogy a demokratikus partnerviszony kialakuljon, a kétoldalú kommunikáció megvalósuljon.

A nevelőmunka során a mindennapokban nyílt napok, hagyományok, projektek záró napjain, szülői értekezleteken pedagógusaink kiemelten erősítik a gyermekek, a szülők együttműködését a közösségi kapcsolatokat. Jótékonyági rendezvények szervezésével, városi rendezvényeken való aktív részvétellel is ösztönzik a közösségi életet.

Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, melyben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb *együttműködésre*
- A felnőttekkel és társakkal kapcsolatos *viselkedési szokások* kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban
- A gyermekcsoporton belül az *együttműködés*, az *együttjátzás*, *együttdolgozás* *képességének* kialakítása és gyakorlása
- A konfliktus kezelése
- A társakért, a csoportért érzett *felelősségérzet* alakítása
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása
- Arra neveli a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában (*együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség*) és hogy megértsék és elfogadják, hogy az emberek különböznek egymástól.

SIKERKRITÉRIUMOK AZ ÉRZELMI ÉS ERKÖLCSI NEVELÉS ÉS SZOCIALIZÁCIÓ TERÉN

- Ragaszkodik a csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez
- Igényli a csoportban kialakult szokásrendszer alkalmazását
- Türelmesen meghallgatja a felnőtteket és társait, tisztelettel viselkedik a felnőttek iránt
- Érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket, elfogadja, tolerálja, megérti a *különbözőségeket*
- Az *udvariassági formák* betartásával kommunikál
- Elfogadja az adott tevékenység által megkívánt magatartásformát

4.3. Munkajellegű tevékenységek

Az *életre való felkészítés* nem nélkülözheti a munkajellegű tevékenységek lehetőségeinek kiaknázását. A munka is a személyiség fejlesztés eszköze, az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkajellegű tevékenység. A munkajellegű tevékenység fejlesztőhatását nem vonhatjuk kétségbe. Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül értékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő – fejlesztő hatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése. A különböző munkafajták: *önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében elvégzett munkák vagy a kerti munka* közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek *önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését és kíváncsiságát* tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvezi a munkajellegű tevékenységeket, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka az életre való felkészítést, társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek **önként** és **örömmel** fogják végezni.

A gyermek munkajellegű tevékenysége:

- A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint pl.: a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége
- A közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája

Az első feladat olyan munkajellegű lehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítjuk a teljes **önállóságot**. A munkajellegű tevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat legyen. Válgjon számára magától érthető és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a *kedvének, egyéniségének, képességének* megfelelő munkát

végezheti. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem **rendszeres, folyamatos** tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba. A munkafajták közül ki kell emelnünk az *önkiszolgálást*, aminek óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt – *testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása* – a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni. Azt felesleges meghatározni, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5 vagy 7 éves korban végezhet el a gyermek. Hagyjuk, hogy a gyerekek **saját képességeik** szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyerekek meg tanuljanak **önállóan dönteni**, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését. A munka konkrét tartalmát nem tartjuk szükségesnek körülhatárolni, hiszen attól függ, hol és milyen körülmények között működik óvoda.

A mi környezetünkben több lehetőség adódik: az óvoda udvarán *kertet létesíteni, növényeket gondozni, gyümölcsöket-, gyógynövényeket termesztani, gesztenyét vagy más terméseket gyűjteni* stb. Fontos feladatunknak érezzük, hogy a gyermekek *tisztán tartsák környezetüket*, közösen megjavítsák, megtisztítsák játékaikat, hogy maguk rendezzék be a csoportszobákat, maguk díszítsék fel a termet ünnepek előtt. A munka társadalmi értékével mi is igyekszünk megismertetni a gyermekeket. A gyermekek képesek felfogni, hogy munkájuk eredményeként a megtermelt *zöldségfélét* (borsó, retek, répa, sütőtök), *gyümölcsöt* (meggy, málna, eper, szilva, dió), *gyógynövényeket* elfogyaszthatják. Ez **értékteremtés**, melyet szeretnénk tudatosan megalapozni óvodásaink életében. Fontosnak tartjuk az óvodában az *élősarok* kialakítását és a *kerti munka* megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a *természet*, a *környezet* és az *ember kölcsönhatásának* megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának ugyanúgy, mint a természetóvó- és környezettudatos magatartás gyakorlására. Tavasztól ősziig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot, ismereteket szereznek a gyermekek.

Nagyon fontos, hogy a munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben legyen a gyermekcsoport felszerelve a szükséges eszközökkel, szerszámokkal és azok bármikor hozzáférhető módon, szabadon a gyermekek rendelkezésére álljanak.

Az óvodapedagógus feladatai a munkajellegű tevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy *önkéntesen, önállóan, kedve* és **képessége** szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységeket, illetve a társai érdekében végzett munkajellegű tevékenységet
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkajellegű tevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő *munkaeszközöket*
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkajellegű tevékenység elvégzéséhez, még akkor is ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban
- Arra törekedjen, hogy minden munkajellegű tevékenység *örömet jelentsen* a gyermekeknek és teljes *önállósággal, aktívan végezhető* azokat.
- Ügyeljen a gyermek saját egyéni képességéhez mért *konkrét, reális, fejlesztő értékelésére*

SIKERKRITÉRIUMOK A MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK TERÉN

- Szívesen vállal egyéni megbízásokat, végez munkajellegű tevékenységet
- Önállóan, örömmel, igényesen végzi feladatát, szívesen segít a kisebbeknek
- Ügyel saját személye és környezete rendjére
- Részt vesz a kerti munkában, a szerszámokat rendeltetésszerűen használja
- Lehetőség szerint részt vesz a tízórai, valamint zöldség – és gyümölcssaláta elkészítésében
- Részt vesz az udvar gondozásában, az udvari játékok rendben tartásában

4.4. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma a termékeny idő felhasználási lehetőségek közötti szabadválasztás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel, ennek közelébe kell eljuttatni a gyermekeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják a természeti szükségességek, társadalmi kötelelességek. A szabadidős tevékenységeknek azért kell a saját, **semmivel sem helyettesíthető helyüket** és **szerepüket** kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő, önálló egyéniséggé válik. *A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállóan helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.*

Az alapvető társadalmi tevékenységeket és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető el anélkül, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétűsége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, melyeknek megvalósítását az óvodában lehet elkezdni.

Az óvodában **sajátosan** értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek. Az egész nap folyamán jut idő arra, hogy a gyermekek az óvónők által felkínált lehetőségek (pl. bábozás, festés, rajzolás, zene-tánc, játék-tanulás, társasjáték, filmvetítés, mese, vers, barkácsolás stb.) közül szabadon választhassanak. Természetesen nemcsak az épületen belül, hanem azokon kívül az udvaron is megvalósítható az a sokfajta választási lehetőség, ami döntésre és természetesen újabb és újabb gyakorlásra készíti a gyermeket.

Óvodánkban az adottságok lehetővé teszik, hogy bent a teremben és kint a teraszon vagy az udvaron egyszerre és egy időben tevékenykedhetnek a gyerekek, ezt a lehetőséget a szabadidős tevékenységek minél szélesebb skálájának nyújtásával feltétlenül ki kell használni. Az óvodások napi életének ilyen formában való szervezésével nemcsak *változatos, minden gyermek érdeklődésére igényt tartó* keretet teremtünk, hanem a csoportnál nagyobb közösség megismerésére, sőt kialakítására is lehetőséget biztosítunk. A csoportok elszigeteltségének megszüntetésével kitágítjuk a gyermek élet-és mozgásterét, ami maga után vonja a *gyermeki önállóság, kezdeményezőképeség és döntési képesség* kifejlődését. Ugyanakkor mindezek mellett az egyéni képességek megmutatására, kibontakozására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, hiszen még nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Törekedjen a *zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére* úgy, hogy minden csoport válasszon magának az óvoda környékén egy olyan területet, ahová rendszeresen elszétál, megfigyeléseket végez az évszakváltozások hatásáról a növény és állatvilágra. Ezen kívül alkalmuk nyílna a közlekedési szabályok gyakorlására illetve a megváltozott körülmények közötti mozgáslehetőségek kihasználására
- Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás- és tevékenységi teret a gyermekeknek (városi játszótér, Szimultán SE tornaterme)
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változások lehetőségét és szükségességét
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését
- Pihenőidőben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőségeket az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére

5. KOMPLEX TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE

A komplex tevékenységek magukban foglalják:

- a) Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén
- b) A tevékenységeket probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi
- c) A tevékenységekben tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket
- d) A gyermekek spontán szerzett *tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése* különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása az *értelmi képességek* (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a *kreativitás* fejlesztése
- e) Tevékenységközpontú helyi pedagógiai programunk tevékenységekre épül, ahol a különböző tevékenységek komplex módon kiegészítik egymást. Pedagógusaink a tanulást a nevelés részének tekintik, ezért fontos már a tervezésben a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás szem előtt tartása. A játékot komplex tevékenységnek tekintjük, melyet tudatosan alkalmazunk nevelési céljaink eléréséhez.

5.1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex tevékenységek

5.1.1. Anyanyelvi, az értelmi fejlődés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Az anyanyelvi nevelés valamennyi óvodai tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása *beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel* – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet, az óvoda fejlesztési feladatai, tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme. Az óvodapedagógusnak arra kell lehetőséget biztosítani, hogy *nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben* minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, *de óvodánkban szokássá vált a hétfői „beszélgetős nap”*, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek. A **környezet példamutató**, tiszta és szép beszéde **mintát nyújt**, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. Ne vegye el a gyermekek kedvét állandó javítással és figyelmeztetéssel a folyamatos beszédétől. Dicsérje és biztassa a bátortalanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérelje figyelemmel. Figyeljen arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlósággal beszédbeli elmaradással küzd. Szükség esetén kérje a logopédus segítségét.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása – *beszélő környezet kialakításával*
- A **beszédöröm** biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására
- Képesé tenni a gyermeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni
- A gyermekek *szókincsének* folyamatos bővítése
- A beszéd színvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni
- *Beszédmegértés* fejlesztése
- *Beszédtechnika* fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása
- A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása

SIKERKRITÉRIUMOK AZ ANYANYELV FEJLESZTÉSE TERÉN

- Szívesen, felszabadultan beszél, érthetően, összefüggő mondatokkal fejezi ki mondanivalóját
- Szókincsének gazdagsága alkalmas a választékos, szép kifejezőmódra, az udvariassági kifejezéseket használja
- Minden magán- és mássalhangzót tisztán ejt

5.1.2. Külső világ tevékeny megismerése – Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti – emberi – tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a **matematikai tanulás** több formája valósulhat meg:

- utánzásos, minta-modellkövető
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított **megfigyelésre** épülő tapasztalatszerzés
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel.

Az óvodáskort jellemző fejlődésben egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelölünk meg:

1. Az **első szint**: bevezetés a matematikába – általában a gyermek 5. életévéig tart

Feladata: a *matematikai kíváncsiság* és *érdeklődés* kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása

2. A **második szint**: az intenzív fejlesztés szakasza- az 5-6-7 életévben

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerzése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben, a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenység végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására. A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett, benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, a tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét tudását, viselkedésének és magatartásának tartalmait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, tapasztalatokkal vagy mely matematikai összefüggést dolgozzunk fel foglalkozásokon, az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a **megismerő képességek** (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Az óvodapedagógus feladatai matematikai tevékenység terén:

- Olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra *matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését*.
- A komplex matematikai foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A *matematikai képességek* fejlesztését játékosan, *játékba építetten* szükséges megvalósítani.

SIKERKRITÉRIUM A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE TERÉN, MATEMATIKAI TARTALMÚ TAPASZTALATOK SZERZÉSE

- Képesek matematikai jellegű helyzetek, problémák felismerésére, önálló megoldására
- A tárgyakat életkorának megfelelően meg tudja számlálni
- Helyesen használja a tő- és sorszámneveket

- Térben jól tájékozódik, helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat
- Ismeri és alkalmazza az irányokat
- Össze tudja hasonlítani nagyság, forma, szín szerint a tárgyakat

5.2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex tevékenységek

5.2.1. A külső világ tevékeny megismerése – A környezet megismerése

Az óvodás gyermek cselekvés, tevékenység útján tanul meg látni, gyönyörködni, érzelmileg is kötődni környezetéhez.

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a folyamatos és *közvetlen megfigyelésre a sokoldalú és rendszeres tapasztalatszerzésre építünk*. Ehhez jó alapot nyújt az **ÉVSZAKOK** és **ŐSELEMEK** kapcsolata, mely a **kompetencia alapú óvodai programcsomag** meghatározó része.

Munkánkat még tejesebbé teszi a TÁMOP 3.1.4. pályázatban kidolgozott **három hetet meghaladó ÖKO-projekt**, melynek célja a gyermekek környezettudatos magatartásának fejlesztése és az ezzel kapcsolatos szemléletmód megalapozása.

Ez a projekt évenként minden korcsoportban a Föld Napja környékén kerül feldolgozásra (április 22.).

A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, **természet közeli élettel** úgy, hogy miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, *életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz* szükségesek. Fontos célkitűzésünk a „*Madárbarát Óvodakert*” programhoz való csatlakozás. E cél elérése érdekében minden korcsoportban „*Madarak világa*” témahetet tartunk évszakonként. E témakörben sok tapasztalatot szereznek a környezetünkben élő madarokról, életükről, jellemzőikről és ezáltal várjuk el, hogy természetessé váljon számukra a madarak védelme.

Megismerik továbbá a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulják ezek szeretetét, védelmét is. *Az óvoda szerepe azért egyedülálló, mert a legfogékonyabb életkorban rakja le azokat az alapokat, amelyekre a későbbiekben a természetvédő szemlélet épülhet.* Azt kell benne megerősíteni, milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőségeket kínálnak a gyermeknek. A komplex foglalkozás tehát csak átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak. Inkább komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó. Az önálló és csoportos

megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről. Már az óvodában fel lehet és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. A gyermeket demokratikus társadalmi rendben való élésre készítjük fel, amelyben *különböző vélemények, értékítéletek* lehetnek egymás mellett. Meg lehet éreztetni a gyermekekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni. A *tolerancia, a mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása* arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is. Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermek ítélőképessége, és természetes viselkedési formájává válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kap az *önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére*. A komplex foglalkozás keretén belül egészen odáig mehetünk el, hogy az óvodás gyermek számára megtapasztalható és ez által megérthető társadalmi folyamatok között még a gazdasági kérdések is felszínre kerülhetnek. Ennek egyik nagyon egyszerű és kézzel fogható példája a tényleges vásárlás a boltban, a piacon, zöldségesben. Nem szükséges tehát elvont, tág fogalmakban gondolkodnunk, hanem a gyermeket körülvevő valós természeti és társadalmi környezetből megismertetni mindazt, ami megérthető és hasznosítható a gyermek számára.

A környezet-és természetvédelem, a környezettudatos magatartás megalapozása és az ehhez kapcsolódó szokások kialakítása fontos feladatunk.

A környezettudatosság személy szerinti **tudatos felelősségvállalás**, tájékozottság, **érzékenység** a közvetlen és tágabb környezetünkkel, élőhelyünkkel szemben. Ennek a felelős gondolkodásnak, cselekvésnek az átadása óvodásaink számára mára már létszükségletté vált, hiszen csak így várható az év múlásával környezetükre igényes, természetet szerető, tisztelő és védő felnőttekké válásuk. Célunk akkor lesz elérhető, ha már óvodáskorban érzékennyé tesszük őket a környezeti problémák iránt és szokásokat alakítunk ki bennük, amelyek egy életen át kísérik őket. Ehhez elsősorban a **fenntarthatóság** pedagógiája iránt *elkötelezett, felelősen gondolkodó*, a környezeti kultúrára való nevelést kiemelt feladatként kezelő nevelőtestületre van szükség. A hatékony tanulási környezet megteremtése, az innovatív módszerek, a játék, a terepi gyakorlatok, a kerti munka, a megfigyelés, felfedeztetés, kísérletezés mind-mind a természet- és környezetvédelmi célokat szolgálja és példát ad a természettel való harmonikus együttélésre, környezetbarát életmódra (szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, energiatakarékosság, környezetbarát tisztítószer alkalmazása).

A **Zöld Jeles Napok**, hagyományok tevékeny megismerésével olyan örök érvényű értékeket kívánunk közvetíteni, amely által a gyermekek kellő információt gyűjthetnek a környezetükről, a körülöttünk lévő élővilágról, azok szépségéről és védelméről.

Jeles Napok: Takarítás napja, Állatok napja, Víz napja, Föld napja, Madarak és Fák napja, Környezetvédelmi világnap.

Hagyományok: Gyertyaszentelő, „Nyitnikék” szakmai nap, Március 15-e, Tavaszköszöntő zöld szívezés, „Tök jó nap”, Márton napi „Liba nap”.

5.2.2. Születéstől felnőttkorig

A természet – társadalom – ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újra játsszák életüket. Újra élnek az óvodában mindazt, amit a minden napokban a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat, az életfolyamatok újrajátszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem *elősegíti* számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, *szocializálódást*. A születéstől felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukban foglalják a *testápolástól*, a *közlekedésig*, a *családtól* a helyes *viselkedésig* mindazt, ami a gyermeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembe vételével. Ez a komplex foglalkozás hagyományos értelemben nem is nevezhető foglalkozásnak, hiszen játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely időszakában megvalósíthatók az itt jelentkező feladatok.

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások megszervezésében:

- olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több *tapasztalatszerzését a természetben*
- tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több *élményt* gyűjtsenek a gyermekek saját természeti és társadalmi környezetükből
- biztosítani elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat-és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a *biztonságos életvitel szokásainak* alakítására
- biztosítsuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, konyha-, virágos-, fűszer-és gyógynövény, gyümölcsöskert működjön
- segítse elő a gyermek *önálló véleményalkotását, döntési képességeinek* fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet kialakításában

SIKERKRITÉRIUMOK – KÖRNYEZETISMERET TERÉN

- Ismeri lakcímét, szülei pontos nevét, foglalkozását és óvodai csoportja nevét
- Ismeri környezete növényeit, állatait, részt vesz a növénygondozásban, a természet védelmében
- Ismeri és megkülönbözteti az évszakokat és napszakokat
- Ismeri a színeket, azok világosabb és sötétebb árnyalatait
- Ismeri és betartja környezete közlekedésének legfontosabb szabályait, megnevezi a közlekedési eszközöket
- A környezettudatos magatartás megjelenik a viselkedésében

5.2.3. Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodás korban elkezdődhet. Az *esztétikum* már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy *esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermekeket*. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekre. Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül saját példájával a művészeti nevelés érdekében.

A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenekelőtt az egyéniség színeinek kibontakozását jelenti. Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőtt által kigondolt elképzeléseket megvalósítani a gyermekekkel. Mindig arra törekedünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A *kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása* a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát, új, másfajta módon éli meg, az kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága. Az óvodás korban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Az óvodában a gyermekek **kreativitásának** megnyilvánulását elsősorban az **oldott légkör**, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban stb. kifejezésre juttassák. A **tapasztalatszerzés** itt is alapvető fontosságú feladat. Minél **több eszközzel** ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik **önmaguk kifejezésére**. Az óvodapedagógus felelőssége igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent **befogad**, minden **érdekli**, mindent **utánoz**, mindent válogatás nélkül kedvel. Az óvodapedagógus véleményét – különösen akkor, ha **szeretetteljes kapcsolatban** van vele – szinte fenntartás nélkül elfogadja. Amit az óvó néni szépnek lát, az neki is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a *mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás* éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, amelyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyerekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt

nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színezhajjuk, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle, ez így együtt jelentkezik a valóságban is és ennek kell visszatükröződnie a foglalkozásokon is. Foglalkozásoknak tekintjük a szabad természetben lezajló bármilyen *megfigyelést, kirándulást, sétát, kísérletet*.

5.2.4. Verselés, mesélés

A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában – tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyatairól, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákról.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének. *Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál.* A tárgyi világot is megelevenítő, áttelekesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A mese-vers *anyaga változatos* legyen, gerincét a **magyar népmesekincs** megismertetése adja, de a **klasszikus** és a **kortárs irodalmi** műveknek egyaránt helye van.

Teremtsünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához. Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszhasák a gyermekek a nekik tetsző meséket. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyünk tekintettel, hiszen annak *mozgással és ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés* egyik módja. Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a *bábozás* és a *dramatizálás*. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

Programunk sajátossága, hogy a verselés-mesélés kötelező jellegű (a szabadban történő tartózkodás előtti időpontban tartjuk) - mivel e tevékenységekhez meghitt, nyugodt légkörre van szükség, ahol a gyermekek beleélhetik magukat a mesehősök szerepébe, azonosulhatnak vele (természetesen kiscsoportban nem erőltetjük gyermekeinkre a kötelező jelleget.)

5.2.5. Rajzolás, mintázás, kézimunka

Vizuális tevékenységek: gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás fontos eszközei a gyermekek személyiség fejlesztésének.

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. A feladat elsősorban az, hogy az óvodapedagógus a vizuális tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget. Alkotásra, önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására ösztönözzön. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag és eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat. Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenység gyakran jár együtt viszonylagos rendtelenséggel. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei.

A *kompetencia alapú programcsomagban* felkínált témakörökből bátran válogathatunk, és kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az *ünnepek*, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek.

Az óvodánkban lehetőségük van a gyermekeknek arra, hogy kipróbálhassák **képességeiket**. Minden csoportszobában egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítunk, ahol a vizuális neveléshez szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk, amelyek alkotásra ösztönöznek az egész nap folyamán.

5.2.6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyerekekkel. A néphagyományörzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására, mely során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a **képességek**: a *ritmus, éneklés, hallás, mozgás* és a *zenei kreativitás fejlesztésére*. Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a **mindennapi zenei nevelés** mellett a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Nevelőtestületünk a gyermekek *mozgáskultúrájának, zenei képességeinek* fejlesztését **heti 1 alkalommal** kötelező foglalkozás keretein belül valósítja meg.

Az ének, zene, énekes játék, gyermektáncnál is úgy gondoljuk a megfelelő hely és légkör biztosításához elengedhetetlen a kötelező jelleg, viszont a zenei képességfejlesztéshez a kötetlen, mikro csoportos foglalkoztatási formát látjuk eredményesebbnek.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Úgy alakítsa ki a gyerekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységeket kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának
- Segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére
- Vegye figyelembe a *zenehallgatási anyag megválasztásánál a nemzetiségi, etnikai kisebbségi* nevelés esetében a gyermekek *hovatartozását* is

SIKERKRITÉRIUMOK A MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGEK: VERSELÉS, MESELÉS TERÉN

- Szívesen versel, mondókázik, több mondókát (10-12), néhány verset (6-8), képes emlékezetből felidézni, ismer 15-20 mesét
- Várja, igényli a mesehallgatást
- Szívesen mesél, bábozik, vesz részt mesedramatizálásban

SIKERKRITÉRIUMOK A MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGEK: ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK, GYERMEKTÁNC TERÉN

- Élvezettel játszik dalos játékokat, népi játékokat, képes társaival szép, rendezett tér-és mozgásformák örömteli megformálására
- Képes néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a ritmustól, tudja mindkettőt mozgással, tapssal érzékeltetni
- Tud néhány egyszerű ritmushangszert rendeltetésszerűen – dal kísérésére, ütemadásra – használni
- Ismeri a zenei fogalom párokat (halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú...)
- Tud dallam-, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni

SIKERKRITÉRIUMOK A MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGEK: RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA TERÉN

- Önként, örömmel ábrázol
- A képalkotásban egyéni módon fejezi ki élményeit, gondolatait, képes kifejezni elképzeléseit (hangulatot, meseszereplőt...)
- Tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani
- A képalkotáshoz alkalmazza a különféle technikákat, eszközöket, anyagokat
- Önállóan és csoportosan is készít játékot, ajándékot
- Tud az alkotásokról néhány szóval véleményt mondani, beszélgetni

5.3. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő ismeretek, tevékenységek

5.3.1. Mozgás - mindennapi testnevelés

A mozgásfejlesztés a gyermeki személyiség alakulásának fontos eszköze, a tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy **a mozgás öröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll.** A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig a gyermekek egyéni fejlettségi szintjének megfelelő mozgásos játékokkal és feladatokkal az **egyéni sajátosságok, képességek** figyelembevételével. A sikeres mozgásos feladatok eredményeként a személyiség bizonyos jegyei erősödnek: *önértékelés, önbizalom, bátorság, fegyelmezettség, kitartás, egymás segítése, együttműködés, problémamegoldó képesség, saját teljesítőképességének növekedése, pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, kommunikáció.* A **mozgáskultúra fejlődése** mellett alakul a térben való tájékozódás, társra való figyelés, helyzetfelismerés, döntés, alkalmazkodó képesség. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a *szabad levegőn való tartózkodás* minél hosszabb idejű biztosítása. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegőn, illetve a szabad játékba ágyazott mozgásos tevékenységek kihasználására.

A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerülhetjük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együtt járó tevékenységeket.

A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk. Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott

mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgás-műveltség fejlődésének. Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-, ellenálló képességét és az egyes szervek teljesítőkéességét. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatásait.

A **természet erőivel** – napfény, levegő, víz – történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nemcsak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is. Nagymozgások végzése közben érzékelik a tér kiterjedését, tapasztalatokat szereznek a különböző irányokba való elmozdulásokról. A mozgásos játékok, gyakorlatok, téri helyzetek felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája. A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik és fejlődik a térészlelésük, gyarapodik szókincsük.

Az óvodáskor a **finommotoros mozgáskészségek** tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. A finommotorika fejlesztése a testnevelési foglalkozásokon is feladat, ezt természetes módon a szerek (babzsák, szalag, labdák, botok) különböző fogásmódjával végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Mindezek nagymértékben hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez. A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez szükségesek olyan objektív és szubjektív feltételek, melyek lehetőség szerint valamennyi óvodában megvalósíthatók, és amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

A mindennapi testnevelés objektív feltételei

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról kell gondoskodni. Mivel a foglalkozásokat döntő mértékben a szabadban valósítjuk meg, ezért célszerű füves területen különböző pályákat kialakítani. Nagyon jó lehetőséget nyújt a különböző mozgások gyakorlására mesterségesen kialakított domb, ami télen szánkózásra, csúszkálásra, síelésre használható, nyáron viszont gyakorolható itt a gurulás, mászás, kúszás, felfelé történő futás, szökdelés stb. A füves, sík és dombos terület mellett feltétlenül szükséges az aszfaltos, kavicsos terület. A fák között érintő magasságban kifeszített kötélnek fűgghetnek a gyerekek. Az udvar különböző részein – különösebb megmunkálás nélkül – lefektetett és lazán rögzített farönkök kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére. A megfelelő távolságban rögzített mászóakák az óvodaudvarok fontos kellékei. Az állványokon felfüggesztett mászókötel és gyűrű a

vállöv erősítését szolgálja. Óvodáinkban adottak a mindennapi testnevelés ideális, objektív feltételei (különböző terepek, pályák kialakítása).

A *nagyok napi rendszerességgel* udvari játék befejezésével *óvodakört futnak* egyéni képességeiknek megfelelő ütemben vagy ezt kiváltó mozgás tevékenységben vesznek részt.

Heti egy alkalommal **sétát**, illetve **kirándulásokat** teszünk a gyerekekkel a szabadban, ahol a rendelkezésre álló területen felszabadultan mozoghatnak.

Minden, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó, játékeszközök, szánkódomb stb.) felhasználhatók a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához. Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is. Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő *kézi és tornaszerek*, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetők legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport, a dajka és a fűtő-karbantartó aktív együttműködésére ad lehetőséget.

A mindennapi testnevelés szubjektív feltételei

Az óvodapedagógus **személyisége**, testneveléséhez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A *testgyakorlatok mintaszerű* végzésével, játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatja a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a *rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk* kialakítását. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek. A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a *természetes mozgások*, gyakorlatok képezik, melyek jól fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és *testi képességeit*, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához. Fontos, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni a mindennapi testnevelés keretébe beépíthető. A nevelőtestület döntése alapján a mindennapi testnevelés keretében **heti 1 alkalommal kötelező mozgás** foglalkozást szervezünk.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- Természetes mozgáskedv megőrzése
- Sikerélmények biztosítása
- Megfelelő mennyiségű és minőségű mozgástapasztalat biztosítása (teremben és az udvaron egyaránt)
- Egészséges életvitel megalapozása
- *Kondicionális* (erő, gyorsaság, állóképesség, hajlékonyság, rugalmasság) és *koordinációs képességek* (térbeli tájékozódó képesség, egyensúlyozó képesség, szem-kéz, szem-láb koordinációs képesség), *finom motoros mozgáskészség*

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

fejlesztése, kombinációs képesség, szerialitás képesség, ritmus képesség, kineztezia

- *Értelmi- és szociális képességek fejlesztése*

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyerekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

SIKERKRITÉRIUMOK A MOZGÁSFEJLESZTÉS TERÉN

- Szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban
- Tud ütemtartással járni
- Tud helyben labdát vezetni, feldobni, elkapni
- Tud előre guruló átfordulást végrehajtani
- A versenyjátékokban betartja a szabályokat, irányítás nélkül is képes játszani
- Az ugrást a talaj érintésekor fékezni tudja, törekszik a helyes talajfogásra

6. Az óvoda speciális szolgáltatásai

Az Alapító Okiratban meghatározott alapfeladaton túl szülői kérésre készek vagyunk olyan *szolgáltatások megszervezésére*, amely a gyermek életkori sajátosságainak figyelembe vételével, intézményünk nevelési céljait erősítve, színesítve beilleszthető az óvoda programjába.

Ennek alapján több éve folyik mindkét óvodánk nagycsoportjaiban *játékos bibliaismereti* foglalkozás. E foglalkozások célkitűzése, tartalma erősíti azt a nevelési célkitűzésünket, ami az egymásra való odafigyelést, a türelmet, a megértést, az egymásnak való örömszerzést jelenti. A mindennapok során tapasztaljuk ennek jelentőségét, de az óvodai ünnepekre való előkészületek során és az ünnepélyek hangulatán érezzük meg igazán e foglalkozások hatékonyságát és rendkívüliségét (Karácsony, Húsvét, Anyák napja, Évzáró).

Új elemként jelenik meg a „*BOZSIK program*” keretén belül az *OVI-FOCI* program, amelyben a labdajátékokért és a fociért rajongó gyerekek (fiúk és lányok) vehetnek részt az utánpótlás biztosítására külső szakember és pedagógus irányításával.

7. A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának és a tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek **egyéni adottságaihoz** igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógusok számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az **egyedülálló gyermekek fejlődési üteme különböző** és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A **nevelés és tanulás tervezése egy tömbben**, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva a **gyermeki képességek háromszintű fejlesztését** tervezzük a különböző tevékenységeken keresztül. A célok és a feladatok ismeretében a **fejlesztést hosszú távon, éves, periódusokban** gondoljuk át. Konkrét formában **egyhetes periódusokban** tervezünk, hiszen csakis ez esetben nyílhat lehetőségünk a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználására. E gyermekeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt *élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek* beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkában. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermekek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a **képességek** megtervezéséből kiindulva kell a nevelés tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve a **tevékenységeket** megtervezni. A tervezésnél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. *Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével* tervezzük meg.

Pedagógusaink a **tervezőmunkához éves tervet, tematikus tervet** és témától függően, alkalomszerűen *projekt tervet* készítenek. A havi terveket heti tervekre lebontva készítik ütemtervüket, amely egyúttal rövid vázlatként is szolgál. Képességeikhez mérten, ha szükséges, bővebb vázlatot vagy tervezetet írnak (pl. szakmai napokra). A heti tervek készítése során a kompetencia alapú programcsomagot illesztjük a helyi tevékenységközpontú programunkhoz. Az **egyéni képességfejlesztés három szinten történik** (ezek a csoportnapló részei).

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Óvodapedagógusaink tervezőmunkája mindig az adott gyermekcsoport kíváncsiságára, életkori sajátosságaira, előzetes ismereteire, képességeire és a helyi sajátosságokra épül.

A módszerek megválasztásánál a pedagógiai programunkban **kitűzött célokból kiindulva** tervezünk az adott **gyermekcsoport fejlettségének** megfelelően. A tervezés során szakszerűen fogalmazunk, kihasználva a szaktárgyi koncentrációt, komplexitást.

Terveink a pedagógiai program **céljainak megfelelő, logikusan felépített, közvetlen tapasztalatokra és tevékenységekre épülő**, folyamatos motiváltságra törekvő, - mely hozzájárul az eredményes munkához. Hiányosság esetén a pedagógusok felülvizsgálják munkájukat „Önreflexió”-t végeznek.

A **környezettudatos magatartás és szemléletmód** alakítása érdekében ősszel három hetes ÖKO projektet, évszakonként madarak világa témahetet terveznek.

A nevelési terveket negyedévre tervezik, és negyedévente értékelik. Év végén az egész nevelési év értékelése történik az éves beszámolóhoz, a sikerkritériumok megvalósulásához és a fejlesztendő területek kimutatásához (csoportnapló részei).

A tervezés során változatos módszereket választanak a gyermekek folyamatos motiváltságának, aktivitásának fenntartása érdekében.

Az óvodai élet tevékenységi formáinak tervezéséhez a *módszertani útmutatókat* közös megegyezés alapján választják meg, ezzel nem gátolva a módszertani szabadságot.

Matematikai tapasztalatok szerzése terén:

Perlai Rezsőné: Matematikai nevelés módszertana

Mozgás terén: Pappné Gazdag Zsuzsanna kiadványai, Dr. Csányi Tamás által kidolgozott egészségfejlesztő testmozgás módszertana

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc terén:

Zenei képességfejlesztés az óvodában (amely az Ének, Zene, Tánc munkaközösség által kidolgozott Forrai Katalin: ÉNÓ, Szarkáné Horváth Valéria: Az óvodai ének-zene foglalkozások módszertana című könyve alapján), Balatoni Katalin: Így tedd rá programja

Külső világ tevékeny megismerése terén:

Környezet megismerése: a **kompetencia programcsomag** négy öselemére, az évszakokra, a jeles napokra, hagyományokra és ünnepeinkre épül

A fejlesztés módszere

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. A tevékenységközpontú nevelési programot óvodánkban osztott csoportokban valósítjuk meg. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött tevékenység keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztést ne a gyermekek életkora, hanem a **fejlettségi szintje** határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán megszerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás

megszerzéséhez. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg mindig az legyen, hogy **cselekvés közben, cselekvések sorozatában** való aktív közreműködéssel **érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon** a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon.

Pedagógusaink az új módszerek közül attitűdjüknek és képességeiknek megfelelően válogatnak (egyre gyakoribb a csoportokban a projekt módszer, az átvett jó gyakorlat). Ennek megfelelően a tervezésben megjelenik a **projekt módszer**, melynek során több tevékenység közül is választhatnak a gyermekek: ez által fejlődik önállóságuk, önbizalmuk, önmegvalósítási vágyuk.

Az óvoda feladatai közé tartozik a *kiemelkedő képességekkel* rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése is. A fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítjuk és képessé tesszük azok megoldására, így kreatív probléma megoldásra ösztönözzük őket. Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában **legyen elegendő idő** a tevékenykedésre és tapasztalatszerzésre.

A nevelőmunka **elemzése és értékelése** az óvodapedagógus folyamatos feladata. **A sikerkritériumok alapján történő értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalához és a mérési-, értékelési eredmények visszacsatolásához.**

Pedagógusaink a gyermekek *produktumaiból*, verbális, nonverbális megnyilvánulásaiból, cselekvéseiből megfelelő következtetéseket tudnak levonni, amit szakszerűen értékelnek az egyéni képességek, életkori sajátosságok figyelembevételével.

Óvodánkban a gyermekek *értékelése* inspiráló, minden esetben reális, mely erősíti a gyermekek önbizalmát, tanulási vágyát, az egész személyiségét.

Óvodánk pedagógusai folyamatosan építenek a **mérési- és értékelési** eredményekre. Pedagógiai munkájuk során megfigyelhető az eredmények visszacsatolása, ami a pedagógiai programunkban az év végi bevételek vizsgálatához a „Sikerkritériumok” címszó alatt szerepel (bemenet, kimenet vizsgálata).

A gyermekek tevékenységének, együttműködésének elemzése és értékelése alapján készített **fejlesztési tervet** – amit váltótársukkal is egyeztetnek – A Gyermeki Személyiség Fejlődésének Lépcsőfokai: „*Ilyen vagyok, ilyennek szeress!*” című dokumentum egyéni fejlesztő lapján tüntetnek fel.

Pedagógusaink a gyermekek motiváltsága, együttműködése, a gyermekmunkák (egyénre szabott) eredményessége alapján mérlegelik megválasztott módszereik eredményességét, végzik önreflexiójukat.

A szülőket is folyamatosan tájékoztatják gyermekük fejlesztéséről (amit a szülő félévente aláírásával igazol), ehhez kérik támogatásukat és segítségüket a megszilárdításhoz. Amennyiben szükséges, a gyermek eredményesebb fejlesztéséhez a pedagógiai szakszolgálat vizsgálatát kérik.

A fejlesztés kerete

- *A teljes nevelési folyamat a gyermeki képességfejlesztésre, tevékenységekre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.*
- A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:
  1. Utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás
  2. Önálló és irányított tapasztalatszerzés, felfedezés
  3. Komplex tevékenységek rendszere, kötetlen és kötött formájú tevékenységek
  4. A **cselekvéses tanulás**
  5. Gyakorlati problémamegoldás

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során **személyre szabott, pozitív értékeléssel** segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A nevelés időkeretei

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását.

A **heti rend** és a **napirend** az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

A **gyermek egészséges fejlődéséhez** szükséges a **mozgásos tevékenységek** és a **pihenés** váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását.

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a **játék** kapja.

A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabadlevegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük.

*A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermekek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, **változtatható, módosítható**. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.*

Intézményünkben **10 órás nyitva tartásnak megfelelő időkeretet** alkalmazunk a napirend kialakításában.

A napirend általános időkeretei

- Játék és szabadidős tevékenység: 5 óra
- Étkezés, pihenés: 3 óra
- Öltözködés, tisztálkodási tevékenység: 1,5 óra
- Komplex tevékenységek naponta: 35 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására.

Heti rend

A heti rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A heti rend, különösen a nevelési év elején másképp alakulhat, mint a nevelési év végén (beszoktatás). A heti rend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek, felfedezések és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A heti rend általános tartalma

A hét napjai	Kötött tevékenységek	Kötetlen tevékenységek
HÉTFŐ	Mozgás Mindennapi testnevelés Verselés, mesélés „Beszélgetős nap”	Anyanyelvi játék
KEDD	Testnevelés Verselés, mesélés	Matematikai tartalmú tapasztalatok
SZERDA	Mindennapi testnevelés Verselés, mesélés	Művészeti tevékenység – Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
CSÜTÖRTÖK	Mindennapi testnevelés Verselés, mesélés	Külső világ tevékeny megismerése – A környezet megismerése
PÉNTEK	Mindennapi testnevelés Verselés, mesélés	Művészeti tevékenység – Rajzolás, mintázás, kézimunka

A heti rend kialakítása természetesen az óvodapedagógus feladata. Számítalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembe vételével nemcsak a komplex tevékenységek helyei, de az időkeretek is megváltoztathatók.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- A **tervezőmunkához éves tervet, tematikus tervet** és témától függően, alkalomszerűen *projekt tervet* készítenek.
- **Heti nevelési – tanulási tervkészítés:** az *egyéni képességek fejlesztése három szinten* történik a kulcs kompetenciák fókuszba helyezésével. A kompetencia alapú programcsomagot illesztjük a helyi tevékenységközpontú óvodai nevelési programunkhoz, melynek során az évszakokhoz illesztjük a **négy őselemet: LEVEGŐ, TŰZ, VÍZ, FÖLD**. Azt valljuk, hogy ez a *cselekvéses tanulás* hatékonyan segíti a gyermeket a világ megismerésében, a folyamatos és közvetlen, sokoldalú és rendszeres tapasztalatszerzésben.
- **Az két évnél kevesebb szakmai gyakorlattal rendelkező pedagógusaink számára kötelező a vázlatírás.**
- Heti rend és napirend összeállítása
- A nevelőmunka értékelésének menete: negyedéves értékelésre épülő évenkénti értékelés, mely a következő nevelési év nevelési – tanulási tervének az alapját képezi.
- A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése: „*A GYERMEKI SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSÉNEK LÉPCSŐFOKAI*” című az óvoda és a szülők közös dokumentumában végezzük (bemeneti, év végi, kimeneti értékelés). A gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi, indokolt esetben kezdeményezi a szülőnél a szakszolgálat igénybevételét.
- A gyermek érzelmi-, értelmi-, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét – szükség szerint, de **legalább félévenként** – rögzíti.
- Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.
- Az óvónő tájékoztatót készít a gyermek óvodai fejlődéséről és javaslatot tesz a gyermek további fejlődéséhez szükséges intézkedésekre az *egyéni fejlesztési programban*. Az egyéni fejlesztési programot az óvónő szülői értekezleten vagy fogadóórán (félévente) a szülővel közösen megbeszéli, értékeli és ennek tényét a szülő aláírásával igazolja.

8. KÜLSŐ KAPCSOLATTARTÁS FORMÁI

8.1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái, a továbbfejlesztés lehetőségei

A gyermek nevelésének *elsődleges és legfontosabb közege a család*. Az óvoda a nevelési feladatokban kiegészítő szerepet játszik. Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelési cél kiegészítéseként terveztük

meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a *gyermek nevelése* elsősorban a **család joga és kötelessége**.

Óvodánk különböző kultúrával, világnézettel, hagyományokkal rendelkező családokkal kerül kapcsolatba. Sikeres együttműködés csak *kölcsönös bizalom, tisztelet és tolerancia* elve alapján rendszeres kommunikációban valósulhat meg.

Pedagógusaink kulturáltan, az adott helyzetnek megfelelően, toleránsan, érzelmileg vezérelten kommunikálnak gyermekekkel, szülőkkel, kollégákkal egyaránt. Szakmai tudásuk lehetővé teszi a szakszerű fogalmazást minden pedagógiai helyzetben és esetben. (szülői értekezlet, fogadóóra, családlátogatás, befogadás, családi munka délutánok).

Kölcsönös tiszteletre, bizalomra törekszenek gyermekekkel, szülőkkel, kollégákkal, egyéb szervezetekkel egyaránt.

Alapvető feladat a gyermek érdekében a bensőséges és aktív együttműködés kialakítása. Ennek kezdete a felvételi jelentkezés előkészítése:

- **Tájékoztató szülői értekezlet** tartása június hónapban az óvoda céljairól, feladatairól, szolgáltatásairól, a házirend megismertetése
- **Családlátogatás** óvodába lépés előtt. Célja, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól
- Az óvodába lépés első időszaka a **befogadás**: a legjobb alkalom arra, hogy a gyermek, a szülő és az óvodapedagógus *megismerjék egymást* és kialakuljon a kölcsönös bizalmon alapuló jó viszony – megalapozódjon együttműködési készségük
- Év közbeni **családlátogatásokon** történik az együttneveléshez nélkülözhetetlen információk gyűjtése, cseréje és a kölcsönös elvárások egyeztetése, illetve a rendszeres és korrekt informálás a szülőket és gyermekeket érintő kérdésekben
- **Szülői értekezleteken** tájékoztatást adunk a szülőket leginkább érdeklő témákból (egészséges életmódra nevelés, orvosi szolgáltatások, magatartási problémák, betegség megelőzés).
- **Fogadóórák** az egyedi problémák megbeszélésére adnak lehetőséget, melyet igény szerint, időpont egyeztetés után bonyolítunk le.
- A **szülői szervezet** meghatározott éves munkaterv szerint támogatja a család és az óvoda tartalmas közeledését és együttműködését, és egyben kifejezi segítő szándékát és igényeit is az intézmény felé. Ezeket az együttműködési lehetőségeket az alábbiak tartalmazzák:
  - Az óvodák környezetének szépítésében való részvétel (udvarrendezés, udvari játékok festése, parkosítás, sziklakertépítés).
  - Közös programok, kirándulások, ünnepek előkészületeinek megszervezése, segítése
- Az „APRÓNÉPÉRT” alapítvány anyagi támogatása (SZJA 1% fel-ajánlása, támogatójegyek vásárlása)
- Jótékonyági OVI-BÁL megszervezése, támogatók felkutatása
- A Mikulás és Karácsony ünnepélyek megszervezésének segítése

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Nyitott óvoda program keretében (novembertől és márciusig) betekintés az óvoda nevelő-oktató munkájába, ahol képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőkéességéről
- Speciális szolgáltatások igénybevételének egyeztetése (birkózás, hitoktatás, ovi-foci, néptánc)
- Évzáró – Tábortűz közös ügyességi vetélkedők, kézműves foglalkozások, versenyjátékok szervezésével
- Elégedettség vizsgálatok a szülők körében, a szülők igényeinek és elvárásainak megismerése, mely az óvodai nevelés és a család kapcsolatának továbbfejlesztését szolgálja
- Városunk kulturális rendezvényeinek látogatására aktivizálás (pl.: óvodások rajzkiállítása, egészségnap, Kihívás Napja, Dabasi Napok, Dobfesztivál, kerékpártúrák, Nemzeti Ünnepeink...)

Óvodánkban a pedagógus – gyermek kapcsolatban meghatározó a folyamatos együttlét, amelyben az együttműködés közös, változatos tevékenységekkel, élményekkel valósul meg.

Óvodánk pedagógusai együttműködésre törekednek szülőkkel, gyermekekkel, fenntartóval, az iskolával, a város óvodáival, a „zöld” óvodákkal, a szakszolgálattal, az egészségügyi szervekkel, gyermekkönyvtárral, szakmai szervezetekkel egyaránt.

Óvodánk aktív tagja a Környezetünkért Óvodai Egyesületnek, konferenciákon, terepgyakorlatokon rendszeresen részt veszünk és helyt adunk főiskolai hallgatók képzéséhez és terepgyakorlatához is. A Zöld Óvodákkal folyamatos kapcsolatot építünk (online is).

Az Európálanta Egyesülettel és az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökséggel folyamatos az együttműködésünk, pályázataikon rendszeresen részt veszünk.

Szakmai partnereinkkel elégedettséget mérő-, a szülőkkel ezen felül, igény- és elvárás elégedettséget vizsgáló kérdőívet töltetünk ki, mely a kapcsolat továbbfejlesztését szolgálja (online csatornákon is az önértékelés során).

Eredményes szakmai munkánkat a kapott elismerések is bizonyítják.

Intézményünk jelenlegi- és nyugalmazott pedagógusai közül heten a Dabas Város Ifjúságáért Kászonyi Dániel pedagógiai díj tulajdonosai. Intézményünk pedig A közösség éve díj 2009, Környezetvédelmi díj 2014., PRO-URBE Dabasért díj 2014. kitüntetésre is.

8.2. A Kossuth Lajos Általános Iskolával való együttműködés

- Együttműködésünket minden év kezdetén Együttműködési Szerződésben rögzítjük
- A **Tanévnyitó ünnepélyen** a nagycsoportos óvodások műsorral köszöntik a pedagógusokat, társaikat és iskolájukat

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Októberben az első osztályosok meglátogatják a régi óvodájukat, ahol a tanösvénnyel és a kerttel ismerkednek
- Jeles Napjaink-ra: „*Tök jó nap*”, „*Márton napi Liba-nap*” meghívást kapnak a leendő első osztályt tanítók
- **Munkaértekezlet** keretében november hónapban az alsós nevelőkkel megismertetjük helyi programunkat, céljainkat, éves munkatervünket, az óvoda-iskola átmenet megsegítéséhez ötleteket ajánlunk
- Novemberben az iskolai életformába való beilleszkedést megfigyelik a volt csoportvezető óvónők
- „*OVI-SULI*” programokon való részvételre ösztönözzük a családokat
- A tanítónők látogatják meg a leendő első osztályosokat a nagycsoportokban tavasszal és a „*NYITNIKÉK*” szakmai napra is meghívást kapnak
- A tanítónők részt vesznek a nagycsoportosok szülői értekezletén
- A nagycsoportosok május folyamán ellátogatnak leendő iskolájukba, ismerkednek az ottani életformával

8.3. Gyermekkönyvtár látogatása

- Havonta egy alkalommal a nagycsoportosok könyvkölcsönzés céljából látogatnak el a könyvtárba, ahol lehetőség van jellegzetes könyvtári hangulatban és környezetben szervezett irodalmi foglalkozásokon részt venni, valamint megismerkedni a könyvtárban való magatartási formával is.

8.4. A gyermekorvossal, védőnővel való kapcsolattartás az egészségmegőrzés érdekében

- Februárban elvégzi az iskolába menők **iskolaérettségi orvosi vizsgálatát**
- A védőnővel rendszeresebb és tartalmasabb kapcsolat – kialakításra törekszünk, hogy havonta jusson el minden óvodába **tisztasági vizsgálatra**, az 5 éves státuszvizsgálatra, környezettanulmányai során nyert tapasztalatainak átadására

DABASI BÓBITA ÓVODA **pedagógiai programjának melléklete**

A nevelési program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések

A pedagógiai program megvalósításához szükséges alapvető eszközök és felszerelések valamennyi óvodaépületben rendelkezésre állnak.

Alapítványi-és pályázati forrásból, valamint a szülők egyéb támogatásával szeretnénk folyamatosan beszerezni minden óvodai csoportunkba az alábbi eszközöket, felszereléseket

- 1) **Homokozó-Vizező terepasztal** udvari, illetve csoportszobai használatra egyaránt kiváló, könnyen gurítható, lefedhető és a homok vagy víz egyszerűen leengedhető belőle. Kerekei fékezhetőek, gurulók, így könnyen mozdítható. Jelenleg 10 db.
  - 2) **Futó bicikli** 6 db a Bóbita óvodába
  - 3) **Gyermek bicikli** 6 db a Bóbita óvodába
  - 4) **Pöttyös labda** 25 db 18 cm átmérőjű a Bóbita óvodába
  - 5) **Gördeszka** fából 4 db
  - 6) **Trambulin** 140 cm átmérőjű 2 db + **trambulin huzatok** a régi helyett
  - 7) **Mozgáskotta** készlet mindkét épületbe
  - 8) Az udvari **többfunkciós mozgásfejlesztő játékok** folyamatos beszerzése
- Helyiségeink**

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Helyiségeink megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Csoportszoba	12	12
Tornaszoba	3	3
Logopédiai foglalkoztató	2	1
Egyéni fejlesztőszoba	1	1
Játszóudvar	3	3
Óvodavezetői iroda	2	2
Óvodavezető-helyettesi iroda	2	1
Gazdasági (óvodatitkári) iroda	1	1
Nevelőtestületi szoba	3	3
Orvosi szoba	1	1
Gyermeköltöző	12	12
Gyermekmosdó, wc	12	11
Felnőtt öltöző	2	2
Elkülönítő szoba	3	3
Melegítőkonyha	2	2
Tálaló-mosogató, ezen belül étkező	3	3
Felnőtt mosdó	6	6
Felnőtt-wc	6	6
Mosléktároló	2	1
Raktár	3	3
Szertár	2	2
Aula	2	2

Helyiségeink bútorzata és egyéb berendezési tárgyaink

Helyiség megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Óvodai fektető	250	250
Gyermekszék	250	300
Gyermekasztal	50	60
Fényvédő függöny, relaxa, roletta	Ablakonként 1	Csoportszobai ablakonként 1 relaxa
Szőnyeg	Csoportszoba egyötödének lefedése 3	Csoportonként 3
Játéktartó szekrény v. polc	Csoportonként 2	Csoportonként 2
Fektető-tároló	Csoportonként 1	Csoportonként 1

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Élősarok-állvány	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Hőmérő	10	10
Óvodapedagógusi asztal	10	10
Felnőtt szék	44	50
Eszköz-előkészítő asztal	10	10
Textiltároló szekrény	10	10
Edény- és evőeszköz tároló szekrény	10	10
Szeméttartó	10	10
Tornaszobában		
Tornapad	2	12
Tornaszőnyeg	1	6
Bordásfal	4	12
Óvodai többfunkciós mászó készlet	2	
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	3 gyerek egyidejű foglalkoztatásához	300
Logopédiai foglalkoztató		
Tükör	2	2
Asztal	2	2
Szék	4	6
Szőnyeg	2	2
Játszóudvar		
Kerti asztal	10	7
Kerti pad	10	14
Babaház	10	2
Udvari homokozó	10	10
Takaróháló	10	6
Mozgást fejlesztő eszközök		80
Óvodavezetői iroda		
Íróasztal és szék	1-1	1-1
Tárgyalóasztal	1	1
Szék	2	4
Telefon	1	1
Könyvszekrény	1	1
Iratszekrény	1	1
Óvodatitkári iroda		
Asztal	1	1
Szék	1	1
Iratszekrény	2	1
Lemezszekrény	1	1
Írógépasztal és szék	1-1	1-1
Számítógépasztal és szék	1-1	1-1
Írógép	1	1
Telefon	1	1

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Fax	1	1
Számítógép, nyomtató	1	2
Nevelőtestületi szoba		
Asztal	10 (2 személyes)	4
Szék	22	22
Könyvtári dokumentum	500	500
Könyvszekrény	2	4 polc
Orvosi szoba	Berendezése, felszerelése a 26/1997. (IX.3.) NM-rendelet szerint	Megfelel
Gyermeköltöző		
Öltözőszekrény	Gyerekenként 1	250
Gyermekmosdó, wc		
Törölközőtartó	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően	Megfelelő
Falitükör	Mosdónként 1	
Hőmérő	Csoportonként 1	10
Fogmosó pohár tartó	Csoportonként 1	10

Tisztálkodási és egyéb felszereléseink

Tisztálkodási és egyéb felszerelések megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Fésű, fogkefe, fogmosó pohár	Gyerekenként 1-1	Gyerekenként 1-1-
Körömkefe, szappantartó	Mosdókagylónként 1	40
Fésűtartó	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Törölköző	Felnőtt- és gyereklétszám szerint 750	750
Abrosz	Asztalonként 3	150
Takaró	250	250
Ágyneműhuzat, lepedő	750	500

Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközeink

Az eszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Szennyesruha tároló	-	1
Mosottruha tároló	1	6

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Mosógép +centrifuga	3	3
Vasaló	3	3
Vasalóállvány	3	3
Szárítóállvány	3	3
Takarítóeszközök	3	3
Ásó, kapa, gereblye, locsoló	3	3
Hűtőgép	3	3
Porszívó, takarítógép	3	3

Nevelőmunkát segítő játékaink és egyéb eszközeink

A játékok és játékeszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Különféle játékformák eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő
Mozgásfejlesztő eszközök	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	Kiváló
Ének, zene, énekes játék eszközei	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	Megfelelő
Anyanyelv és kommunikáció fejlesztéséhez	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő
Értelmi képességeket fejlesztő	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő
Ábrázolótevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelő	Megfelelő
Természeti, emberi, tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően	Megfelelő
Munka jellegű tevékenységek eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő
Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök	Előírás	Tényleges állapot
DVD	3	3

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

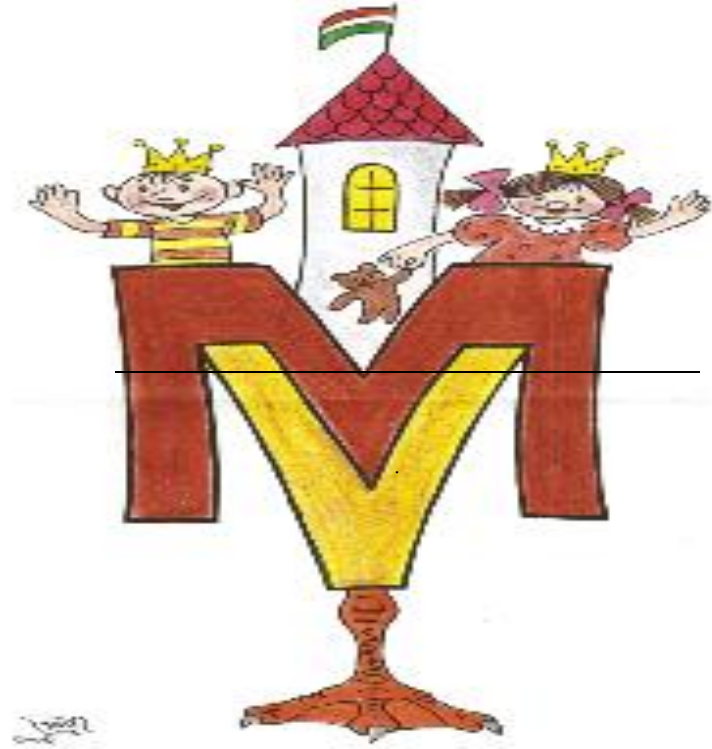
Televízió	3	3
CD-s rádió-magnó	12	12
Digitális fényképezőgép	3	3
Kamera	1	1
Hangosító felszerelés	3	3
Fénymásoló	1	1
LAP-TOP	12	10
Számítógép	2	3
HIFI	3	3
Diavetítő	1	1
Vetítővászon	1	2
Hangszer (pedagógusoknak)	1	7
Hangszer (gyerekeknek)	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő
Egyéni fejlesztést szolgáló	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	Megfelelő

Sajátos nevelési igényű gyerekek nevelésének további speciális eszközei

Az eszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Beszéd fogyatékosok		
120x180 tükör	1	1
Logopédiai alapkészlet	1	1
Hallási fogyatékosok		
Dallamíró	1	1
Hallásvizsgáló és hallókészülék-tesztelő felszerelés	1	1
Vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék (Indukciós hurok)	Gyerekenként 1	1
Különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére	1	1
Nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	1	1
Szurdopedagógiai eszközök	1	1

Egészséges- és munkavédelmi eszközeink

Az eszköz megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Étel-mintavételi készlet	1	1
Mentőláda	2	12
Gyógyszerszekrény	1	1
Munkaruha	Törvény alapján	Törvény alapján
Védőruha	Törvény alapján	Törvény alapján
Tűzoltó készülék	Törvény alapján	Törvény alapján

**DABASI EGYESÍTETT ÓVODÁK
GYÓNI TAGINTÉZMÉNYEINEK
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

T a r t a l o m j e g y z é k

BEVEZETŐ	124.
I. ÓVODÁNK	125.
1. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA	125.
2. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI	126.
3. A PEDAGÓGIAI PROGRAM KÜLDETÉSE, FILOZÓFIÁJA	126.
3.1. A PROGRAM ALAPELVE	126.
3.2. KIINDULÁSI PONTOK	127.
3.3. PEDAGÓGIAI HITVALLÁSUNK	127.
II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	128.
1. GYERMEKKÉP	128.
2. ÓVODAKÉP	128.
III. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI- ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI	130.
1. SZEMÉLYI FELTÉTEK	130.
1.1. A NEVELŐTESTÜLET KÉPZETTSÉGI MUTATÓI	132.
1.2. AZ ÓVODAPEDAGÓGUSOK TOVÁBBKÉPZÉSI IRÁNYULTSÁGA	132.
1.3. AZ ÓVODA BELSŐ TOVÁBBKÉPZÉSI RENDSZERE	133.
2. TÁRGYI FELTÉTELEK	133.
2.1. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK	133.
3. AZ ÓVODA SZŰKEBB ÉS TÁGABB KÖRNYEZETE	135.
IV. A PROGRAM NEVELÉSI FELADATRENDSZERE	138.
1. „ÓVODAI NEVELÉS A MŰVÉSZETEK ESZKÖZEIVEL” PROGRAM FELADATRENDSZERE	138.
1.1. ALAPVETŐ CÉLOK	138.
1.2. ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADATOK	138.
1.3. A PROGRAM RENDSZERÁBRÁJA	140.
2. AZ EGÉSZSÉG- ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉS ALAPELVEI	141.
2.1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, MOZGÁSTEVÉKENYSÉG	141.
2.2. KÖRNYEZETTUDATOS MAGATARTÁS MEGALAPOZÁSA	145.
3. ÉRZELMI – ÉS ERKÖLCSI NEVELÉS, SZOCIÁLIS TAPASZTALATOK BIZTOSÍTÁSA	147.
4. ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS	154.
4.1. ANYANYELVI NEVELÉS, A GYERMEKEK BESZÉDKÉSZSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE A JÁTÉKBAN	155.
4.2. GYERMEKEK NYELVI KÉPESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE A VERSEK MESÉK, DRAMATIKUS JÁTÉKOK SEGÍTSÉGÉVEL	155.
4.3. GYERMEKEK NYELVI KÉPESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE A MONDÓKÁKKAL, GYERMEKDALOKKAL ÉS ZENEI KÉPESSÉGFEJLESZTŐ JÁTÉKOKKAL	155.
4.4. AZ ÉRTELMI NEVELÉS FELADATAI	156.
V. JÁTÉK, A JÁTÉKTEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS ÉS MUNKA HELYE PROGRAMUNKBAN	157.
1. JÁTÉK, JÁTÉKBAN INTEGRÁLT TANULÁS	157.
2. MUNKAJELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	161.
VI. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI	164.
1. VERSELÉS, MESÉLÉS, DRAMATIKUS JÁTÉK	164.
2. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK, GYERMEKTÁNC	167.
3. RAJZOLÁS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	171.
4. MOZGÁS	175.
5. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	178.
VII. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI	182.
1. HAGYOMÁNYŐRZÉS, NÉPSZOKÁSOK	182.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

2. ÓVODÁNK ÜNNEPEI	182.
3. A NÉPHAGYOMÁNYŐRZÉS AJÁNLOTT TARTALMAI	183.

VIII. GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

186.

IX. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

189.

1. AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD	189.
1.1. <i>A SZÜLŐ – GYERMEK – PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI, TOVÁBBFEJLESZTÉSÜK LEHETŐSÉGEI</i>	189.
2. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA	190.
3. FENNTARTÓVAL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS	191.
4. AZ ÓVODA MŰVÉSZETI KAPCSOLATATI	191.
5. AZ ÓVODA ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK	191.
6. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI	191.
7. INTÉZMÉNYEN BELÜLI KAPCSOLATTARTÁS	192.

X. A GYERMEKEK FEJLETTSÉGI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE

193.

XI. A PEDAGÓGIAI MUNKA DOKUMENTÁCIÓI

88.

A Pedagógiai Programot készítette a Dabas - Gyóni Óvodák nevelőtestülete.

Bevezető

Az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” című óvodai program átfogja az óvodáskor teljes nevelő-fejlesztő munkáját, az Óvodai nevelés országos alapprogramja¹ szerint készült alternatíva.

A program alappillére kettős: az érzelmekre épít és a gyermek esztétikai tevékenységét, alkotó készségének fejlesztését hangsúlyozza.

Az érzelmeknek – a fejlődés lélektani tanulmányaink és a gyakorlati tapasztalataink alapján – rendkívüli jelentősége van az óvodás gyermek életében. Tudjuk, hogy ez a kor a nagyfokú emocionális ingerlékenység, érzelmi labilitás, polarizált érzelmek kora. Ezen életkori sajátosságokat olyan szeretetteljes pedagógiával szeretnénk befolyásolni, melyben a gyermek érzelme differenciálódhat, az érzelmi állapotának tartóssága növekedhet, a gyermek érzelmi labilitása csökkenhet, megszelídülhet a végleteket mutató érzelmi reagálása, fokozódhat az érzelmek feletti uralkodás képessége, kialakulhat a gyermek gazdag érzelmi skálája, és megerősödhetnek a magasabb rendű érzelmek.²

A program másik alappillére a tevékeny óvodai élet megteremtése, melyben hangsúlyt kapnak a művészeti értékek, hogy a kreatív gondolkodási irányt megerősítsék. A divergens, kreatív gondolkodás megerősítése utat nyit a képzelőerő, alkotóerő kibontakoztatásának. Ehhez az alábbi kreatív gondolkodás területét bemutató elméletet³ éreztük találónak, mely kiemeli a művészetet, a humort, valamint kiemeli a felfedezés útján szerzett tapasztalati gondolkodást.

Értelmezzük ezt egy szemléltető ábrával, melyben az egyes területekhez tartozó reakciókat az alsó sorban jelöljük! Nem pusztán az „A” és a „H” betűkkel játszadozunk, ezekben a reakciókban mélyebb összefüggések rejlenek.

HUMOR HAHA	→	Robbanásszerűen oldja a feszültséget, lazít, jó közérzetet teremt.
FELFEDEZÉS AHA	→	Hagyja a gyermeket kíváncsiskodni, kutatni a tárgyi, természeti, társadalmi környezetet észrevenni.
MŰVÉSZET AH	→	Segít megélni a művészet által kiváltott érzelemgazdag és ellenőrzött feszültségoldást.

¹Az Óvodai nevelés országos alapprogramja. Magyar Közlöny, 1996. 71. Sz. 4511-4516p.

²Kiss Tihamér: A kisgyermek érzelmek. Bp. Tankönyvkiadó, 156-190p.

³J. Geoffrey Rawlinson: A kreatív gondolkodás és az ötletbörze. Novotrade RT. Kaposvár, 1986. 40-109 p.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Az óvodapedagógusok befolyásoló szerepe, modell- és mintaadása, nevelőmunkája mellett, szeretetteljes, családi légkörű óvodánk biztosítja továbbá:

- a gyermekek eltérő szükségleteire, képességeire épülő, a családi nevelést kiegészítő szocializációnak a megvalósítását,
- a szülők bevonásának lehetőségét,
- az inkluzív nevelésnek – integrációnak megvalósítását,
- a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű óvodai nevelést igénylő gyermekek integrált nevelését,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek segítését, fejlődésének támogatását ép gyermekek között.

Jó szívvel és felelősséggel ajánljuk azoknak az óvodapedagógusoknak és szülőknek, akik bíznak a művészetek eszközeivel közvetített értékek személyiségfejlesztő hatásában, az óvodapedagógusok által „okos szeretetben”, érzelmi biztonságban, humorral teli szabad légkörben, sok szép művészeti élményt biztosítva gyermekeinknek.

I. Óvodánk

1. Óvodánk bemutatása:

Intézményünk Dabas város Gyón városrészében működik. Ellátási kötelezettsége a gyóni és dabasi – szőlői óvodáskorú gyermekek óvodai ellátása. A városrészre a falusias jelleg jellemző. Az utóbbi években megfigyelhető a népesség szaporodása ebben a városrészben. Ebből következik, hogy óvodánk kihasználtsága 98-100%-os. A település közvetlen közelében található néhány nagyvállalat, pl.: Reálszisztéma, Dabasi Nyomda RT, Diego Kft. Elég jelentős a vállalkozó tevékenységet folytató családok száma is. A falusi környezetből adódóan minden család rendelkezik minimális földterülettel. A népesség főleg magyar, de jelentős a roma etnikum populációja is. A gyermeklétszám tekintetében ez évente kb. 5-7%-ot jelent. A családok életkörülményei szélsőségesek. Vannak nagyon jó anyagi körülmények között élő családok, és van nagyon sok olyan család, ahol a létszükséglet kielégítése a cél. A hátrányos és veszélyeztetett körülmények között élő családok támogatást kapnak az önkormányzattól. Az utóbbi időben megfigyelhető a városrész kulturális hagyományainak felélesztése, ápolása. Ez jól kapcsolható a mi helyi pedagógiai programunkhoz. Vonzáskörzetünkben két nagyváros is található: Budapest és Kecskemét, melyek viszonylagos közelsége lehetővé teszi, hogy bármilyen programot megszervezzünk gyermekeink számára. Az óvodába járó gyermekek elhelyezése három

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

épületben valósul meg. Mindhárom épület önkormányzati tulajdonú, egymástól kb. 1-4 kilométernyi távolságra helyezkedik el. Ennek következtében átgondolt, jól szervezett, összehangolt munkát kíván a vezetőtől, szakmailag felkészült, szilárd értékrenddel rendelkező vezető - helyettes és tagintézmény - vezető támogatásával.

Minden gyermek csoportunk vegyes életkorú.

2. Az óvoda jellemző adatai:

Az óvoda neve: Dabas - Gyóni Óvoda

Székhelye, telefonszáma: Dabas - Gyóni Óvoda, Dabas – Gyón, Benedek Elek u. 2.

29/367- 234

29/367- 238

Az intézmény működési területe: Dabas - Gyón városrész és Dabas – Szőlő

Az óvoda tagintézménye: Dabas – Gyóni Óvoda Lurkó Tagóvodája, Dabas – Gyón, Óvoda u. 2.

Az intézmény telephelye: Szőlőkert Óvoda, Dabas – Szőlő, Tinódi u. 1.

Az óvoda alapító okiratának száma, ebben megfogalmazott alaptevékenysége, esetleges speciális feladata:

3530-8/2015. okiratszámú Alapító Okirat alapján:

091110 Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai

091120 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai

091140 Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai

096015 Gyermekeképzés köznevelési intézményben

Az intézmény gazdálkodási jogköre: önállóan működő költségvetési szerv

Az óvoda felügyeleti szerve, fenntartója, címe, telefonszáma:

Dabas Város Önkormányzata, 2370 Dabas, Szent István tér 1/b.

06 - 29/561 - 260

Az óvoda befogadóképessége: 260 fő

Az óvodai csoportok száma: 12

3. A pedagógiai program küldetése, filozófiája:

3.1 A program alapelve:

- az óvodai nevelés befogadó, szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemgazdag
- gyermeki személyiség kibontakoztatása során biztosítja a gyermekek számára az egyenlő hozzáférést, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy
- gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.

3.2 Kiindulási pontok:

Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető, fejleszhető. Nevelik, fejlesztik a társkapcsolatok, az óvoda összes dolgozója, ezért a felnőttek tetteikkel sugározzák, a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy

„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre”.

Minden gyermek ismerje és tudja meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.⁴

Ez a program magában foglalja a hazai óvodai gyakorlat legjobb tapasztalatait azért, hogy a tradicionális értékeket megőrizze. Ugyanakkor arra készíteti az óvónőket, hogy az egész napi óvodai életet még differenciáltabban, az egyéni szükségleteket, képességeket figyelembe véve szervezzék meg.

Befogad mindent, ami „csak tiszta forrásból” fakad, és nem idegen az életkortól, hogy a gyermekek a művészet sokszínű hatásával éljék át a vissza nem térő óvodás éveiket.

Nagy Jenőné
a program írója

3.3. Pedagógiai hitvallásunk:

Munkánk során célunk az, hogy a sokféle környezetből jövő, más-más családi háttérrel rendelkező gyermekeket az óvodánkban alkalmazott változatos tevékenységeken keresztül olyan élményhez juttassuk, ami lehetővé teszi számukra, hogy az óvodáskor végére alkalmasak legyenek az iskolai munka sikeres elkezdéséhez.

---

⁴ Szuhányi Mária: Nevelés – individuálpszichológia nézőpontból. Bp. Szuhányi Alapítvány, 1993. 15-27.p.

II. Gyermekkép, óvodakép

1. Gyermekkép:

Az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individum, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A kisgyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. Életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú: befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk. Óvodánk nem ad helyet az előítéletes megnyilvánulásoknak sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

Továbbá feltételezzük, hogy minden kisgyermek vonzódik az élményekhez, a meséhez, zenéhez, alkotó tevékenységekhez. Óvodánkban mindezt megkapja a gyermek, melynek következtében kialakul tartása, önállóvá és kiegyensúlyozottá válik. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni.

Biztosítjuk:

- az egyformán magas színvonalú nevelésben való részvételt;
- szeretetteljes, alkotó nevelési színteret;
- az emberi jogok gyakorlását;
- kultúra és hagyományápolást,
- az esélyegyenlőséget,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek, tehetséges - és hátrányos helyzetű, valamint halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek inkluzív, integrált nevelését.

2. Óvodakép:

Az óvodás gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3 éves korától az iskolába lépésig biztosítjuk az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Az óvoda funkciói:

- óvó-védő,
- szociális,
- nevelő-személyiségfejlesztő.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek számára, hogy közvetetten segítse az iskolai életszakaszba való átlépéshez szükséges belső pszichikus feltételek kialakulását.

Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Kiemelten fontosnak tartjuk:

- a) hogy a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezze;
- b) a nevelésünk tegye lehetővé és segítse a gyermekek személyiség fejlődését, egyéni készségeiknek és képességeiknek kibontakoztatását;
- c) hogy az alkalmazott pedagógiai hatások a gyermekek személyiségéhez igazodjanak,
- d) gyermeki szükségletek kielégítését,
- e) az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtését;
- f) a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakítását;
- g) a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységeket, különös tekintettel, a **mással nem helyettesíthető játékot**;
- h) e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak, emberi értékek közvetítését;
- i) a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezet megteremtését;
- j) a művészeti tartalom által közvetített értékek személyiségformáló hatását.

III. A program megvalósításának személyi - és tárgyi feltételei

1. Személyi feltételek:

A nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartása alatt az óvónő végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvónő vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. E programot megvalósító óvónő közvetítse a művészetek tradicionális értékeit. Vállalja az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is.

Kommunikációja kulturált, pedagógiai, szakmai kompetenciáját tükrözi, minden partnerrel a kölcsönös megbecsülés, együttműködésre való törekvés, más véleményének tiszteletben tartása jellemzi.

Az óvónő legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival esztétikai élményhez juttatni a gyermeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvónőnek legyen igénye az önművelésre, a körülményekhez képest teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságnak, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiség-vonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvónő irányítja. Az óvónői párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. (Ehhez szükséges a két óra átfedési idő.)

Az óvodapedagógusok gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességének felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztassák az öltözőkben elhelyezett tájékoztató táblákon keresztül.

A különböző tevékenységeket, kötetlen és kötött foglalkozásokat a pedagógiai program cél és feladatrendszere mentén logikusan építsék fel.

Az óvónők vonják be a dajkákat az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. A dajkák legyenek teljes partnerek az óvoda szépítésében, higiénijának megteremtésében

A többcsoportos óvodákban dolgozó óvónők alakítsanak szakmai teameket, munkaközösségeket egy-egy tevékenységforma, nevelési terület elemzése, értékelése, fejlesztése céljából, valamint a

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

társas, szakmai kapcsolat karbantartására. A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.

Az igényes óvodapedagógus képes elemezni munkáját, pedagógiai terveit a megvalósítás eredményességének függvényében felülvizsgálja.

Az esztétikus, gondozott udvar biztosításához nélkülözhetetlen az udvaros-kisegítő személye.

Nyitott a szülő, a gyermekek, az intézményvezető, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseire, saját szakmai innovációja érdekében ezeket önkritikusan elemzi, értékeli és képes beépíteni mindennapos gyakorlatába.

Az óvodapedagógusok végezzenek irányított önértékelést azért, hogy reális képet kapjanak az óvoda teljes rendszeréről.

Az óvodában folyó munkát az igazgató koordinálja, irányítja pedagógiai, tanügy-igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. Az igazgató pontosan, a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítja a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket. Mint egy jó karmester, csak ott segítsen, ahol „döcögve, hamisan szólalnak meg a szólamok, nem simulnak bele az összharmóniába.”²¹

Óvodapedagógusok száma:	23 fő
Pedagógiai munkát közvetlenül segítők száma: <ul style="list-style-type: none"> • Dajka: • Pedagógiai asszisztens:	12 fő 5 fő
Egyéb segítők: /önkormányzat alkalmazottai/ <ul style="list-style-type: none"> • Takarítók: • Fűtő-karbantartó:	2 fő /8 óras/ 2 fő
Szak – és egészségügyi szolgálat külső segítők szakemberei:	Logopédus, gyógypedagógus, védőnő, gyermekorvos, fogorvos, családsegítő szakember

²¹ Nagy Jenőné: helyzetelemzés, önmeghatározás, döntés. Az óvodai program előkészítő szakasza Bp. OKKER kiadó, 1997. 3-109 p.

1.1. A nevelőtestület képzettségi mutatói:

Óvóképző főiskolát végzett:	22 fő
Középfokú óvodapedagógusi végzettséggel rendelkezik:	1 fő
Szakvizsgával rendelkező óvodapedagógus:	1 fő óvodai szakértő 3 fő vezető óvodapedagógus 4 fő fejlesztő pedagógus 1 fő beszédfejlesztő pedagógus 1 fő gyógytestnevelő

1.2. Az óvodapedagógusok továbbképzési irányultsága:

2024. január 1-i állapot szerint:

- Pedagógusok által alkalmazható játékok a szorongások oldására óvodás és kisiskolás korban: **14 fő**
- ÓNME alternatív program elmélete és gyakorlata: **20 fő**
- Népi játékok néptánc módszertan az óvodában és az iskola 1-2 osztályában: **2 fő**
- (Ki) útkereső program: a magatartási problémák kialakulásának okai, megelőzésének lehetőségei és technikák a magatartási problémák kezelésére: **4 fő**
- ÓNME alternatív program bevezetése, elméletének, gyakorlatának segítése „A” **10 fő**
- ÓNME alternatív program bevezetése, elméletének, gyakorlatának segítése „B” **1 fő**
- ÓNME a mese bővölete „B” **4 fő**
- Óvodai nevelési program bevalásának vizsgálata: **2 fő**
- ÓNME alternatív program bevezetése, elméletének, gyakorlatának segítése „C”: **4 fő**
- Konfliktusos pedagógiai helyzetek és megoldások: **1 fő**
- Minőségirányítás az óvodában: **4 fő**
- Konfliktuskezelés elmélete: **1 fő**
- Kézműves technikák természetes anyagokból: **1 fő**
- Szenzomotoros állapot és mozgásvizsgáló teszt alkalmazása, értékelési módja: **6 fő**
- A kompetencia alapú okt. programcsomagok alkalmazása: **1 fő**
- Csoportos szenzomotoros fejlesztés a TSMT módszerrel 3-7 éves kor között: **1 fő**
- Manuális képességek fejlesztése óvodás és kisiskolás korban: **2 fő**
- A 3-8 éves egyedi fejlődésmentű gyermekek nevelése mozgásterápiákkal: **1 fő**

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Gyógypedagógiai asszisztens: **1 fő**
- Az óvodai nevelés kihívása az inklúzió tükrében: **2 fő**
- Intézményértékelés - minőségbiztosítás: **1 fő**
- A gyermekkor védelme. segítő kapcsolatok az óvodai gyermekvédelemben: **1 fő**
- Óvodapedagógusok továbbképzése: **1 fő**
- Kompetencia alapú okt. programcsomagok alkalmazása –óvodai programcsomag: **1 fő**
- Vizuális játékok, érdekes technikák, eszközök a gyakorlatban: **2 fő**
- Hivatás és mesterség I.: **1 fő**
- Kézműves technikák természetes anyagokból: **1 fő**
- Népi játékok, néptánc módszertan az óvodában és az általános iskolában: **8 fő**
- ECDL számítógép - használói jogosítvány: **7 fő**
- Drámajáték vezetés: **8 fő**
- Drámapedagógus: **1 fő**

Tervezett továbbképzések programunk minél eredményesebb megvalósítása érdekében:

- Mozgásfejlesztés
- Autizmus specifikus képzés
- Környezettudatosság megalapozása
- Tehetséggondozás

1.3. Az óvoda belső továbbképzési rendszere:

- Szakmai munkaközösségen belüli képzés /munkaközösségi tervben meghatározva/
- Nevelőtestületi értekezletek keretében történő képzés/továbbképzésen szerzett tudás átadása a nevelőtestület számára/
- Egyéni belső hospitálások /egy-egy embert érintő problémás területen/
- Önképzés

2. Tárgyi feltételek

E program a művészetek eszközeivel kíván erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak egészítsék ki a meglévő készleteket:

* Esztétikus meseszoba (kuckó), puha párnák, meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, könyvek, gyertyák, magnó, albumok a tanult mondákról, versekről és a mesékről stb.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- * Hangszerek: furulya, gitár, hegedű, metallofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek, óvónők által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp vagy hangvilla, szimbólumok a tanult dalokról.
- * Képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, anyagok, madzagok, esztétikus eszköztároló lehetőségek, a rajzos csoportszoba részben a gyermeki munkáknak kialakított polc és egy táblaszerűség, melyre a gyermekek kitűzhetik rajzaikat.
- * Plasztikai munkákhoz agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak, korongozó.
- * Esztétikus ovi-galéria, ahol maximum hét alkotás állítható ki.
- * Esztétikus videoszoba, videokamera és/vagy fényképezőgép, ahol max. 8-10 gyermek kényelmesen nézhet videofelvételt.
- * Video- és magnófelvételek lejátszási lehetőséggel: a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, a vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, az ovi-galéria eseményének rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez. Esztétikus élősarok a természet kincseinek gyűjteményeivel, a gyermekek által készített, egyes évszakokat tartalmazó albumaival, terráriummal vagy akváriummal, és/vagy floráriummal.
- * Az udvaron a zajtól védettebb részen, egy pódiumszerű rész kialakítása, ahol énekes játékokat, dramatikus játékokat, bábjátékokat játszhatnak a gyermekek.
- * Az udvarrész, ahol a gyermekek a napi kocogó-futó edzéseiket megtarthatják.
- * Különböző kéziszerkezetek a zenés-mozgásos percekhez, például labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók.
- * Szakkönyvek közül elsősorban programhoz felhasznált irodalomjegyzéket ajánljuk, amit még **gazdagíthatunk** számos módszertani kiadvánnyal.
- * Az óvoda színvilágának megkomponálása. Ehhez szükséges festékek, textíliák, díszek beszerzése.

A program megvalósítását segítő eszközök

A program beindításához szükséges feltételek:

- Az óvoda színvilágának megkomponálásához. textilek, (függönyök, szőnyegek,) festékek, díszek.
- Esztétikus tájékoztató táblák.
- Ovigaléria kialakítása: textil, kiírás, világítás.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Egyszeri beszerzést (elhasználódás esetén cserét, pótlást) igénylő eszközök:

- Mesesarokban párnák, kincsesláda, bábok, bábtartók, paraván, magnó, anyagok, leplek az átváltozáshoz, mesekönyvek, kazetták.
- Zenei sarokba csoportonként 6 kisszék, ritmushangszerek, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, csengők, DVD-k, CD lemezek, (magyar és világ zeneirodalom) metallofon.
- Szövőkeretek, ollók, formalyukasztók, linóhengerek, szivacshengerek, ecsetek.
- Videokamera és /vagy fényképezőgép, TV, videó, diktafon, videokazetták.
- Akvárium és berendezései, nagyítók, kerti szerszámok.
- Kézi szerek a zenés-mozgásos percekhez: labdák, karikák, szalagok, botok, kendők, zászlók.
- Szakkönyvek, módszertani kiadványok.
- Fejlesztő játékok: kirakók, társasjátékok, koordinációfejlesztő játékok, memóriafejlesztő játékok, puzzle játékok, dominó játékok, építő játékok, kártyák, dislexia megelőző játékok.

Évenkénti beszerzést, folyamatos pótlást, bővítést igénylő eszközök

- Képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, kartonok hullámpapírok, ragasztók, festékek, színes ceruzák, pasztellkréták, zsírkréták, filctollak, viaszkréták, bőr, gyapjú, fonalak, madzagok.
- Plasztikai munkához agyag, gyurma.
- Az évszakok változását bemutató albumokhoz, kalendáriumokhoz lefűzött nagyméretű lapok, albumok.

3. Az óvoda szűkebb és tágabb környezete: /tárgyi adottságok és feltételek/

Az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” programot felmenő rendszerben vezettük be. 2001 óta minden csoportban alkalmazzuk. Ez alatt az idő alatt folyamatosan fejlesztettük eszközállományunkat. A program feladatainak megvalósítása nem jelent külön terhet fenntartónk számára. Az esetleges többlet igényt óvodapedagógusaink a rendelkezésükre álló szponzori felajánlásokból a csoport igényeinek megfelelően fedezhetik.

Vizuális eszközeink, hangszerkészletünk, mozgásfejlesztő eszközeink lehetővé teszik programunk fő célkitűzéseinek és feladatainak megvalósítását.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Középtávú céljaink között szerepel az udvari játékeszközök felújítása, pótlása. Arra törekszünk, hogy többlet költségeinket szponzori, szülői felajánlásokból, valamint alapítványi forrásból fedezzük.

Óvodapedagógusaink többsége rendelkezik minimális számítástechnikai ismeretekkel. A kapcsolattartás és az együttműködés során használják az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat a gyors, többirányú, közvetlen kapcsolattartás érdekében. Folyamatos információcserére törekszenek pedagógiai partnereinkkel. Szükségessé vált, hogy minden épületben legyen számítógép, mely ma már elengedhetetlen a színvonalas szakmai munka teljesítéséhez. Mindez óvodapedagógusaink rendelkezésére áll, kiegészítve 3 csoportonként 1-1 lappal is.

A fejlesztés fontosabb területei:

- a gyermekek mozgásának kielégítéséhez, fejlesztéséhez szükséges eszközök (udvari)
- kézműves tevékenységekhez változatos anyagok, eszközök
- hangszerek
- néhány audio-vizuális eszköz (pl. digitális fényképezőgép, DVD lejátszó)
- szakkönyvek, mesekönyvek, bábok, paraván, videokazetták, DVD/CD-k,
- kerti szerszámok
- különböző kézi szerek tornához
- udvaron pódiumszerű lehetőség

MESEVÁR ÓVODA

Gyón városrész legújabb óvodája a 6 csoportos 150 férőhelyes, minden szempontból XXI. századi óvoda. Az új óvoda udvarán zöld gyep, sokféle mozgásos játék fogadja a gyermekeket. Társadalmi összefogással koros fákat is telepítettünk, melyek néhány év múlva árnyat adó lombos fákká nőnek. Az udvaron és az óvoda külső közvetlen környezetében a növények telepítése folyamatos.

2003. őszén vettük birtokba ezt a gyönyörű létesítményt. Az itt dolgozók- szorgos munkával kívül-belül esztétikus, mindenki számára- vonzó környezetet varázsoltak. Rendelkezünk megfelelő méretű tornaszobával, orvosi, logopédiai helyiséggel, videó szobával, tágas, világos csoport szobákkal, ahol kényelmesen ki tudjuk alakítani a mikrocsoportos foglalkoztatáshoz szükséges funkciószarkokat.

Ez az épület a központi óvoda.

LURKÓ ÓVODA

Háromcsoportos, modern épület, 1992-ben épült, a Gyóni Géza Általános Iskola szomszédságában helyezkedik el. Szervesen kapcsolódik hozzá funkcionálisan is. Az óvoda udvarán a fásítás folyamatos, a gyerekek mozgásigényét jelenleg mászókak egy csúszda, egy hinta, néhány fajték elégíti ki, három nádtetős házikó mikrocsoportos foglalkozások megtartását is lehetővé teszi. Az általános iskolával való szoros kapcsolat megengedi, hogy gyermekeink rendszeres látogatói legyenek az iskolai könyvtárnak, különböző kulturális programokon is részt vehetünk. Felvettük a kapcsolatot az iskola rajz- és énektanárával, akik segítenek nekünk rajzkiállítások, hangversenyek lebonyolításában. Rendelkezünk kisméretű tornaszobával is, ahol az ún. testtartásjavító torna és egyéb mozgásfejlesztő csoportfoglalkozások zajlanak. A 100 m²-es aula lehetőséget teremt óvodai rendezvények lebonyolítására.

Pályázati forrásból megfelelő méretű tornaterem épült, melyet 2010 őszén vett birtokba az óvoda gyermek és felnőtt közössége.

A só-szoba használata során gyermekeink ellenállóbbak a felső- és alsó légúti betegségek kialakulásával szemben, illetve a meglévő betegség gyors javulásának elősegítésében jelentős szerepet játszik.

Gyógypedagógus és logopédus heti rendszerességgel foglalkozik a rászoruló gyermekekkel.

A Lurkó Óvoda 2012-től tagintézmény lett.

SZŐLŐKERT ÓVODA

Ez a telephelyünk a központtól 3 km-re található. 1999-ben nyílt meg az itt működő egy csoport fogadására alkalmas óvoda. Ennek a városrésznek az óvodás korú gyermekei addig menetrendszerű busszal jártak be az Óvoda úti óvodába.

Két óvodapedagógus irányítja ennek a csoportnak a munkáját. Szép, esztétikus környezetet varázsoltak, az ide járó gyermekek is megkapnak mindent, ami elősegíti fejlődésüket.

Ebben a városrészben nincs munkalehetőség, a szülők vagy nem dolgoznak, vagy ingáznak Budapestre.

2009- ben az óvoda épületében ún. "Közösségi szoba" került kialakításra. Itt az óvodások mozgásos tevékenységeinek megszervezésére, és egyéb óvodai rendezvények megtartására van lehetőség.

Heti egy alkalommal logopédus foglalkozik a beszédhibás gyermekekkel.

IV. A program nevelési feladatrendszere

1. „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” program feladatrendszere:

1.1. Alapvető célok:

- Az óvodások nyugodt, élménygazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatása, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése. Minden gyermek számára biztosítja az egyenlő hozzáférést. Korosztálynak megfelelően kezeli a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéleteket.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.

1.2. Általános nevelési feladatok:

Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi-szociális, az esztétikai, és az intellektuális érzelmek differenciálódásával valósul meg.

Az erkölcsi – szociális érzelmek alakításának feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt családi légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közösen végzett munka öröme, a szimbólumok, jelek, olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejleszti a gyermekek erón-létét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi kötődés segíti a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az önértékelést és önértekelést. A gyermek képes lesz a környezetében lévő kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segíti a barátkozást, s lehetővé teszi, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a különbözőségek elfogadását, az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

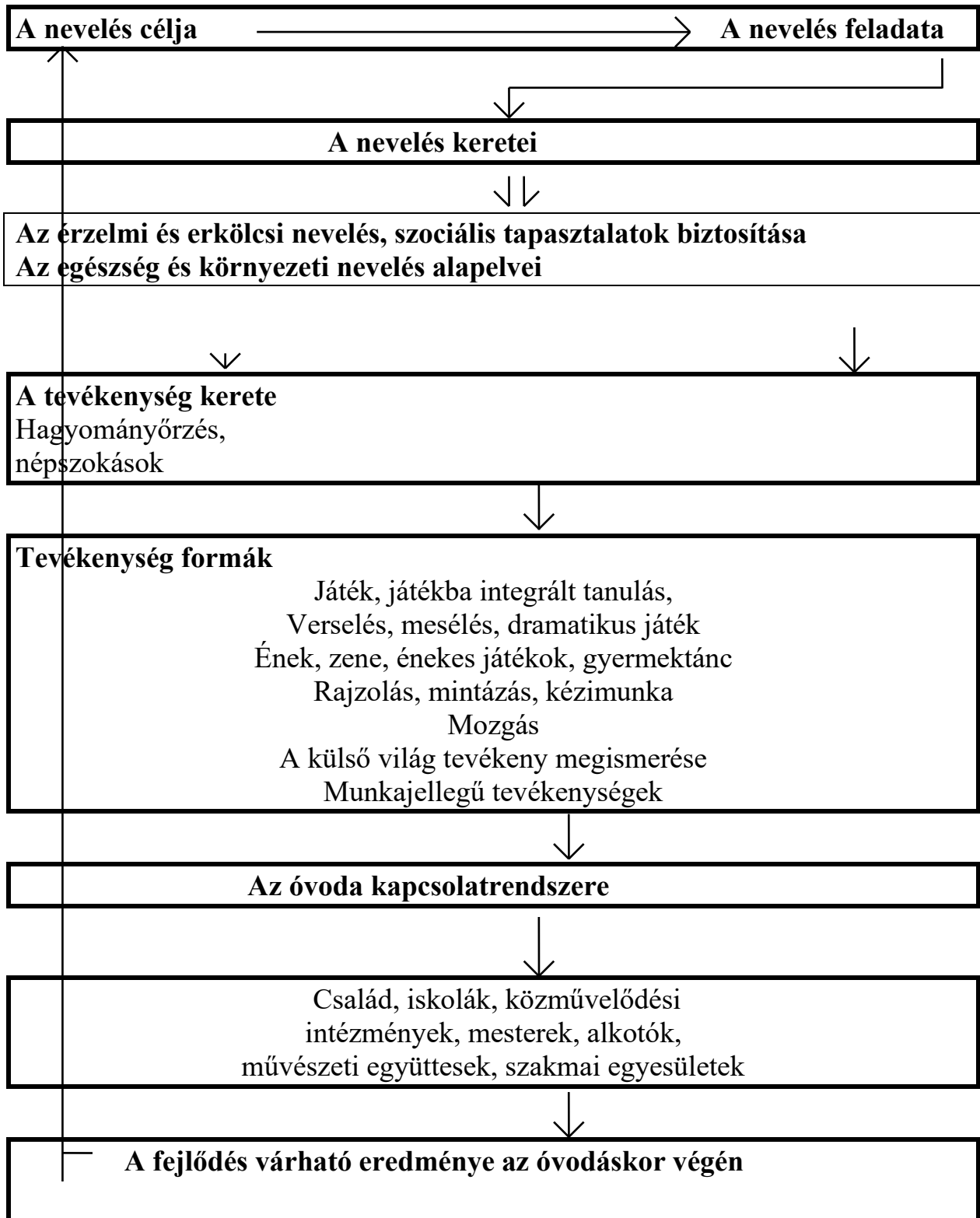
Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- Az egyéni igényeket is figyelembe vevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegíti az esztétikus megjelenés igényének kialakulását.
- Harmonikus, összerendezett mozgás gyakorlása elősegíti az esztétikus, szép mozdulatok kialakítását.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segíti a szépérzék kialakulását.
- Az ízlés formálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi, társadalmi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekhez rácsodálkozási élményeket biztosítunk, s ezáltal a gyermekben erősödik az élménybefogadó képesség.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai élményének.
- Képesek legyenek a tárgyi – emberi – természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.

Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segíti az érdeklődés felkeltését, a tanulási vágy kialakulását, szülőföldünk értékeinek bemutatását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utazási kedve fejleszti az értelmi képességeket – az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást – különös tekintettel a kreativitásra.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejleszti az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- A meghitt beszélgetések erősítik a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét.
- Az érzelmi alapigények biztosítása – biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet – segíti a gyermekeket abban, hogy érzésüket, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék.

1.3. A program rendszerábrája

2. Az egészség és környezeti nevelés alapelvei

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.⁵

2.1. Egészséges életmód alakítása, mozgástevékenység

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Az óvoda nevelőtestülete minden csoportra érvényes kidolgozott egészségügyi rendszerrel rendelkezik.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet megteremtése
- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

A gyermekek gondozása testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése

Az óvodapedagógus az óvodai felvételi után készítsen a gyermekekről **anamnézist**. Ezzel elindítja az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására

---

⁵ 363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

helyezze a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységhez szükséges.

A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus és a gyermek közti meghitt, megértő viszony, a természetes **testközelség megléte**. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő metakommunikációs jelzésekkel közelednek feléjük, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától kezdve biztosítsa az óvónő. A beszoktatás ideje alatt minden gyermekkel, a **dajkák bevonásával** együtt végezze a teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják. Ezért az óvoda kísérelje figyelemmel a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag-összetételű legyen. Az étkezési szokásokat úgy alakítsák ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezeten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljenek.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával nézzék el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvónő a gyermekek ápolása közben beszélgessen a gyermekekkel, hogy azok kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és családi gondozási sajátosságok összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védje a gondozó a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztántartásához, a WC használatához a felnőttek teremtsék meg az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhesék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket. Az óvónő következetesen kérje a szülőket, hogy több rétegűen öltöztessék gyermekeiket. Fontos meggyőzni a szülőket a praktikus, izléses öltözködés előnyéről, türelmes meggyőző munkával a szülők jó partnereink lesznek ebben.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítsuk, hogy a gyermekek a természetes nagy mozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A gyermekek **alvási** igényének egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend, és biztonság. Az elalvás előtti mesélés, és azt követően altatódalok dúdolása kondicionáló reflexként hat. Ha lehet, minden alkalommal éljék át a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szendregés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvási igénye. Egy órai nyugodt pihenés után az óvónő tegye lehetővé, hogy a nem alvó (6-7 éves) gyermekek felkelhessenek és csendes tevékenységeket folytassanak. Nyári hónapokban az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolások napirendje szerinti életrendre.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza a felnőtt mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, hasmenés, kiütés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön, jellel ellátott törölköző használatával igyekezzünk gátolni.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek.

Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszegyenyítésétől.

Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a napi **prevenciós fejlesztő tornák**, a mozgásigény kielégítése segít a gerincdeformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A **só-szoba** rendszeres használatával jelentősen csökkentjük a felső- és alsó légúti megbetegedések előfordulását, a betegségekből gyermekeink hamarabb felépülnek. A hiányzások aránya csökkent.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha minden nap **edzési lehetőségük** van. Erre legtöbb lehetőséget **a szabadban tartózkodás** biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Mozgásszükségletük kielégítése érdekében az óvónő szervezzen napi **kocogó-futólehetőségeket**. A gyermekek meghatározott futópályán maguk döntsék el, mennyit futnak. A felnőttekkel együtt végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzőleg hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A gyermekek **a víz edző hatását** is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetén az óvoda udvarán pancsoljanak, zuhanyozzanak. (A zuhanyozót egy fára kötött locsoló is helyettesítheti.) 6-7 gyermekeknek az óvónő szervezzen uszodalátogatást, – ha van rá lehetőség – ahol a vízhez szoktatást vállalja a vízi játékok megismertetésével.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges az egészséges környezet megteremtése

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A tárgyi környezet – ha megfelel az egészségügyi előírásoknak – esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát közvetít, akkor is megfelelő alapot nyújt az óvodai nevelőmunkához, ha szerényebb.

Az óvoda egyik legfontosabb fejlesztési tere az óvodaudvar. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok szép virág, cserje, vagy az ízlésesen kialakított gyermek virágoskert. Minden csoport rendelkezzen homokozóval. A labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán legyen olyan zártabb udvarrész, „pódiumszerű” lehetőség, ahol énekes játékokat játszhatnak a gyermekek, vagy bábozásra, dramatikus játékokra nyílik lehetőség.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében az óvó- nők esztétikusan, ízlésesen rendezzék be. A több funkciót betöltő **csoportszobát** tegyék alkalmassá a szabad játékokra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, a pihenésre és az alvásra. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát is ad. A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot hagyják szabadon, csak olyan függönnyt használjanak, ami nem veszi el a fényt.

Az óvónő a többféle játéktevékenységhez alakítson ki elkülönített részeket a csoportszobában. Tervezzen meg egy esztétikus, igazi mesebirodalmat, ami a személyes perceknak, a napi mesélésnek, drámajátékoknak, bábozásnak a színtere.

Legyen olyan sarok vagy rész, ahol gyermekek nyugodtan rajzolhatnak, barkácsolhatnak, mintázhatnak, festhetnek, és mindent megtalálnak, ami a vizuális, téri alkotáshoz szükséges. Az óvónő alakítson ki egy olyan helyet is, ahol minden eszköz együtt van a zenei készségfejlesztéshez. Legyen helye a mikrocsoportos séták alkalmával talált „kincseknek” is.

Az **öltözők** ízléses berendezése, világítása, fűtése, szellőzöttsége biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Az öltözőben a szülők részére legyen egy érdeklődést felkeltő, esztétikus tájékoztató tábla, ahol egy évszakhoz, jeles napokhoz rendeltén részletes tájékoztatást kapnak a csoport nevelési-fejlesztési elképzeléseiről.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A **mosdó**ban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését.

A programhoz egy olyan sarok, falrész szükséges, ahol az **ovigaléria** megrendezhető. A gyermekek szemmagasságában kiállított alkotások – megfelelő megvilágításban – a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat meglétét, a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják.

A gyermekek önmegismerését, én-formálását, az élményközvetítést, az együtt átélt élmények minél többszöri megnézését, a szülők szemléletformálását segíti a **videoszoba**, ahol a gyermekek mikrocsoportban élvezhetik a rövid videofelvételeket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat, zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, kést, villát. Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek, a ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ruhájukat esztétikusan, összehajtogatva a helyére teszik.
- Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

2. 2. Környezettudatos magatartás megalapozása:

Helyzetelemzés:

Intézményünk 3 telephelyen működik. Az óvoda épületeinek elhelyezkedése változó lehetőségeket biztosít környezeti nevelés céljaink megvalósításában.

Legkedvezőbb lehetőségek a Szőlőkert Óvoda elhelyezkedésében van környezettudatos magatartás kialakítása szempontjából. Természeti környezete különleges adottságokat, jellegzetességeket, értékeket nyújt felfedezésre. Fontos, hogy ezeket a környezeti, természeti értékeket építsük be a projekttartalmakba, ill. tevékenységekbe egyaránt.

A Lurkó Óvoda és Mesevár Óvoda elhelyezkedése már nem ennyire kedvező, de minden óvodás gyermek számára egyenlő esélyeket kell biztosítanunk a természeti környezet felfedezésére,

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

megismerésére. A városrész közepén elhelyezkedő óvodáinkból szülői és önkormányzati segítséggel /lovass kocsival, kisvonattal/ visszük gyermekeinket a kissé távolabb eső mezőre, erdőbe, vízpartra.

Erőforrások:

- Szülők, családok segítsége szelektív hulladékgyűjtésben, gyermekek szállításában,
- Önkormányzat segítsége zöld hulladék elszállításában, gyermekek szállításában kisvonattal,
- Munkatársak példamutatása elsődleges,
- A gyóni városrész vállalkozóinak támogatása: virágpalánták, cserjék, munkaerő felajánlása
- Pályázatok /kupa-gyűjtés, rajzpályázatok/

A környezeti nevelés alapelvei, hosszú távú céljai:

- környezettudatos magatartás megalapozása,
- fenntarthatóságra nevelés,
- ökológiai szemlélet alakítása,
- természeti, épített, szociális környezet óvása, fejlesztése,
- az egészséges életmód, életvitel lehetőségének megteremtése
- az élet tisztelete és védelmének igénye
- rendszerszemléletre nevelés
- a létminőséghez tartozó viselkedési normák és formák kialakítása
- a természet, az élet, a biológiai sokféleség jelentőségének megértése
- takarékos és figyelmes anyaghasználatra nevelés (energiatakarékosság, papír újrahasznosítása stb.)
- a személyiség sokoldalú formálása, nyitott önálló személyiséggé válás
- az akarat fejlesztése, a kíváncsiság fenntartása

A célok elérését szolgáló feladatok:

- a rendszeres élményszerző napokon a közvetlen környezeti értékek megismerése,
- értékőrzés, természetvédelmi feladatok
- a környezettel, természettel kapcsolatos témák feldolgozása képességfejlesztő tevékenység formájában
- környezettudatos életmód elemeinek szocializációja (szelektív hulladékgyűjtés, lakó - és óvoda környezet közös megóvása),

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- „zöld napok” megünneplése,
- növények, akvárium, gondozása, madárvédelem,
- személyes higiéné elsajátíttatása,
- az egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetése,
- egészséges étkezés, gyümölcs-napok megtartása hetente,
- anyag - és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása,
- csoportszoba, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága,
- az óvodán kívüli ismeretterjesztés lehetőségeinek kihasználása

3. Az érzelmi és erkölcsi nevelés, szociális tapasztalatok biztosítása

A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a nevelőtestület által kidolgozott közösségi normák alapján.

Az óvodapedagógus feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig
- A gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig

Az óvodáskorú gyermekek életkori sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. **Családias légkörben** a gyermekeknek kialakul az érzelmi kötődése a társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolat-teremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönöz.

Fontos, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

Legyen minden óvodai csoportnak hagyománya, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma, ami sajátos, egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Az otthonosság érzését segíti elő az is, ha az óvónő minden gyermeknek tároló helyet biztosít, ahová a saját eszközeit, játékait, a mikrocsoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeit” beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti.

A gyermekek érkezésekor az óvoda öltözőiben, folyosóján halk zene a nyugalmat árasztó miliő megteremtését segíti, s egyben jó érzést kelt a gyermekekben.

A **befogadás** időszak meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. Az óvónő a szülőkkel együtt teremtsen meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Ezért az óvónő adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. Ha szükséges, hosszabb időn keresztül úgy, hogy egyre kevesebb időt töltenek bent. A gyermeknek a szülő jelenléte biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A befogadás időszakában lehetőleg mindkét óvónő vegyen részt, és a dajkával együtt gondosan készítsék elő ezt az időszakot. A gyermekek jelét úgy válogassák az óvónők, hogy ahhoz mondókát, verset vagy gyerekdalt lehessen kapcsolni. Így még a kevésbé vonzó jel is kedvessé válik. Legyen ez a gyermek első esztétikai élménye az óvodában! A sok érdekes, ízléses játék mellett az óvónő mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedjen a gyermekeknek. Az idősebb óvodások is segíthetnek mesedramatizálással, énekes játékkal, verseléssel az érzelmileg bizonytalan, szorongó gyermekeknek.

Már a beszoktatás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a mindennapi tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltasson az óvónő, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait. Az 5-6-7-éves gyermekek segítsenek a kiscsoportosok öltöztetésében, vegyék körül őket gyengédséggel, szeretettel.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető élet** szükséges. Az óvoda közösen tervezze meg és értelmezze újra hagyományos rendezvényeit. Az óvoda ünnepnapjaiban is a jelképek, az élménykövetítés és a személyesség jelenjen meg.

A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így alakul, hogy egy időben, egymástól függetlenül szerveződjenek különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is.

Az osztott csoportokkal működő óvodák minél több tevékenységet szervezzenek a kicsik és a nagy óvodások együttműködésére. A vegyes csoportokat működtető óvodák viszont figyeljenek arra, hogy az azonos korú 5-6-7-éves gyermekek folytathassanak külön tevékenységeket.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Bővítsék ki az óvodások és az idősebb gyermekek (iskolások) találkozásának lehetőségét. E célra használják ki a véletlen és a tervszerű találkozásokat.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége.

Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet korlátokkal együtt.

A korlátokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni.

Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést.

A felnőtt - gyermek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:

- A felnőtt próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermekeket.
- Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A bábok ehhez kiváló lehetőséget biztosítanak.)
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat, követelményeket.
- Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során. A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek is.
- Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- A felnőtt-gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív megfogalmazás jelenjen meg, a kívánság megnevezésével, az ok kiemelésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszédpartner megbecsülése, megértése, a kompromisszum-keresés. Mellőzendő a megbántás, hibáztatás, kritizálás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás. (A személyes perceket biztosítsa az óvónő minden gyermeknek, hogy kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzés elfogadása és megfogalmazása is kapjon hangot.)
- A gyermekek viselkedés kultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észre véteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat
- A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget oldja, a görcsösséget megszünteti. Az óvónő elemezze, vizsgálja a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Használjon minél több játékos eszközt az egyéni jellemzők kimutatásához.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Ragaszkodnak az óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása. Egymást megkérik a szabályok betartására.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Konfliktus helyzetben társaikkal egyezkednek.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják. Óvodán kívül, ha találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket, de azt is meg tudják fogalmazni, mik a hiányosságaik.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.

Csoportszervezés:

A csoportok életkori összetételének kialakítása függ a jelentkezett gyermek életkorától, a gyermekek személyiségétől, a szülők igényeitől.

Óvodánkban vegyes csoportok működnek, amelynek kialakításában meghatározó a szülők igénye, kérése. Ezáltal testvérek, rokongyermekek kerülhetnek egy csoportba, illetve a szülők ragaszkodása az előző gyermek óvónőjéhez is a bizalom jele.

Tekintve, hogy az iskolába elmenő gyermekek helyén mindig változó korosztályú gyermekek kerülnek, a vegyes csoportok fennmaradnak. Előnyei számosak, hiszen a családokban is egyszerre nevelődik több eltérő életkorú gyermek. Láthatóak a gyermekek közötti kor, képesség-készségbeli különbségek, a tehetség megmutatkozik.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, hátrányos helyzetű, tehetséges, ép gyermekek integrált nevelését valósítjuk meg, vegyes életkorú csoportokban, melyben ügyelünk az arányok betartására.

Elsődleges a gyermekek csoportban történő állandóságának biztosítása, hogy ugyanazok az óvónők kísérjék végig 3 ill. 4 évig felmenőrendszer szerint, az eredményesen együttműködő óvodapedagógusok-dajka nevelői egységének támogatása mellett.

A program ajánlott napirendje:

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének. Ezért az óvodapedagógus a családdal közösen alakítsa ki a gyermekek napirendjét. Tervezésnél vegye figyelembe a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesüljön a folyamatosság, a rugalmasság.

Az óvónő teljesítse a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, szenteljen elegendő figyelmet minden gyermekre.

A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidül, majd a legnagyobbaknál az egy órás pihenés után megszűnhet.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A napirendben külön időpontot (pontokat) jelöljön meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire.

A napirendjavaslat tájékoztatást nyújt arról, hogyan épülnek egymásra a különböző tevékenységek. A modellként bemutatott példa korcsoportonként, az egyes évszakok által meghatározott feltételek szerint módosítható.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez:

IDŐTARTAM

TEVÉKENYSÉG

06³⁰ – 07³⁰ Gyülekezés, játék a csoportszobában, csoportbontás, személyes percek

7³⁰ – 10¹⁵ Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek

- Testápolási teendők
- Tízórai
- Verselés, mesélés, dramatikus játékok
- Rajzolás, mintázás, kézimunka
- Ének-zenei készségek fejlesztése
- Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése
- Részképessegek fejlesztése egyéni formában

10¹⁵ – 11⁵⁰ Játék a szabadban, Mikrocsoportos tapasztalatszerzések, séták
Énekes játékok az udvaron
Mindennapos testnevelés, edzés: kocogás, futás

11⁵⁰ – 12⁴⁵ Testápolási teendők
Ebéd

12⁴⁵ – 15⁰⁰ Pihenés, altatás mesével, altató dalokkal
Testápolási tevékenységek

15⁰⁰ – 16³⁰ Uzsonna, szabad játék
Egyéni és/vagy kis csoportos részképesseg fejlesztés

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez:

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játéktanulások integráltan	Verselés, mesélés, dramatikus játék Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés, dramatikus játék Rajzolás, mintázás, kézimunka	Verselés, mesélés, dramatikus játék	Verselés, mesélés, dramatikus játék	Verselés, mesélés, dramatikus játék Mozgás
Udvari játéktanulások integráltan	A külső világ tevékeny megismerése Énekes játékok	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése

A szervezett tanulás formái

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas.)

Kötelező	Mozgás Énekes játékok (4-5-6-7 éveseknek)
Közvetve kötelező	Verselés, mesélés, dramatikus játék
Kötetlen	Rajzolás, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése Ének, zene, énekes játék, gyermektánc (3-4 éveseknek)

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális,	Mozgás, verselés, mesélés dramatikus játék, zenés-mozgásos percek, énekes játékok futás, kocogás
Mikrocsoportos ⁶	Ének, zene, zenei képesség fejlesztés, rajzolás, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

⁶ Falus Iván: A mikrotanítás elmélete és gyakorlati kérdései Pedagógiai követelmények, Tankönyvkiadó, Bp. 1996
Falus Iván: A pedagógus tevékenységének sajátosságai Pedagógiai szemle, 1979 12. Sz 1090-1102p

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A szervezett tanulás időkeretei gyermekenként

	Verselés, mesélés, dramatikus játék	Ének, zene, énekes játék, gyermek tánc	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Mozgás	Zenés mozgásos percek	A külső világ tevékeny megismerése
3-4 évek	naponta 5-10'	heti 1x 10-15'	heti 1x 10-15'	heti 1x 10-15'	heti 2x 6'	heti 1x 10-15'
4-5 évek	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	8'	15-20'
5-6-7 évek	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	10'	30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 35'

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 45'

A 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 65'

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvónő az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékosság, a felfedezés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjenek meg a tevékenységekben. Az óvónő törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére, a gyermeki kulcskompetenciák fejlesztésére. A projekt módszer bevezetése a külső világ tevékeny megismerése kapcsán is e célt szolgálja.

4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

„Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvónő tudatosan fejlessze pedagógiai kommunikációját.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.”⁷

4. 1. Anyanyelvi nevelés, a gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékban

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására.

Az óvónő beszéde modellértékű a gyermeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti elő.

Az óvónő által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak mintát az artikuláció, szókinccs, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok).

4. 2. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése, a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.⁸

4. 3. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek

---

⁷363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

⁸ Molnárné Lóczi Tünde: Drámajátékok az óvodában Szeged, Koma 1996. 4-14.p.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéretteti a nyelv kifejező erejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék adjon alkalmat a szókincs bővítésére.

4. 4. Az értelmi nevelés feladatai:

- a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása,
- értelmi képességek, érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése.
- fontos valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez:

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy, stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki.

Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést.

Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: simítást, pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést, egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.

Az óvodapedagógus kerülje a tárgyi jutalmak osztását. Ha korábban gyakorlat volt, próbálja kiiktatni. Az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyermekeknek, de egyben elveszik a „természetes jutalom” értékét. Ezen kívül irigységet szítanak a gyermekek között.

A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefélékezi. Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.

V. Játék, a játéktevékenységekben megvalósuló tanulás és munka helye programunkban

1. Játék, játékba integrált tanulás

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése, az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyának és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

Az óvodapedagógus feladatai

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és a játékba integrált tanulás során
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével
- Anyanyelvi nevelés, a gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játékban
- Az óvodapedagógus játékesztő metódusai, a játékirányítás feladat

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör-, hely-, idő-, eszköz-, tapasztalatszerzés – élmények)²

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermek szabadon dönthet abban, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközzel jeleníti meg azt, milyen helyet választ, és mennyi ideig tart a játéka. Az óvodapedagógus teremtsen meg mind ezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

A csoportban csak annyi szabályt vezessen be az óvodapedagógus, ami segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását. A kreatív légkör segíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak

² Kovács György-Bakos Éva: Játék az óvodában Debrecen, Szerzői kiadás, 1984. 1-244 p

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani. Az óvodapedagógus őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az oldott légkör megteremtéséhez használjon minél gyakrabban humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, vegye észre a környezetben spontán megjelenő helyzetkomikumot.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus segítségével alakítsák ki. A csoportszobákban legyen helye a többféle állandó és variálható vagy új, elkülönített „kuckóknak”.

A programban – jelentős szerepe miatt – kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatizálás, bábozás helye. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek „kincsesládája” is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek, a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján. A rajzolásnak, festésnek, szövésnek, korongozásnak, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg az állandó helye. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök minden játékidőben álljanak a gyerekek rendelkezésére.

A gyerekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében az óvónő segítse az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl. népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, ügyességi és sport játékok feltételének megteremtésével stb.).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. **A játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogás jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

E programmal működő óvodákban a 3-4-éves gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodást, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek az óvodapedagógus biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás is kialakulhassanak.

A kreativitást kibontakoztató játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosítson, amelyek ízlésesek, praktikusak, alkotó készséget fejlesztők, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, amelyek fejlesztik a gyermek pszichikus jellemzőit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papás-mamás, fodrászos, orvosos stb.), amelyek ösztönzik

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek, csengő-bongó hangszerek.

Az óvodapedagógus a nagyobb gyermekeknek bővítsa az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek a környezetükből szerzett **tapasztalatokkal**, **élményekkel** gazdagítják a játék tartalmát. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékokban is átélhessék.

A programban kiemelt szerepet kapnak a mikrocsoportos tapasztalatszerzések, ezek fejlesztő hatása meg kell, hogy mutakozzon a gyermekek tapasztalat-gazdagságában.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták és azok tartalmának, minőségének alakítása, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva.

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorló játék**. Ezért legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHA!” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számára. Ez az örömezés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, mely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem-kéz koordinációt, kezesség-szemesség kialakulását, hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az óvodapedagógus kísérelje érdeklődéssel a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt. Az udvaron is biztosítsa az udvaron a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat.

Az óvodapedagógus segítse a gyermek játékát továbbfejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Az óvónő szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvéshez.

A kicsik játékában kapjon teret a feltételek biztosítása, a papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, kalauzos játék, ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg együttlét, együtt mozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítse az óvodapedagógus, hogy a szimbólumok, a „mintha” helyzetek minél gyakrabban megjelenhessenek. A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény többszöri táptalaja a **dramatikus játéknak**, **bábozásnak**. A mesék megelevenítésében legyen résztvevő az óvónő, adjon modellt egy-egy szereplő

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenjen meg az óvodában. Legyen a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is helyezzék a többi közé, hogy a gyermekek játszhassanak vele, megszeretgethessék.

A gyermek a **konstrukciós játék**ában minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömét, mely eredményezheti a sokféle formájú játékelemből kialakított forma – szín-térvariált gazdagságot.

A **konstrukciós játék**hoz kapcsolva jelenjen meg a **barkácsolás**, elsősorban az óvodapedagógus által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvodapedagógus a gyermek aktív bevonásával hoz létre.

Az óvoda a gyermekeknek biztosítson olyan nyugalmas, kissé elszeparált udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat. Az óvodapedagógus ajánljon meg **szabályjátékot**, amelyet a gyermek könnyen betarthat és önállóan is kezdeményezhet.

Az óvodapedagógus a szülők, gyermekek bevonásával barkácsoljon különböző típusú bábokat, hogy együttes, cselekvő megjelenítésre ösztönözze őket.

A szerepjátékot és a dramatizálást a gyermekek kiegészítik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hoznak létre.

Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai, a játék irányítási feladatai

Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai legyenek szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetén – ha szükség van rá – legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó.

Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

Az óvodapedagógus avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

⇒ A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni.

⇒ Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- ⇒ Az ismert meséket többször dramatizálják, bábokkal eljátsszák.
- ⇒ Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- ⇒ Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- ⇒ Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- ⇒ Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

E program szélesan értelmezi a tanulást. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet. *Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik.* A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak. Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvónő által **irányított megfigyelés**, felfedezés lehetősége, **tapasztalatszerzés**, problémamegoldás, ami a gyermekkérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzést is magában foglalja. *Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése.*

Az utánzásos, minta és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvónő a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. Később felerősödik a társak hatása is.

A programban helyet kap az óvónő által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás, amely számtalan probléma- és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.

A program felfogása szerint a játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak, úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdhetnek. Egyetlen egy napon borul fel a napirend, a szervezett mozgástevékenység érdekében.

2. Munkajellegű tevékenységek

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.

Az óvodapedagógus feladata

- A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételeinek biztosítása 3-6-7 éves korban.

A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása 3-6-7 éves korban

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvónő segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömet, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét.

A **3-4 éves gyermekek** az óvodapedagógust figyelve részt vesznek a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények locsolását, közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A **4-5 éves gyermekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a segítői munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készség szinten ismerik az adott munkafolyamat menetét, fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti.) E program megerősíti a segítői munka fontosságát, amit főleg az étkezési feladatok elvégzéséhez, de egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk. Az óvónő tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit, pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb.).

Az óvodapedagógus a gyermeknek adjon lehetőséget növény- és állatgondozásra.

Az ő segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége gondozni az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt.

Az **5-6-7 éves óvodások** önállóan végzik a segítői munkákat. Közösén eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan tálalják fel az ételeket. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Felsöprik a morzsákat, feltörlik az asztal környékét.

Végeznek önállóan környezetszépítő munkát, játéktisztítást, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminsaláták készítését. Rendszeresen segítsenek a kicsik öltöztetésében, készítsenek nekik meglepetéseket.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Az óvodapedagógus úgy irányítsa a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat használják, gondozzák önállóan. Minden évszakban segítsenek a járdák, utak tisztításában. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezik és végzik a felnőttekkel.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- * A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- * Örülnek, ha kötelességüket teljesítik.
- * Önállóan, igényesen végzik a segítői munkát.
- * Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- * Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.
- * Örömmel segítenek a kisebbeknek.

VI. A program tevékenységformái

1. Verselés, mesélés, dramatikus játék

A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása
- A 3-6-7 éves korban kedvelt jellegzetes formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok)
- Anyanyelvi nevelés, a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása⁹ az óvodapedagógusok feladata. A művek kiválasztásában, érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbélése, az arra alkalmas kortárs művek is jelenjenek meg a kiválasztásnál.

Az óvodapedagógus a legkisebbek **versanyagát** népi mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítsa össze. Olyan **meséket** válasszon, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már lehetnek többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék. Kapjanak helyet a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsőfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus, realisztikus meséken át épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen

⁹ Dankó Ervinné: Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban Bp. Dinasztia Kiadó, 1993. 55-111p.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodjon a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Ismerjenek meg olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. Az óvónő a nagyobbaknak olvasson bátran lírai műveket is, mert a gyermekek már megérik a költői képek érzelmét kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék, erősítsék a környezet megszerettetését, a néphagyományörzést, az évszakok szépségét.

A 3-6-7 éves korban kedvelt jellegzetes formák biztosítása

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igaz versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékok**hoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvónő teremtsen minél több lehetőséget a **vidámrigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvónővel együtt sokszor ismételjék az állathívogatókat, **altatókat**, **kiolvasókat**, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassák rá a gyermekeket a mese figyelmes végig hallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvónők, a nagyobb gyermekek, majd a kicsik fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerjék meg a **bábokat**. Az óvónő mutasson be párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek lapozgassanak leporellókat, színes képeskönyveket, s hozzák el otthonról kedvenc könyveiket, hogy megmutatassák egymásnak.

A vers, mese, a **dramatikus játékok**hoz csak olyan kellékeket használjon az óvónő az illusztráláshoz, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Óvakodjon más eszközök használatától!

Az óvodapedagógusok és a nagycsoportos gyermekek bábozzanak, dramatizáljanak minél több alkalommal a kisebbeknek. Legyen ez egyben színfoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek.

A kiscsoportos gyermekek ismerjenek meg 10-12 mondókát és 10-14 új mesét egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismételtessék.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Az óvoda szervezzen a gyermekeknek rögtönzött óvodai báb- és dramatikus előadásokat, amelyeket a nagyobb korú gyermekek meglepetésként, örömmel mutatnak be a kicsiknek.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvónők meséit. A gyermekek arcán megjelenik a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játékokban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében a mese mondanivalóját az óvónő erősítse meg, pl. egy közmondással, **amit a szülőkkel is megbeszél, s jól látható helyen az öltözőben elhelyez.** Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda léleknevelő hatásán, az erkölcsi tulajdonságok alakításán. Az óvónő segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Az óvónő teremtsen ehhez minél több lehetőséget.

A 4-5 éves gyermekek 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét ismerjenek meg.

A nagycsoportos gyermekek körében is minden adandó alkalmat használjon fel az óvónő a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. A gyermekek nagyon élvezik a rimes találós kérdéseket, rímjátékokat. Legyen lehetőség az ilyen típusú játékokra is.

A gyermekek ismételgessék az előző években tanult verseket. Az új versek (15-20) bemutatása mindenkor kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Az óvónő lehetőleg ne szavaltassa a gyermekeket kórusban.

Kerülje az éneklő hanglejtést. Ügyeljen a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelem- szerű hangsúlyozásra.

(Kivételt képeznek a ritmikus versek, pl. Weöres Sándor: Galagonya)

Az óvodapedagógus – főleg a délutáni pihenés alatt – olvasson el a gyermekeknek **folytatásos mesét.**

A gyermekek fantáziája gazdag. Az óvoda adjon a gyermeknek próbálkozási alkalmat a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált meséket nevezzék el a „**mi mesénknek**”.

A gyermekek fejezzék ki a mese cselekményét mozgással, együttműködést segítő, improvizációs, mimes játékokkal. A felhasznált drámajátékokon keresztül széleskörűen fejlődik a személyisége, társas kapcsolataik.

A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján keressen az óvónő olyan közmondásokat, amelyekkel meg tudja erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat. A gyermekek szeretik rajzban is

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből készítsenek közösen albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

A nagyobb gyermekek halljanak 15-20 új mesét a nevelési év folyamán.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Az óvónő közvetett módon, zenei szignállal – CD lejátszóról - mesepárnák elkészítésével, gyertyagyújtással csalogatja a gyermekeket a meseszobába (sarokba). Amikor minden gyermek megérkezik, csak akkor kezdi el a mesét, gyertyafénynél, vagy lámpagyújtás után. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megeleveníthessék különbözőképpen a mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy az óvónő éneke, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- * A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- * Várják, igénylik a mesehallgatást.
- * Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és a maguk szórakoztatására is.
- * Megjegyznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- * Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenység célja: A közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes népi játékokat, komponált gyermekdalokat, igényesen válogatott kortárs alkotásokat ismernek meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A **3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **ölbeli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel közösen játszanak. Legyen ezek között arc-, kéz-, ujj- és lovagoltató játék. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** tanulnak meg könnyedén, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze egy-két **komponált gyerekdalt** tanuljanak meg az ünnepek köszöntésére.¹⁰

A **nagyobb gyermekeknek** is teremtsen az óvónő továbbra is olyan helyzetet, hogy minél gyakrabban játszhassanak ölbeli játékokat, mondogathassanak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismerhetik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet a szinkópa is. Igényes műválasztás domináljon anéhány alkalmi dal kiválasztásában is, melyekhez ösztönözzük a gyermekeket mozdulatok kitalálására.

Az **5-6-7 éves gyermekeket** ösztönözzük „anyáskodó” szerepre, játsszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel.

A döntés egyik játékos lehetősége a kiolvasó, amit különböző élethelyzetekben is alkalmazhatnak a gyerekek.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogasson az óvónő, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt. Az óvónő élethelyzethez kapcsolva tervezze meg a zenei élményközvetítést. Lehetőleg minél többször énekeljen népdalokat, de jelenjenek meg a zenei repertoárjában a rokon- és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

---

¹⁰ Forrai Katalin: Ének az óvodában Bp. EditioMusica, 1974. 1- 249 p.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A 3-4 éves gyermekek ismerjenek meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek legyenek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatóak.

Ezeket a játékokon keresztül ismerjék meg közvetve a **zenei alapfogalmakat**. Próbálgassanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Érzékeltesék különböző játékos mozdulatokkal az **egyenletes lüktetést**. Az óvónő énekeltesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe.

Az óvónő keltse fel a gyermek érdeklődését a **zenehallgatás**¹¹ iránt, hogy a gyermekekben fokozatosan kialakulhasson az áhítatos zenehallgatás. Minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenei élmény-kiegészítést.

A gyerekeknek legyen lehetősége 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát videofelvételen, mikrocsoportban megtekinteni.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** énekelgessenek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételgessék a 3-4 éves korukban tanult mondókákat, gyerekdalokat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű dúr hexachord maradjon. Az énekes játékok közül az óvónő már nehezebbeket is válogat, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyarapító játékokat.

A gyermekek minél gyakrabban énekelgessenek önállóan az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében.

Énekelgessenek egyénileg¹² mikrocsoportban halkabban-hangosabban, magasabban-mélyebben. Próbálják a levegőben felvázolni az énekek dallamvonalát.

A gyermekek élvezettel játsszák a kérdés-felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Mikrocsoportban minél többször legyen erre lehetőségük.

Érzékeljék minél több alkalommal az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztéséhez. Ezeket a „ritmus-hangszereket” barkácsolják közösen a szülőkkel, óvónőkkel, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni maguk és egymás örömeire.

---

¹¹ Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, bp. Zeneműkiadó, 1982. 7-289 p.

¹² Nagy Jenőné: Zenei nevelés az óvodában. Szolnok, Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet 1995. 1-133-p.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A zenei élményközvetítés legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek** legyen lehetősége megismerni és sokat ismételtetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak találjunk ki szimbólumot, melyeket helyezünk el a zenepolcon. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra és lehetőséget adnak felidézésre, ismétlésére, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Az óvónő válogasson olyan dalokból, melyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók. A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat tervezzen, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.

Az óvónő a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak (lásd táncház).

Az óvónő a gyermekek tiszta éneklését minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

A gyermekek játszhassanak minél gyakrabban zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezhessék a motívumok hosszát. Az óvónő fejlessze a gyermekek alkotóképességét, teremtsen arra lehetőséget, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani.

Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek adjon az óvónő lehetőséget, hogy metallofonon játszhassanak és próbálgassák a néhány hangból álló gyermekdalokat.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. A munkaformái tovább differenciálódnak. Az ének-zenei képességfejlesztő játékokat **kötetlen jelleggel mikrocsoportos munkaformában szervezze meg az óvónő**.

Ezzel a munkaformával az óvónő a gyermekek egyéni képességeit figyelembe véve eredményesebben tud fejleszteni. A kötött jellegű szervezett énekes játékot, lehetőleg az **udvaron tartsa meg az óvónő**, rossz idő esetén pedig a csoportszobában a délelőtti levegőzés

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezzen az óvónő, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élményteli játékot.

Az óvodapedagógus a zenehallgatást kapcsolja a különböző tevékenységekhez. Teremtsen a délutáni órákban arra is módot, hogy a gyermekek kedvük szerint meghallgathassanak, megnézdhessenek néhány perces kórusművet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műzenét. A programhoz évszaki hangversenyek társulnak, amit elsősorban zeneiskolások, ének tagozatú iskolás tanulók, szülők, nagyszülők, zenetanárok bevonásával szervez meg az óvoda.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- * A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat
- * A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni
- * Élvezettel tudnak zenét hallgatni
- * Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- * Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat
- * Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát

3. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja: A gyermekek élmény és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermek tér – forma-szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- A 3-6-7- éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni.

Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a megfelelő hely, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez tároló helyekre van szükség. A munkaasztalt úgy alakítsa ki az óvónő, hogy max. 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek a tároló helyek.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják, vagy előlről kezdik.¹³

Az óvónő a tevékenységhez biztosítson elegendő időt is. A gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja.

Az eszközök biztonságos kezelését egyénenként tanítsa meg az óvónő a gyermekeknek.

A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, anyagformáláshoz, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez az óvónő gondolja végig a feltételeket, s teremtsen meg még a mindennapi szabad játékban is. A gyermekek a festéshez, korongozáshoz köpenyt vagy kötényt használjanak, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

A gyermek mini galériák lehetőséget adnak a gyönyörködésre, saját munkájuk értékelésére.

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvónő az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.

A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Az óvónő tervezze meg a **képalakító tevékenységek**¹⁴ technikáját, eszközeit.

Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firkák után fogalmazza meg, hogy mit alkotott. A

¹³ Balázsne Szűcs Judit: Miből lesz a cserebogár? Bp. Alex Tyko Kiadó 1992. 7-114p.

¹⁴Kondancs Mihályné - Podmaniczky Mária : Vizuális nevelés az óvodában Bp. Calibra Kiadó, 1993. 3-87.p.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

gyermeknek később is legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Alkossanak a gyermekek képeket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba-homokba karcollással, nyomattal stb. Az óvónő segítse a gyermekek képalakító készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével.

A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a **plasztikai alakításban**. Ismerkedjenek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, tépegetve, karcollva stb. A gyermekeknek legyen biztosítva a mindennapi anyagozás.

A legkisebb óvodások is ismerkedjenek az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Teremtsünk olyan lehetőséget, hogy szívesen beszéljenek alkotásaikról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen alakítsunk ki egy esztétikus polcot, képtároló lehetőséget, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikba.

A gyermekek az óvodában évszakonként megrendezett ovi-galériával ismerkedjenek meg. Kis csoportokban többször legyen módjuk megnézni, megcsodálni a kiállított alkotásokat. A gyermekek a kiállított alkotásokról nyilvánítsák ki véleményüket. Az óvoda ovi-galériája legyen az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, beszélgető helye, ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli hatásáról esik szó. **A gyermekek kis csoportokban személyesen találkozzanak a kiállító iskolásokkal, alkotó rajztanárral vagy művésszel.** Legyenek büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére. Az óvónő **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítsa, bővítse tovább. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb legmutatósabb technika kapcsolásával.

Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rost írókat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalából, textilből, termésekből képeket komponálni, teremtsünk erre is lehetőséget.

A **plasztikai munkák** során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.

Az **építés** során próbálkozzanak a tér variálásával, az építés részletezésével. Használjanak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A gyermeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztántartására, elrakására.

Az 5-6-7 éves gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segítse a képi plasztika és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A **képalakító alkotás** során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvónő gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz lehetőségeket, pl. batik, kollázsok, domborművek, plakettek, viaszkarc, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek alkalmazzanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek **plasztikai munkájában** is jelenjen meg közös térbeli, többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék stb. formájában. Egyénileg dolgozzanak kisméretű szövőkereteken.

Az óvoda „legidősebbjei körében” alakítsuk ki az ajándékkészítés igényét. Bízassuk őket, hogy az ünnepekre, a vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömét.

Az óvónő segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának.

Vonjuk be a szülőket is az óvoda szépítésébe. Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze, pl. búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékhoz szükséges egyszerű díszleteket stb. A térbeli tapasztalat segítse az eredeti megoldások kivitelezését is.

A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő, gondozzanak minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Az óvónő több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportokban megjelenő játékfajta. **Az óvodapedagógus egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervez.** Az óvónő által előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. Az óvodapedagógus

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

teremtse meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmek, vágyak, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk mutatkozik meg.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- * Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- * A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- * Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.
- * Plasztikai munkáik egyéniak, részletezőek.
- * Téralkotásban, építésben közösen vesznek részt.
- * Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- * Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak alkotásukról.
- * Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.

4. Mozgás

A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában. Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének (társra figyelés képessége), valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Az óvodapedagógus feladatai

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgás-szükségletének differenciált kielégítése érdekében

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszhető az óvodaudvarán, ahol tér- és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezzük.

Az irányított mozgásos játékok során a **3-4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Ismerkedjenek meg **futásgyakorlatokkal**,¹⁵ pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal. Játshassanak **ugrásgyakorlatokat**, pl. szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépéseket majd leugrásokat.

Ismerkedjenek meg **dobásgyakorlatokkal**, **labdagyakorlatokkal**, pl. hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés-elkapás stb. A mozgásos játékok adjanak teret a **támaszgyakorlatok** gyakorlására, pl. csúszások, kúszások, mászások. A **talajtorna** eleme is jelenjen meg a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül. A gyermekek játszhatnak minél több **egyensúlyozó játékot**. Az óvónő használjon többféle kéziszert a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek. Készítsék a gyermekeket elvárható erő kifejtésre. Az óvónő rendszerint mutassa meg a helyes mintát, és igényelje a mozdulatok pontos esztétikus gyakorlását.

A **4-5 éves gyermekek** természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban jelenjenek meg **afutásgyakorlatok**, pl. fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépkedéssel, átbújással, tárgyhordozással, stb.

Az óvónő szervezzen **ugrásgyakorlatokat**, pl. egy lábon, páros lábon szökdelésekből, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, játékos helyből-távolugró versenyt.

A **dobásgyakorlatok** során próbálgassák a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával harántterpeszállásból. Minél gyakrabban játszhatnak labdagyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani.

Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**, pl. csúszást, kúszást, mászást talajon és szereken.

---

¹⁵ Gaál Sándorné-Kunos Andrásné: Testnevelési játékok anyaga és tervezése az óvodában Szolnok, Color Print Nyomda, 1996. 5-238.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A **talajtorna anyagaként** jelenjen meg a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata „a csikó-rugdaldózás”. Kapjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása.

A gyermekek játszhassanak **egyensúlyozó játékokat** 5cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken. Az óvónő tervezzen lábboltozat erősítő speciális járás és gimnasztikai gyakorlatokat.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a **finommotorika** fejlesztése és a **szabályjáték gyakorlati alkalmazása**. Az óvónő minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használjanak különböző kézi szereket, pl. **szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket**.

A különböző típusú **futógyakorlatokat** sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Ismerjék meg a fokozódó futást, a gyors futást és a lassú futást.

Végezzenek **ugrásgyakorlatokat**. Szökdeljenek páros és egy lábon haladással, Végezzenek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.

A gyermekek játszhassanak **dobásgyakorlatokat**. Dobjanak egykezes, kétkezes, alsó- és felső dobással célba, 2m magas kötél felett is. A gyermekek nagyon kedvelik a **labdagyakorlatokat**. Vezessék a labdát járás, futás közben. Minél gyakrabban labdázhassanak párokban, kisebb csoportokban. Végezzenek **támaszgyakorlatokat**,¹⁶ pl. pók-, rák-járas, talicskázás.

Ismételjék az óvodában tanult torna elemeket; guruló-átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. **Egyensúlyozzanak** padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

A járásgyakorlatok alkalmával CD-ről lejátszott indulóval- vezényszó nélkül - készítetjük a szép járásra gyermekeinket.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és sétasorán biztosítja.

Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak az óvónő heti egy alkalommal szervezze meg, különböző időkerettel.

A mindennapi testedzés: a kocogás, futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozhatják meg.

---

¹⁶DrTótszöllősné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában . Bp. FER-Co Kft. 1994. 5—131p

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Alkalmanként „zenés, mozgásos percek” megszervezését ajánljuk, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak. Az utánzáson alapuló mozgás anyagát az óvónő gimnasztikai elemekből építse fel, pl. kartartások, testhelyzetek kar-, törzs-, térd- és lábmozgásokból, valamint különböző irányú járásgyakorlatokból. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségeinek kielégítését.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- * A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- * Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok játszásakor.
- * Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- * Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- * Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- * Tudnak labdát vezetni
- * Célba dobnak egykezes felső dobással.
- * Az ugrásokat talajéréskor fékezni tudják

5. A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja: a projektpedagógia segítségével a közvetlen és tágabb környezet cselekvéses felfedezése során, problémára épülő tevékenységeken keresztül, a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti–emberi–tárgyi világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének kialakítása

Az óvodapedagógus feladatai

- A 3-6-7 éves korú gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása a környezetük értékeinek felfedezése érdekében.
- A gyermekek mindennapos tevékenységében megvalósuló olyan környezettudatos magatartás kialakítása, mely a környezettel kapcsolatos tájékozottság kialakítására törekszik, ami a környezet iránti érzékenységben, később tudatos felelősségvállalásban valósul meg.
- Korosztálynak megfelelő rendszeres, óvoda-környéki sétákkal, kirándulásokkal, nemzeti ünnepeinkre való készülődéssel, hagyományápolással segítjük elő a szülőföldhöz való kötődés kialakulását
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A 3-6-7 éves korú gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása környezetük értékeinek felfedezése érdekében

A **3-4 éves gyermekek** az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedhetnek az óvoda közvetlen környezetével.

Megfigyelhetik az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit.

Gyűjthetnek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket. Meglátogathatják a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgethetnek a család tagjairól. Ismerkedjenek az óvoda utcájával, épületeivel, boltjaival, fodrászüzletével, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel. Ha szobor, vagy szökőkút van, az esztétikai alkotásokkal is.

Beszélgessenek a környezet formáiról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről.

Az óvónő a téli időszakban tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról készült videofelvételeket (max. 5-10 perces) nézhessenek.

Az óvónő a **4-5 éves gyermekek** tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg. Az óvónő törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit, az időjárás-változását megfigyelésük után jelezzék az évszakokat bemutató jeltáblákon.

Tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvónő segítségével. Végezzenek rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtatást. Közösén készítsenek albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Látogassanak el a családokhoz, nézegessenek családi képeket. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat.

A gyermekek látogassanak el az óvoda szűkebb környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletkebe, intézményekbe. Csodálják meg a környezetükben található esztétikai alkotásokat. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat ismerjék meg.

A téli időszakban az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról szóló videofelvételeket (5-10 perces időtartamút) tekinthessenek meg.

Az **5-6-7 éves gyermekek** ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Fedezzék fel az évszakok szépségét, a színek árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit.

Gondozzanak terráriumot, floráriumot, csíráztathatnak, ültethetnek növényeket.

Szaporíthatnak tőosztással növényeket.¹⁸ A gyermekek megismerkedhetnek gyógyfűvekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel. Az óvónő a szülők bevonásával szervezze meg az állatok napját (október 04.), a víz világnapját (március 20.) és a föld napját (április 22.).

A gyermekek végezhetnek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal (pl. katicabogár altatása), vízzel, levegővel és a talajjal.¹⁹

A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokba a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítsanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezzenek napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezeljenek.

Látogassanak el a középületekbe: múzeumokba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsödébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra. Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg, hol élnek. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját.

Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek a projekthez kapcsolódó videó felvételeket (5-10 perces) tekinthessenek meg. A gyermekeknek legyen lehetőségük – érdeklődésük szerint – többször megtekinteni ezeket a videofelvételeket.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikrocsoportban történik, a közvetlen tapasztalat- és élményszerző séták alkalmával.

Az óvónő készítsen minél több videofelvételt vagy fotót a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedező tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék a szép élményeiket.²⁰

---

¹⁹Ötletzsák gyűjtemény az óvodai környezet- és természetvédelmi neveléshez. Szolnok Tisza Klub, 1995. 6 - 40 p.

²⁰Zöldovi Gyűjtemény az óvodai környezet - és természetvédelmi neveléshez. Szolnok, Tisza Klub, 1997. 6-89 p.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A gyermekek anyanyelvi nevelése, kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

Az óvoda segítse elő a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárskapcsolatokban, a környezet alakításában.

A mikrocsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek – óvónő személyes beszélgetésekre. Az óvónő minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésre meg tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvónő tege lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- * Rendelkezzenek ismeretekkel a háziállatokról, vadállatokról, madarokról, bogarokról.
- * Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.
- * Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- * Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.
- * A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- * Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- * Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- * A tárgyakat meg tudják számolni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- * Megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. fölé, alá, közé stb.)
- * Kialakul a beszédhelyezethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük. Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formáik, szokásaik, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

* Élvezik, és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült videofelvételeket, fotókat.

VII. Az óvoda hagyományos ünnepei

1. Hagományőrzés, népszokások

Ez a program a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvónők feladatának tekinti. Az óvónő építse be a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött, vagy a folklórból az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart.¹⁷ Az óvónő teremtsen meg azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk nemzeti gyökere, s a mai gyerekek is megismerhetik szépségét, értékét. A program olyan óvónőt igényel, aki ragaszkodik népünk múltjához, képes azonosulni azzal. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Jártasságra tett szert a kézművességben, számos népi játékot, népmesét, népdalt ismer. Nagyon fontos, hogy lakóhelyének hagyománya szerint tervezze meg a feladatát. A hagyományőrzés úgy marad fenn, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig, szájról szájra hagyományozódik.

2. Óvodánk ünnepei:

Az őszi jeles napjai:

- Mihály nap (szeptember 29.)
- Szüret (október 15-től)

A téli jeles napjai:

- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- Mikulás (december 6.)
- Karácsony (december 24-25-26.)
- Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)

¹⁷ Tarján Gábor: Mindennapi hagyomány Dabas, Mezőgazdasági Kiadó, 1995 1-244p.
Kósa-Szemerényi: Apáról fiúra Bp. Móra Kiadó, IV. kiadás 1973. 1-276.p
Kósa Csaba: Esztendő, te vígságszerző Bp. Móra Kiadó 1988. 1-110 p.

A tavasz jeles napjai:

- Március 15.-e, nemzeti ünnepünk
- Húsvét (az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

3. A néphagyományörzés ajánlott tartamai

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezessen be, amelyhez az óvónő a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítson változatos tevékenységet. Az óvónő a hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variálja.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátás, együttmunkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep külsőségeivel együtt se legyen merev, erőltetett, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttjátás.

Mihály nap (szeptember 29.)

- Figyeljék meg a nagyok betakarító munkáját, őszi tevékenységét. Tapasztalják meg a természet változását, feküdjenek az avarba. Irányítással végezzék a termések gyűjtését, figyeljék, hogyan történik a tárolásuk, mit készít belőle az óvónő a Mihály-napi előkészület során. Hallgassanak állatokról népmeséket, mondókákat.
- A kalendáriumon kövessék a jeles napokat. Gyűjtsék a természet kincseit, rendezzék el, díszítsék velük csoportszobájukat. Figyeljék az állatok viselkedését, takarítsák be a termést, végezzenek befőzést az óvónő segítségével. Tanuljanak névcsúfolókat, vásári kikiáltó rigmust. Süssenek perccet, készítsenek vásárfiát, egyszerű népi játékokat.
- Kedvük szerint vegyenek részt a vásári forgatagban. Ismerkedjenek a népi hangszerekkel, népzenevel.
- Készítsenek kalendáriumot, figyeljék meg, igazak-e a népi jóslások. Ismerjenek meg néhány találós-kérdést, közmondást, a vásárról mesét, verset. Főzzék be a betakarított gyümölcsöt. Végezzenek őszi munkát a kiskertben, ültessék cserépbe a fagyot nem tűrő növényt. Segítséggel rendezzék be a vásár helyszínét, árulják portékáikat. Népzenere egyszerű lépésekkel, forgásokkal, térformákkal próbálgassák a táncos mozdulatokat. Játsszanak énekes népi játékokat, ismerjenek meg néhány ügyességi, illetve sportjátékot (pl. kakasviadal, zsákbanfutás, stb.).

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Szüret (október 15-től)

- Hallgassanak éneket, mondókát almáról, szőlőről, szüretéről. Kedvük szerint vegyenek részt a szüreten, a mulatságban. Szemezzék a szőlőt, kóstolják a mustot.
- Ismerjenek meg egyszerűbb énekes játékokat, gyűjtsék, válogassák az őszi gyümölcsöket. Vegyenek részt a szüret előkészítésében: süssenek perccet, pogácsát. Kedvük szerint vegyenek részt a szüreten: játsszanak a nagyokkal népi játékot, préseljék a mustot, népzeneire próbálgassák a táncos mozdulatokat.
- Szervezzék meg a szüretet óvónőjük segítségével a szőlőskertben, vagy ha nincs más, az óvoda udvarán. Díszítsék fel a kaput gyümölcsökkel. Szemezzék, préseljék a szőlőt. Tudjanak verset, mondókát, dalos játékot a szőlőről. Aktív részesei legyenek a mulatságnak: táncoljanak, énekeljenek, játsszanak szüreti népi játékot. Készítsenek termékekből egyszerű hangszereket (pl. csutka-muzsika, dióhéj-pencergető stb.).

Mikulás (december 6.), Borbála nap (december 4.); Luca nap (december 13.);

Karácsony (december 24 – 26.)

- Ismerkedjenek az advent jelképeivel: koszorú, naptár. A naptár alapján minden nap készüljenek egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát vagy verset tudjanak a Mikulást és a karácsonyt várva. Készítsenek egyszerű ajándékot szüleiknek. Figyeljék a vízbe tett cseresznyeágot, az ültetett Luca-búzát. Ismerkedjenek a karácsonyi népszokásokkal, készítsenek egyszerű fenyődíszet otthoni karácsonyfájukra.
- Segítsenek az adventi naptár és a koszorú elkészítésében. Naponta nézzék meg mi a feladatuk az adventi naptár szerint. Tegyék vízbe a cseresznyeágot, ültessenek Luca-búzát, mártsanak gyertyát, fényesítsenek almát, fessenek az ablakra, süssenek mézeskalácsot, készítsenek fenyődíszeket nehezebb technikával. Mikulás és karácsony előtt tanuljanak egy ünnepi köszöntő verset, mondókát, éneket. Egyenek almát, mézes diót, gyűjtsék meg a gyertyát.
- Önállóan, az óvónő segítségével kérve készítsenek adventi naptárt és koszorút. A kijelölt feladatokból naponta bontsanak ki egyet, és oldják meg azt. Luca napján kotyoljanak a kisebbek csoportjában, tanuljanak kotyoló mondókát, verset a Mikulásnak és a karácsony köszöntésére. Luca-naptárt is készítsenek, figyeljék az időjárást. Süssenek mézeskalácsot, készítsenek asztaldíszeket, öntsenek gyertyát. Ismerjék meg az ünnepi készülődés étkezési szokásait: süssenek tökört, gerezdeljenek almát, törjenek diót. Gyúrjanak, süssenek és díszítsenek mézeskalácsot.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás

- Egyszerű technikával díszítsenek papírálarcot, öltözzenek jelmezbe, ha kedvük van, utánozzák az óvónő táncos mozdulatait.
- Díszítsenek farsangi álarcot, gyűjtsenek tombola tárgyakat, vegyenek részt farsangi játékokban, tanuljanak egyszerűbb dalt vagy mondókát. Hallgassanak tréfás mesét, éneket, verseket.
- Tanuljanak farsangi éneket, bálba hívogató mondókát. Segítsenek jelmezük, maszkjuk elkészítésében, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében.
- Vegyenek részt a tombola húzásában, hívogassák a kisebbeket és az iskolásokat a mulatságba. Vegyenek részt az iskolások táncházában, az ügyességi játékokban.

Húsvét (az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

- Tanuljanak locsolóverset, berzseljenek tojást óvónőjük segítségével. Locsolkodjanak, és vegyenek részt a tojás-játékokban.

Tegyenek nagyobb sétát a folyópartra vagy a ligetbe. Írjanak tojást viasszal, díszítsék csoportszobájukat. Díszítsék az ablakot festéssel. Ha van lehetőség, a tavaszi határkerülést tegyék meg, jó messze a határba. Tanuljanak mondókát locsoláshoz, komáláshoz, komatálküldéshez. A fiúk locsolják meg a lányokat és az óvónőket, a lányok készítsenek tojást a fiúknak maratással vagy karcolással. A gyerekek süssenek süteményt a komáláshoz, komáljanak a kisebbek csoportjában.

VIII. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

Gyermekvédelmi program

Óvodánk gyermekvédelmi programjának céljai:

- a gyermekek jogainak védelme, biztosítása
- veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket is alkalmassá tenni az óvodai nevelésre, ill. felkészíteni az iskolai életre
- abban a szociális rétegben is hozzájárulni a nevelői esélyek javításához, amelyekben a gyermekek fejlődését a családi, a személyi és egyéb körülmények gátolják
- megkeresni a pedagógiai beavatkozás sikeres formáit és azokat célszerűen alkalmazni
- a gyermekek érdekében, óvodán kívüli intézkedéseket kezdeményezni a hatósági és társadalmi szerveknél (Szakszolgálat, Gyermekvédelmi Szolgálat, Egészségügyi Intézmények, stb.)
- segíteni a hatósági és gyermekvédelmi szerveket, feladatuk teljesítésében (vélemény, jelzés, tájékoztatás.)
- a Családsegítő Szolgálat segítségével felzárkóztató foglalkozást szervezni a halmozottan hátrányos helyzetű, cigány származású gyermekek részére
- Gyermekjóléti Szolgálattal havonkénti kapcsolattartás a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésére, ill. a kialakult veszélyeztetettség megszüntetésének érdekében.

Az éves gyermekvédelmi munkaterv havonkénti bontásban rögzíti az ütemezett feladatokat.

A munkatervben foglaltak megvalósításáért, a megjelölt feladatok szakmai helyességéért, szorgalmazásáért a gyermekvédelmi megbízott a felelős.

Óvodánk gyermekvédelmének irányítója, működtetője és ellenőre az óvoda vezetője. A gyermekvédelmi ügyekben a nevelőtestület tagjai hivatalból kötelesek részt venni.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenységek:

- A csoportvezető óvónők a csoportnaplóban rögzítik a gyermekvédelmi felelős (közös egyeztetés után) által meghatározott éves feladatokat.
- Nyilvántartást vezetnek a speciális odafigyelést igénylő gyermekekről, a gyermekek érdekében tett pedagógiai módszerekről, a beavatkozás eredményeiről.

Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése:

Az óvodának, mint a gyermekek legmeghatározóbb másodlagos szocializációs közegének meghatározó és befolyásoló szerepe kell, hogy legyen a szociális hátrányok leküzdésében.

Az óvodába kerülő gyermek esetleges bio – pszicho-szociális ártalmainak csökkentése fontos feladata az óvodának/óvodapedagógusnak.

Programunk alapvetően a mikrocsoportos formát részesíti előnybe, az egyéni differenciált fejlesztés a napirendbe ágyazottan történik. Az egyéni differenciált fejlesztést, mint feladatot minden óvodapedagógusnak napi szinten meg kell valósítania.

A programunkban megfogalmazottakon kívül, végzett pszichopedagógusunk speciális, játékos módszerekkel segíti ezekben a gyermekeknek a felzárkóztatását.

Az általa összeállított részletes éves munkatervben fogalmazza meg a fejlesztendő területeket egyénre szabottan.

Általánosságban a következő főbb feladatokat kívánjuk megvalósítani.

- A programunkban megfogalmazott sikerkritériumokhoz való közelítés.
- Egyéni haladás biztosítása, folyamatos megerősítés, motiválás.
- A gyermeki teljesítményszint széles sávjának elfogadása.
- Személyes beszélgetések sűrű beiktatásával érzelmi kötődés stabilizálása.
- Az eszközhasználatok megfelelő elsajátítása.
- Szabályrendszer fokozatos elfogadtatása.
- Az önbizalom a kommunikáció fejlesztése.
- Az esztétikum folyamatos közvetítése.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

A fenti feladatok megjelennek mindennapi óvodai nevelőmunkánkban is, míg a pszichopedagógus által kezdeményezett fejlesztéseken mindezek hangsúlyozottabban jelennek meg.

IX. Az óvoda kapcsolatrendszere

1. Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését.

A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és olyan korosztályai tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Az óvoda körültekintően szervezze meg az együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismerését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítsék az óvoda érzelmi, szociális, esztétikai nevelését, hogy az óvoda a választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

Óvodánk „Nyitott Óvoda”, amelynek értelmében egész évben nyitva áll az érdeklődők előtt. Előzetes egyeztetés után szívesen állunk az szülők, leendő óvodások és szülei rendelkezésére. Ezen alkalmakkor betekintést engedünk intézményünk életébe, tájékoztatást nyújtunk pedagógiai programunkról, válaszolunk a feltett kérdésekre.

1.1. A szülő – gyermek – pedagógus együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

A szülő – gyermek – pedagógus kapcsolata nem állandó, változó körülményeink folyamatosan alakítják

Óvodánk nagy gondot fordít az együttműködés lehetséges formáinak kibővítésére.

Legfontosabb lépések a hatékony, együttműködő kapcsolat kialakításához.

- Erős érzelmi kapcsolat gyermek, óvónő között
- A szülő megnyerése munkánk megismertetésével.
- A nevelőpartneri viszony kialakítása, a szülő bevonása a nevelőmunkába.
- A tényleges együttműködés megvalósítása a rendszeres információcsere biztosításával.
- Elegendő idő biztosítása az őszinte érdeklődés fenntartásával.
- A bizalmi elv érvényesülése.

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

- Igyekezni összhangba hozni az igényeket, elvárásokat lehetőségeinkkel.
- Fontos tudni ki mit vár /várhat el a másiktól, az együttműködés folyamat legyen ne csak egyedi esetek sorozata.

Programunk meghatározza a szülő - óvoda közötti lehetséges kapcsolattartási formákat.

Programunkban megfogalmazottakon túl:

- Félévenkénti beszélgetések a gyermek fejlődéséről (A gyermekek egyéni dokumentuma alapján végzett korrekt tájékoztatás megszervezése).
- Igény és elégedettségi vizsgálatok (Az óvoda évenként mérje fel a szülők igényeit, elégedettségét, elégedetlenségét. Az eredményeket hozza nyilvánosságra. Az elégedetlenségek közül néhány feladat megoldását vállalja fel, készítsen intézkedési tervet).
- Az óvoda szabályozza panaszkezelési rendszerét.

A kapcsolattartás formái: a családlátogatás (még az óvodába kerülés előtt), anyás beszoktatás (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez). A napi kapcsolattartás elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről. A szülői értekezletek, nyílt napok, a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások (mind azt szolgálják, hogy a közös nevelési eredményeket, hiányosságokat érzékeltetni lehessen) Az óvoda szervezze meg a szülők érdekegyeztető, érdekvényesítő fórumait.

2. Az óvoda és az iskola

Az óvoda az iskolával alakítson ki tartalmas kapcsolatot, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését közösen tudja egyengetni.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljának, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez. Helyes, ha az óvoda kapcsolatba lép az iskola ének- és rajztanáraival, az ovigaléria és az évszaki hangversenyek megszervezése érdekében.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatszerések, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről, értekezletek, munkaközösségi foglalkozások, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel, közreműködés és a közvetlen partneri kapcsolatok megbeszélése, tervezése, értékelése.

3. Fenntartóval való kapcsolat

Folyamatos, napi kapcsolatot tartunk a fenntartóval, a Polgármesteri Hivatal dolgozóival, melynek köszönhetően problémamentes a közreműködésünk.

Kapcsolatunk egyrészt a köznevelési törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, szóbeli és írásbeli beszámolók.

4. Az óvoda művészeti kapcsolatai

E program szükségessé teszi, hogy az óvoda kapcsolatot alakítson ki a környezetében működő zeneiskolával, művészeti együttesekkel, alkotókkal. Velük együttműködve tudja elérni, hogy a muzsika, az alkotások, a környezet esztétikai értékei megjelenhessenek az óvodában.

A kapcsolattartás formái: kapcsolatfelvétel, látogatások megbeszélések, egymás rendezvényein való részvétel.

5. Az óvoda és a közművelődési intézmények

Helyes, ha az óvoda, kapcsolatba lép a környezetében működő közművelődési intézményekkel: könyvtárral, múzeummal, művelődési házzal. Az intézmények kínálatából úgy válogasson, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, érték közvetítésével, tartalmával nem összeegyeztethetők.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken való részvétel.

6. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Az óvoda alakítsa ki tartalmi kapcsolatát a fenntartóval, a pedagógiai szakmai szolgáltató intézményekkel, programot adaptáló óvodákkal, a nevelési tanácsadóval, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal, az egészségügyi szakszolgáltatókkal (védőnő, orvos), a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel, a nemzeti-, etnikai kisebbségi önkormányzattal, szervezetekkel.

7.Intézményen belüli kapcsolattartás

A nevelőtestület együttműködése

A tagóvodák közötti szoros együttműködést segítik a közös rendezvényeink szervezésébe és közreműködésébe történő részvétel, a szakmai napok, nevelőtestületi értekezletek, előadások, bemutatók, team munkák szervezése, a vezetők megbeszéléseinek heti rendszeressége.

Az intézményben folyó szakmai munka során a folyamatos fejlődésre törekszünk. Ennek érdekében pedagógusaink rendszeres hospitálással, team-munkával, esetmegbeszélésekkel biztosítják a színvonalas nevelőmunka feltételeinek megteremtését.

Az évenként indított munkaközösségek, az év fő feladataihoz kapcsolódva szerveződnek, vagy folytatják tovább megkezdett tevékenységüket. Szakmai anyagok, ajánlások készítésével, mérésekkel, azok elemzésével, aktuális feladatok megoldásával aktív részesei az intézmény szakmai fejlesztésének.

Az óvodapedagógus a szakmai megbeszélések, értekezletek aktív résztvevője. Kulturáltan vitatkozik, érvei szakmailag megalapozottak. A problémák megoldására, nézetkülönbség esetén kompromisszumra törekszik. Hiteles, másokra odafigyelő, együttműködésre kész személyiség.

A többletfeladatok elosztásánál az óvodapedagógusok érdeklődését, egyéni adottságait vesszük figyelembe. Ezáltal azt kívánjuk elérni, hogy egy bizonyos területen jártasak legyenek, minél nagyobb sikerélményhez jussanak, sikeresen osszák meg egymás között a szerzett tudást, tapasztalatot, érezzék, hogy a közösség nélkülözhetetlen tagjai. Legyen jó a közérzetük, szeressék a helyet, ahová dolgozni járnak.

A csoportbeosztásnál elsősorban a gyermekcsoport érdekeit vesszük figyelembe, jól együttműködő, egymás munkáját jól kiegészítő óvónői párokat alakítunk ki.

A nevelőmunkát segítő dajka alkalmazottakra jellemző a gyermekszeretet, a jó nevelői attitűd, a megfelelő kommunikáció. Segíti munkájukat, hogy dajkai végzettséggel rendelkeznek, ez a tudás megfelelő alap ahhoz, hogy az óvodapedagógusok segítőtársai legyenek a gyermekek fejlesztésében.

Tiszta, esztétikus környezetet teremtő, szépítő munkájukkal pozitív mintát nyújtanak a gyermekek neveléséhez.

X. A pedagógiai munka dokumentációi

A programhoz a következő szakmai dokumentumok tartoznak, amelyek segítik az ellenőrzést, elemzést, értékelést.

Az igazgató működési terve (munkaterv) (időkeret 1 év)

Ez a dokumentum hivatkozik a program és óvónők gyermekcsoportokra elkészített terve közt.

Éves terv (időkeret 1 nevelési év)

Az óvodapedagógusok középtávú stratégiai terve gyermekcsoportjuk összetételéhez, fejlettségéhez igazodva állítják össze. Ez alapján készítik el a tematikus tervet.

A gyermekcsoport nevelési és tevékenységi terve

Tervezés időkerete: a **nevelési terv félév, a tematikus terv többnyire 2 hét,(ettől eltérő is lehet), eseményterv, szervezési munkák egy hónap.**

Ez a dokumentum tartalmazza a csoportra differenciáltan vonatkozó szokás- és szabályrendszereket, a jeles napokhoz, évszakokhoz tervezett tevékenységi témaköröket, anyagokat, az eseményekkel járó szervezési munkákat.

Patyi Zoltánné: Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése (időkerete folyamatos)

Tartalmazza a gyermek anamnézisének, az óvónők megfigyeléseit, a gyermekek képességszintjeit és a fejlesztési elképzeléseiket.

A gyermekek fejlettségének pontos regisztrálása a fejlesztés alapja, melyet tudatos megfigyelés előz meg. Ezt követi a diagnosztikus terv, a személyiségstruktúra öt fő elemének feltárásával. A megfigyeléshez alkalmazhatják a fejlesztőjátékokat, spontán reakciók, cselekvések tapasztalatait.

Az óvónő elsősorban önmagát ellenőrzi, és saját munkáját értékeli. Valamennyi problémás nevelési helyzetben törekszik az óvónő párjával elemezni a történeteket. Munkáját ugyanakkor jogosan ellenőrzik és értékelik a szülők, az óvoda, a szakértők, melyről időben értesül az

Dabasi Egyesített Óvodák Pedagógiai Programja

ellenőrzött személy. A program ellenőrzésében, értékelésében az igazgató irányításával valamennyi óvónő részt vesz.

Iskolaérettségi vizsgálatok dokumentációja (minden év januárban)

A nagycsoportosok iskolaérettségi vizsgálatát Kovácsné Eszes Edina igazgató – helyettes által összeállított mérőeszközzel végezzük. A mérés nem kötelező, az óvodapedagógus saját hatáskörében eldöntheti szükségességét.

